

IZSELJENSTVO
**ARGENTINSKI SLOVENCİ
O POVOJNIH POBOJIH**

POLITIKA
**LABODJI SPEV
JANEZA MARKEŠA**

DEMOKRACIJA

Z vrhom v Sloveniji so Evropska unija in
Združene države Amerike potrdile pomen
transatlantskega sodelovanja in se soočili
s ključnimi izzivi sodobnega sveta.

UTRJEVANJE ZAVEZNIŠTVA

ISSN 1408-0494
9 771408 049069

INTERVJU

David Tasić

Janše so se hoteli znebiti »s tujo roko«

KOLUMNİ

Dr. Marko Kambič in
dr. Andrej Capuder

DOKUMENTARNE VSEBINE NA TELEVIZIJI SLOVENIJA

Nacionalna televizija ima edina v Sloveniji redno lastno produkcijo dokumentarnih vsebin.

Zavedamo se odgovornosti, ki nam jo tak položaj nalaga. Zato spoštujemo bogato tradicijo in razvijamo sedanost dokumentaristike. Pri produkciji dokumentarcev pazimo, da pri tem razvijamo in negujemo humanizem, univerzalnost sporočila, avtorsko pripoved ter vizualni presežek. Na sledi zapisanih besedil, ustnih izročil, materialnih dokazov ohranjamo dokument časa in prostora. Razkrivamo skrite kotičke slovenskih pokrajin ali približamo oddaljene dežele, govorimo o posebnostih in stereotipih, zanimivih in velikih Slovencih, odkrivamo odmevne dosežke in arhetipe, značilne za naš čas.

Spremljajte dokumentarne oddaje Televizije Slovenija!

doma, v svetu dokumentarcev

**RADIO
TELEVIZIJA
SLOVENIJA**

Šarm visoke politike

Metod Berlec, foto: Gregor Pohleven

Ameriški predsednik George W. Bush je v ponedeljek zvečer prispel v Slovenijo, v torek pa je sodeloval na vrhu Evropske unije in Združenih držav Amerike. Pred tem se je srečal s predsednikom Republike Slovenije Danilom Türkem in predsednikom vlade Janezom Janšo. Tako smo v slabem desetletju doživeli še tretji obisk ameriškega predsednika.

Prva dva sta gostila takrat »večna« predsednik vlade Janez Drnovšek in predsednik republike Milan Kučan. Junija 1999 je našo državo obiskal ameriški predsednik Bill Clinton. Dve leti kasneje, prav tako junija, sta se na Brdu pri Kranju prvič srečala ameriški in ruski predsednik George Bush in Vladimir Putin, ki sta bila na začetku svoje predsedniške poti. Že septembra 2001 je psihopatski napad na Svetovni trgovinski center v New Yorku svet vrgel iz tečajev. Zgodilo se je nekaj, česar si ljudje niti v sanjah nismo mogli predstavljati. Islamskim teroristom je z noro akcijo ugrabitve potniških letal in s samomorilskim trčenjem v stolpnici na Mannhattnu ter v Pentagonu uspelo oskruniti moderni simbol Amerike in Zahoda. Zahodna civilizacija je bila ponižana in razžaljena. Začela se je vojna proti terorizmu. Kaznovan je bil talibanski režim v Afganistanu, ki je bil vržen z oblasti, in iraški diktator Sadam Husein, ki je končal na vislicah. No, vojna v Iraku pa je naredila razpoke v zavezništvu med ZDA in EU. Še posebej »stara Evropa« s Francijo in Nemčijo ter predsednikom Jacquesom Chiracom in kanclerjem Gerhardom Schröderjem je bila zadržana do ameriške akcije. Ta se je pozneje izkazala za zelo vprašljivo in vojaško-finančno težko vzdržno (enotno zahodno posredovanje v Iraku bi stvari veliko hitreje lahko stabiliziralo). Bushev poskus hitre vpeljave demokracije s pomočjo ameriškega najmodernejšega konvencionalnega orožja tudi na Bližnji vzhod se tako ni posrečil, saj je iraška demokracija še vedno zelo krhka. Vprašanje je, kakšni bodo dolgoročni učinki. Z nastopom drugega Bushevega mandata in z izvolitvijo

do ZDA prijaznejših politikov predvsem v Franciji in Nemčiji, kot sta Nicolas Sarkozy in Angela Merkel, so se odnosi med tradicionalnimi zavezniki izboljšali. Nedvomno je Bushevo vodenje ZDA znamenovala vojna proti terorizmu kot posledica 11. septembra 2001. Pravo sliko o njem pa bo dala prihodnost. Voditelji EU in ZDA – prvo sta zastopala predsedujoči Svetu EU Janez Janša in predsednik evropske komisije José Manuel Barroso, drugo pa predsednik Bush – so v torek na srečanju na Brdu pri Kranju govorili o vrsti vprašanj: od globalnih izzivov, kot so podnebne spremembe, in svetovnih kriznih žarišč do aktualnih vprašanj v okviru čezatlantskega partnerstva. Na vrhu so sprejeli tudi deklaracijo. Slovenija kot predsedujoča in gostiteljica vrha je dobro in opazno odigrala svojo vlogo. Na neki način je s tem Cankarjeva sintagma, da smo narod hlapcev, dokončno, vsaj upamo tako, odšla na smetišče zgodovine. Janez Janša je kljub boleči izgubi svoje matere dokazal, da se Slovenci znajdemo tudi na parketu visoke svetovne politike in znamo doseči preboj na področjih, kjer ni videti izhoda. Ne nazadnje so to dokazali nekateri člani slovenske vlade kot predsedujoči posameznim resorjem Svetu EU. S ponedeljkovo ustanovitvijo Evro-sredozemske univerze je Sloveniji uspelo dokazati, da se za medkulturni dialog, ki je v sodobnem svetu nadvse potreben, ne zavzema le v besedah, ampak tudi v dejanjih.

S koncem junija se končuje slovensko predsedovanje EU. Z uspešnim vodenjem evropske povezave je desnosredinska vlada s svojim predsednikom dokazala, da zna dobro voditi ne le Slovenijo, ampak tudi Evropo. Mit o avantgardnosti slovenske tranzicijske levice, ki naj bi bila zaradi domnevne nesposobnosti drugih »obsojena« na oblast, se je tako podrl kot hišica iz krat. Po nastopu predstavnikov vlade in poslancev vladajoče koalicije (še posebej iz vrst SDS) na izredni seji o koncentraciji kapitala, se tudi kaže, da sta vlada in njen predsednik kos izzivom in pastem, s katerimi se sooča današnja Slovenija. **D**

Predsednik slovenske vlade in predsedujoči Svetu EU Janez Janša je dokazal, da se Slovenci znajdemo tudi na parketu visoke svetovne politike in znamo doseči preboj na področjih, kjer ni videti izhoda.

UVODNE STRANI

- 9 Končno primerno plačilo
10 **Pogledi:** Meje svobode govora
11 **Kolumna:** Kruh in beseda

POLITIKA

- 12 Zgodovinsko srečanje na Brdu
15 Nov val protitajkunske vojne
18 Labodji spev Janeza Markeša
20 Gordijski vozle demokracije

SLOVENIJA

- 22 Stop tajkunizaciji in kriminalu
26 Nove univerze na pohodu
28 V pričakovanju referendumu
30 Brez nujnih premikov v KGZS

TUJINA

- 32 Svetli spomeniki rojakom
34 Nevarna perzijska razmerja
36 **Globus:** Obama demokratiški kandidat
37 **Tuji tisk:** Torinski prt kmalu na ogled

INTERVJU

- 38 David Tasić

DOMOZNANSTVO

- 42 Starodavno mesto ob Dravi
46 **Osebnosti:** Primož Trubar
50 **Naši kraji:** Branik
53 Gradnikov De profundis
54 Sodobna slovenska arhitektura

OGLEDALO

- 56 **Film:** Neverjetni Hulk
58 **Avtomobilizem:** Mazda6 sport CD140 TE
60 **Zdravje:** Telefon seva. Je nevaren?
62 **Šport:** Domžalčani drugič zapored
64 **Črna kronika:** Ubil nekdanjo partnerko in sebe
66 **Rumeno:** Neisha postala ambasadorica
68 **TV Kuloar:** Zdravarji z Obale
74 RTVS uspešno nad stroške

DEMOKRACIJA,

Mivka 25, 1000 Ljubljana, SI

Tel.: 01/24 47 205 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/24 47 200 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/24 47 204

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

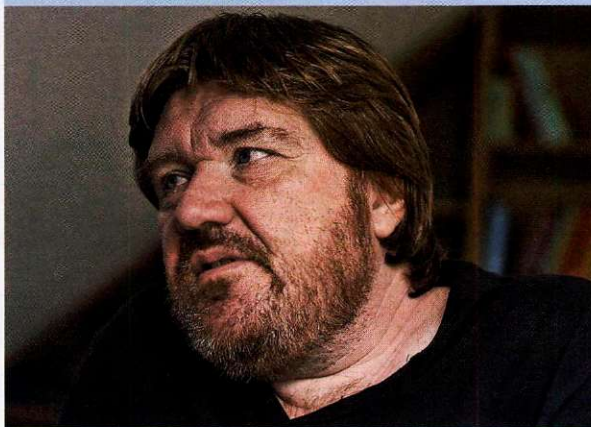
Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelčič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačič, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, dr. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: David Tasić

Moram reči, da ne razumem razočaranja mnogih, ki pravijo, da to ni tisto, za kar so se bojevali. Če realno pogledamo, je Slovenija v državotvornem smislu dosegla ogromno.

12 Zgodovinsko srečanje na Brdu

Ameriški predsednik George Bush je v ponedeljek zvečer prispel v Slovenijo, kjer je naslednji dan sodeloval na vrhu EU-ZDA. Pred tem se je ločeno srečal s predsednikom republike Danilom Türkem in premierjem Janezom Janšo.

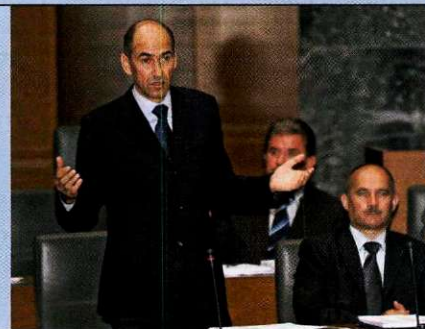

15 Nov val protitajkunske vojne

Boj proti gospodarskemu kriminalu in tajkunom z bližino parlamentarnih volitev dobiva čedalje jasnejše oblike. Zato ni presenetljivo, da poskuša opozicija izvirni greh za začetek tajkunizacije pripisati sedanji vladi oz. njeni prodaji Mercatorja.

22 Stop tajkunizaciji in kriminalu

»Vojna proti tajkunom« dobiva nove razsežnosti, hkrati pa prispeva k večji preglednosti. Kriminal belih ovratnikov je bil namreč do leta 2005 del sistema, zdajšnja vlada se mu je zoperstavila, premier Janez Janša pa napoveduje tudi epilog zgodbe.

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Andreja Velušček, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o., Komenskega 11, Lj.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščiten blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelček: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo polnočnico s prvo revijo v mesecu. Odlage sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: Nebojša Tejić - Salomon 2000

Z Demokracijo do novega telefona

Samsung SGH-M300:

- teža: 63 g
- velikost: 80x40x16,7 mm
- čas pripravljenosti: do 230 ur
- čas pogovora: do 250 ur
- barvni grafični zaslon (65.536 barv)
- GPRS
- vgrajen digitalni fotoapar
- prostoročno telefoniranje preko vgrajenega zvočnika
- MMS
- zvočna beležka (diktafon)
- vgrajen radio

Slika je simbolična

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ **vsak mesec podarja 5 aparatov GSM Samsung SGH-M300.**

Vsi dosedANJI naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 4 dodatne aparate GSM. Nagradna igra traja do 30. junija 2008.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006
2. Naročniki do 1. 9. 2006

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- ☐ mesečno*
 ☐ 4 x letno (9 % popusta)
 ☐ 2 x letno (10 % popusta)
 ☐ 1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- ☐ upokojenec ☐ invalid
☐ brezposeln ☐ študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA

ID za DDV: _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01 24 47 204.**

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (S99,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Odvečna pamet

Aleksander Škorc

Svet se še vedno vrti v pričakovani smeri. V času, ko boste tole brali, bo od lakote pomrlo nekaj deset otrok. Strašljivo, bi se reklo. A če pomislite, da bi vsi ti otroci preživel, se znajdete pred zanimivim vprašanjem: Koli-ko bi nas pa potem bilo in kako bi vendar preživel, ko je že sedaj vse šlo daleč prek zmožnosti od ljudi tako grobo zlorablje-ne matere Zemlje? Ni se torej bati, da bi se kdo resno zavzel za umirajoče otroke, bo pa vedno kup "zavzemajočih se". Še manj se je bati, da bi se kdo lotil bistva in poskušal učinkovito omejiti vsesplošno razdiralno de-javnost tako imenovanih ljudi.

Udobneje se je, recimo, prepirati se v ko-rist nekega diktatorja v maršalski uniformi, čigar odurne razvade se predstavljajo kot vr-line, in ni čudno, da imata dve tretjini naših ljubih sodržavljanov omenjeno kreaturo za pozitivno osebnost, saj se tudi odurne raz-vade današnjih lokalnih "diktatorčkov" pred-stavljajo kot nacionalno pomembne vrline. K sreči se vsaj ob njihovem odhodu v večna lovišča pokaže, kakšni so bili v resnici. Če še ne veste, človek umira tako, kot je živel. In če se nekdo podaja v onostranstvo z nagnitim telesom ter denimo v odsotnosti kakšnega pomembnejših udov, to več kot jasno kaže moralno razsulo tega popotnika. Seveda to lahko ugotovijo samo tisti, ki znajo vsaj pri-bližno uporabljati pamet in razumejo stanje nekega človeka kot posledico prejšnjega de-lovanja istega osebk. A takšnih, ki bi pamet uporabljali na tako koristen način, ni veliko.

Pamet posameznika običajno seže do ugotovitve, joj, kako sem pametna, potem pa obstane v poveličevanju same sebe in se zgane le še takrat, ko se trudi nekomu do-kazati, da je pametnejša od njegove pameti. Cel kup je osebkov (npr. starši in tisti, ki so komur koli kakor koli nadrejeni), ki na noben način nočejo priznati, da je kdo pametnejši ali sposobnejši od njih, pa naj bo to še tako očitno. Raje ga zatirajo, odpustijo, tudi uni-čijo, če je treba, samo da bi obdržali svojo lažno samopodobo. A zgodi se, da kakšen "neumen primitivec" nenadoma od nekd dobi čudovito, zaslužno priznanje in zavist nemudoma napade "visoko inteligentne" nadrejene osebk. Huda zavist in pekoče ljubosumje, ki odpre vrata mogočnim raz-diralnim silam, ki zmorejo neverjetno hitro uničiti svojega trenutnega gostitelja.

Varujte se torej ljubosumja in zavisti, če ne zmorete priznati, da obstajajo tudi pa-metnejši, boljši ...

H-umor

»Po izvolitvi Bojana Šrota, ko se je končalo obdobje bratov Podobnik, smo glede na seda-nje razmere očitno dobili brate na kvadrat.«

(Poslanec SLS Josip Bajc je bil vsekakor bolj zadovoljen z bratoma Podobnik kot z bratoma Šrot.)

»To je stranka, ki še vedno grize, ki kaže znake vitalnosti. Ne glede na to, da je ob koncu mandata, ne glede na to, da koalici-ja poka po vseh šivih, oni še vedno uspešno dajejo videz, da vedo, kaj hočejo, da še imajo kaj narediti in da obstajajo razlogi, zaradi katerih naj bi ljudje volili zanje.«

(Strokovnjak za odnose z javnostmi dr. Dejan Verčič meni, da je največja vladna stranka SDS še vedno vitalna in prodorna.)

»Kdor je mislil, da se bom odrekel katere-mu koli od svojih bratov, se je zmotil.«

(Predsednik SLS Bojan Šrot se ne namerava odpovedati svojemu »tajkunkskemu« bratu. Se bo morda odpovedal vsaj pitju laškega piva?)

»Ljudje bi se morali bolj zanimati za kulturne dogodke, ne pa da gledajo takšne neumnosti, kot je Saša Lendero.«

(Blažka Müller Pograjc meni, da ni vse zlato, kar se sveti.)

»Ali se je res treba odzivati na človeka, ki očitno zadnje čase voha preveč lepila?«

(Poslanec Lipe Sašo Peče se je na razpravi o korupciji odzval na nastop poslanca SDS in inženirja kemije Jožefa Jerovška, pri tem pa pozabil pomesti pred svojim pragom gle-de uporabe opojnih substanc.)

»Odstavitev Janeza Markeša, vsaj če velja-jo dostopni argumenti, se mi ne zdi samo nespodobna, temveč vredna tudi politične obsodbe.«

(Nekdanji predsednik države Milan Kučan podpira odstavljenega odgovornega urednika Dela, čeprav ga je le-ta nekdaj divje napadal.)

»Pri nas ima delavec za strojem primerljivo plačo s sodnikom začetnikom. To je absurd, ki ne more biti v ponos predsedniku vlade.«

(Pivovarski baron Boško Šrot je nenadoma zaskrbljen za revne delavce. Seveda le za tiste v državnih službah.)

»Markešu predlagam, naj začne pisati na Fa-cebook. Morebiti stakne celo nove prijatelje.«

(Urednik portala pozareport.si Bojan Požar ima kljub ostrim kritikam na račun od-stavljenega odgovornega urednika Dela zanj še vedno prijateljske nasvete.)

»To pa res ni nek nivo, da bi odgovorni urednik v kolumnah, ki so zelo odmevne, polemiziral z nekimi podganami ... novi-narskimi podganami.«

(Odstavljeni odgovorni urednik Dela Ja-nez Markeš bi med novinarji izvajal derati-zacijo. Pri tem mu gre še posebej na živce naša revija. Morda bi bilo smiselno, da bi najprej začel pri sebi.)

»Sestanek 12. avgusta 2005 je mogoče označiti z najvišjo stopnjo korupcije.«

(Predsednik Zaresa Gregor Golobič je pre-pričan, da je izvirni greh korupcije sestanek pri Janši, na katerem naj bi bili govorili o prodaji Mercatorja. Na svoje grehe je seveda pozabil.)

Kosovo sprenevedanje

Konec maja je komisija za preprečevanje korupcije, ki jo vodi Drago Kos, na posebni tiskovni konferenci predstavila domnevne ugotovitve, da je bila družba Rotis, ponudnica oklepni vozil 8X8, favorizirana v primerjavi z družbo Sistemska tehnika, ki je v lasti Viator & Vektorja. Drago Kos je takrat dejal, da je komisija pregledala celoten postopek odločanja o izboru najboljšega ponudnika oklepni vozil 8X8 in ugotovila, da je bilo ravnanje uradnih oseb z ministrstva za obrambo v nasprotju z načelom enakopravnosti ponudnika, in menda v 10 od 13 primerov ugotovila, da je bila odločitev ministrstva za obrambo izrazito v korist enega ponudnika. Čez nekaj dni pa se je izkazalo, da družbo Sistemska tehnika pravno zastopa odvetnik Miran Kos, brat Draga Kosa. Ko se je to razvedelo, je Drago Kos na vprašanje STA dejal, da ne ve, ali njegov brat, odvetnik Miran Kos, pravno zastopa Sistemska tehnika. Četudi bi jo, to po njegovem mnenju ni moglo vplivati

Čigave interese zastopa brat Draga Kosa?

na načelno mnenje, ki ga je o nakupu oklepnikov pripravila komisija. Kot je dejal, naj bi se sam namreč izločil iz sprejemanja tega mnenja, česar na tiskovni konferenci konec maja ni omenil niti z besedico. Kot razlog za svojo domnevno izločitev pa je navedel, da vse osebe, »ki so v tej zadevi sodelovale, pozna tako ali drugače«, in ker je vedel, da se bodo začeli pojavljati tovrstni namigi. Tako ga na seji, na kateri je komisija pripravila načelno mnenje, menda ni bilo, prav tako mnenja ni podpisal. Miran Kos pa je za STA dejal, da ni pravni zastopnik Sistemske tehnike, da pa občasno zanj naredi »kakšno zadevo«. Dodal je še, da za Sistemska tehnika ni opravljal nobene zadeve, ki bi bila povezana z oklepniki. Kakor koli, (kontradiktorna) pojasnila Draga Kosa so nekoliko iz trte izvita, tudi glede na pregovorno povezanost bratov in sestre Kos, o čemer se je slednja v javnosti že večkrat pohvalila. V. K.

Modrost tedna

»Izredna seja državnega zbora o koncentraciji kapitala v podjetjih 'poštnih nabiralnikov' se je spremenila v privatizacijsko farso, saj 18 let od začetka privatizacije Slovincem norčavo sporoča, da se je kapitalizem začel šele avgusta 2005 s prodajo državnega lastništva v Mercatorju. Novodobni slovenski kapitalizem se je dejansko začel 1. januarja 1990, ko sta začela veljati 'Markovičev' zakon o družbenem kapitalu in zakon o podjetjih, ki sta odprla lov na divjo privatizacijo družbenega kapitala podjetij v podobi tedanjih 'poštnih nabiralnikov', zlasti by pass podjetij.«

(Publicist in ekonomist Stanislav Kovač)

»... sploh najtežje besede pa je /Janez Markeš/ izstrelil zoper 'Demokracijo', 'Reporter' in 'Pozareport', ko jih je označil za novinarske podgane. Bizaren odziv: množica novinarskih kolegov je bila za besede iz preteklosti deležna psovke podgane, medtem ko je za obglavitev – ko so mu lastniki in posredniki PL /Pivovarne Laško/ iz rok vzeli osrednjo uredniško funkcijo brez pravih razlogov – le evfemistično dejal, da je to poraz civilne države!!!!!!«

(Publicist dr. Bernard Nežmah)

Jakličeva sporna zahteva

Direktor Javnega zavoda Lekarna Ljubljana Marko Jaklič je z zahtevo, ki jo je poslal vsem dobaviteljem in farmacevtskim družbam, katerih zdravila prodaja, povzročil veliko nejevoljo med njimi. Jaklič namreč zahteva, da ti sklenejo pogodbo in plačajo za svoje obiske in informacije oziroma promocijo zdravil v lekarnah, sicer ne smejo več obiskovati lekarn. Po pisanju poslovnega dnevnika Finance naj bi Jaklič za 12 polurnih obiskov zastopnika farmacevtske družbe zahteval plačilo 10 tisoč evrov, kar znaša 1.667 evrov na uro. Poudariti je treba, da so bile te informacije do sedaj brezplačne. V Lekarni Ljubljana so namero o drugačni praksi potrdili, vendar o zneskih niso želeli govoriti. Finance tudi pišejo, da takšne prakse ne pozna nobena država EU, omenjajo le madžarski primer, pa še tam gre za državni davek: takoj ko farmacevtska družba sistemizira mesto strokovnega sodelavca, pa če ta izvaja predstavitve zdravil ali ne, mora zanj plačati poseben davek. Kam pa bo šel ta znesek v

Javnem zavodu Lekarna Ljubljana? Finance poročajo, da so lekarne zagotovile, da bo šlo vse za izobraževanje zaposlenih, a naši viri pravijo, da ni tako. Pri vsej stvari gre le za tržno logiko, ki narekuje, plačaj, pa boš bolje promoviran in na vidnejši prodajni polici. In če se sprehodite po lekarnah v lasti omenjenega zavoda, boste ugotovili, da to drži.

Kar je sporno pri uvedbi take pogodbe, je, da gre za posredovanje informacij o zdravilih in njihovih stranskih učinkih, ki so pomembne

tako za bolnike kot za lekarnarje. Po naših virih so najbolj »na udaru« zdravila brez recepta, saj so bolniki oziroma stranke v celoti prepuščeni farmacevtu, ki svetuje, kaj bi bilo najboljše za njihove tegobe. Tako se postavlja vprašanje o moralni odgovornosti farmacevta, pred katero je postavljen, ali bo informacijo posredoval kljub neplačanemu prispevku farmacevtske družbe.

Logika direktorja Marka Jakliča, tudi prokurista Zavarovalnice Vzajemna, pa mogoče ne preseneča toliko, če vemo, da je bil na to mesto

Direktor Marko Jaklič

Aforizmi

Kučan, otrok Kominterne, svari Slovence pred kominternovsko miselnostjo.

...

Kadar se kapital druži s komunisti, dobimo kapitalsko združbo.

...

Slovenci smo tako prilagodljivi, da se celo med Slovenci dobro počutimo.

...

Ljudje se ne zavedajo, da je vsaka zmaga poraz drugega.

...

Smrti se bojimo, samo dokler smo živi.

Žarko Petan

postavljen s podporo Liste Zorana Jankovića, župana mestne občine Ljubljana, ki ima v lasti Lekarno Ljubljana. Kot je videti, je nekdanji predsednik uprave Mercatorja ekonomsko logiko, kako maksimirati dobiček družbe na račun dobaviteljev, »prišepnil« tudi Jakliču, dobiček, ki ga bodo lekarne pri tem ustvarile, pa bo lahko speljal v mestni proračun in ga porabil za svoje megalomanske gradbene projekte. P. J.

Trubarjevo načelo: Stati inu obstati

Devetega junija je minilo pol tisočletja, odkar se je na Raščici pri Velikih Laščah rodil slovenski reformator in oče slovenskega knjižnega jezika Primož Trubar, ki je s svojim delom postavil temelje slovenski identiteti.

Ob tej priložnosti so bile po vsej Sloveniji številne prireditve, najslavesnejša pa je dan pred obletnico potekala prav na Raščici. Slavnostni govornik Vasko Simoniti je dejal, da je obletnica priložnost, da si obudimo Trubarjevo dobo in podobo ter se vprašamo, zakaj je tako živa še po tolikih stoletjih. Trubar je s svojim delom postavil temelje, na katerih se je skozi stoletja razvijala slovenska kulturna identiteta, ki je danes eden bistvenih konstitutivnih elementov slovenske države. Pri tem je znano, da njegov prvotni namen ni bil zasledovanje tega smotra: kot reformator je želel le, da bi se ljudje naučili brati Sveto pismo v svojem, slovenskem jeziku, da bi bili lahko sami, svobodno in brez posrednikov v stiku z božjo besedo. Začel in utrjeval je tudi slovenske šole in bil zaslužen za nastanek prve slo-

Osrednji govornik je bil minister za kulturo Vasko Simoniti.

venske tiskarne. S Trubarjevim delom je bila prižgana iskra v svetu slovenstva, ki je vzplamtela v nikdar ugaslo občutenje domovine, torej v identiteto, oblikovano z jezikom v prostoru in času. V dolgem procesu nastajanja nacionalnih držav v Evropi je to slovensko občutenje domovine doseglo zgodovinsko izpolnitev z nastankom samostojne države. V Evropski skupnosti, na skupnih vrednotah utemeljenem prostoru kulturne raznolikosti, smo postali njen naravni sestavni del in slovenščina je eden od uradnih evropskih jezikov, je dejal Si-

moniti. Kulturni program, ki je sledil govoru ministra za kulturo, je predstavil pregled petih najpomembnejših Trubarjevih življenjskih obdobij, in sicer od konca proti začetku življenja, od njegove smrti v nemškem Derendingnu leta 1586 do rojstva leta 1508 na Raščici. V podobi Trubarja so nastopili igralci Jurij Souček, Tone Kuntner, Gaber Kristjan Tersegav in Gregor Gruden ter učenec Teo Saksida. Posamezna obdobja Trubarjevega življenja je z ljudskimi pesmimi iz različnih delov Slovenije povezala pevka Eva Černe, pa tudi sicer se je predstavitev življenjske poti tega velikega Slovenca prepletala z glasbo in s plesom, najprej z renesančnim, potem pa še s plesom Slovenskega tolkalnega projekta. Avtorsko glasbo Roka Goloba so izvajali orkester Academia Sancti Petri pod vodstvom dirigenta Marka Hribernika, akademski pevski zbor Tone Tomšič Univerze v Ljubljani pod vodstvom Urše Lah in violinistka Anja Bukovec. Ob 500. obletnici Trubarjevega rojstva so v Mestnem muzeju v Ljubljani odprli tudi razstavo, na kateri je nekaj predmetov razstavljenih prvič. L. H.

Spet rekordno

Slovenija je imela v prvem četrtletju letos spet rekordno gospodarsko rast, in sicer 5,4-odstotka. To je v začetku tedna objavil Statistični urad RS (SURS), kjer so pojasnili, da je bila rast višja kot v zadnjem četrtletju lanskega leta. Krivulja se torej letos ni obrnila navzdol, temveč močno navzgor. Obseg bruto domačega proizvoda (BDP) je bil v prvem četrtletju letos za 2,2 odstotka višji kot v zadnjem četrtletju leta 2007 in za 5,7 odstotka višji kot pred letom dni. Nominalno je BDP v prvem četrtletju znašal 8,5 milijarde evrov, kar je za 10,7 odstotka več kot pred letom dni. Spodbudno pri tem je, da izvoz blaga in storitev, ki je bil v preteklem obdobju ključen za gospodarsko rast, tudi letos narašča in je bil v prvem četrtletju za šest odstotkov višji kot pred letom. Uvoz je s 9,4-odstotno rastjo v prvem četrtletju ohranil podobno rast kot ob koncu leta 2007, povečale so se tudi naložbe. Rast trošenja gospodinjstev je bila podobna kot lani, izdatki države za končno potrošnjo pa so se po umirjeni lanskimi rasti v začetku letošnjega leta nekoliko izraziteje povečali. Skupna zaposlenost se je že deseto zaporedno četrtletje povečevala z naraščajočimi stopnjami. V prvem letošnjem četrtletju je bila za tri odstotke višja kot v prvem četrtletju lani. Zaposlenost je najhitreje rasla v gradbeništvu (13 odstotkov) ter v prometu in poslovnih storitvah (šest odstotkov). V. K.

Statistični urad je predstavil podatke o gospodarski rasti.

Počasi h koncu

Dragan Bavčar v državnem zboru

Komisija, ki preiskuje nakup oklepnikov 8x8, je ta teden nadaljevala zaslišanje nekdanjega direktorja generalštaba Slovenske vojske Dragana Bavčarja, saj so člani komisije 15. maja sejo, na kateri so ga zasliševali, zaradi nesklepčnosti prekinili. Vprašanja članov komisije so se nanašala na nekatere podatke, ki jih je dobaviteljica oklepnikov

Patria označila za poslovno skrivnost, zato je bilo zaslišanje zaprto za javnost. Kot je pojasnil Bavčar, je skupina pri pogajanjih in pripravi osnutka pogodbe posebno pozornost namenila ceni, dobavnim rokom, konfiguraciji, zavarovanjem in dolgoročnim koristim, ki naj bi jih prinesel posel.

V nadaljevanju naj bi zaslišali še nekdanjega direktorja obveščevalno-varnostne službe Andreja Lovšina, nekdanjega poveljnika specialne brigade Moris Antona Krkoviča, nekdanjega referenta obveščevalno-varnostne službe obrambnega ministrstva Francija Cimermana in polkovnika Milka Petka iz generalštaba Slovenske vojske. Člani komisije pripravljajo tudi osnutek delnega poročila komisije. Končno poročilo o svojem delu in ugotovitvah naj bi prav danes pripravila tudi komisija, ki preiskuje pretekle nakupe vojaške opreme in jo vodi poslanec SDS Zvonko Černač. V. K.

Končno primerno plačilo

Vida Kocjan, foto: Andreja Velušček

Izpolnjen dolg Po šestih letih pogajanj se je pretekli teden s podpisom kolektivne pogodbe za javni sektor uredil plačni sistem za okoli 160 tisoč javnih uslužbencev, ki imajo, resnici na ljubo, resnično nizke plače.

Sindikati javnega sektorja so namreč z vlado podpisali kolektivno pogodbo za javni sektor, nov plačni sistem za javne uslužbence pa bo začel veljati septembra. V imenu vlade sta kolektivno pogodbo za javni sektor in kolektivno pogodbo o skupni metodologiji za uvrščanje orientacijskih delovnih mest in nazivov v plačne razrede s sindikati podpisala minister za javno upravo Gregor Virant in minister za finance Andrej Bajuk. »Zmagovalci smo vsi. V tej zgodbi ni poraženca,« je po podpisu dejal Virant. Prepričan je, da s podpisom kolektivne pogodbe za javni sektor in podpisom kolektivnih pogodb poklicev in dejavnosti »dobivamo socialni mir v javnem sektorju«. S tem se strinja tudi vodja sindikalne pogajalske skupine Doro Hvalica, ki je vesel, da so v šestih letih pogajanj do konca uzakonili socialni dialog in da zapuščajo stari plačni sistem, ki je omogočil vse deformacije in odklone, zaradi česar so se nekateri poklici znašli v podrejenem položaju. »Ta sistem tega ne bo dopuščal,« je prepričan Hvalica. Virant pa meni, da je novi plačni sistem, o katerem so se sindikati in vlada usklajevali od sprejetja zakona o sistemu plač v javnem sektorju leta 2002, dober tako za delojemalce kot delodajalce, poleg tega je enoten, pregleden, pravičnejši od sedanjega in fleksibilen. »To je dolg, ki ga imamo vsi skupaj, sindikati in vlada, do 160 tisoč javnih uslužbencev,« je poudaril. Dodal je, da je sistem dogovorjen med vsemi sindikati javnega sektorja in vlado kot delodajalcem. Zadovoljen je tudi minister Bajuk, ki pravi, da je sporazum v skladu z možnostmi države, ves čas pogajanj s sindikati pa so vztrajali pri finančni vzdržnosti plačne reforme. Višje plače v javnem sektorju ne bodo vplivale na inflacijo in ne bodo povečale javne porabe, je še zagotovil.

Šolniki in sodniki Kolektivno pogodbo je podpisalo 21 od 27 sindikatov javnega sektorja. Pri podpisu ni bilo Sindikata slovenskih diplomatov, Sindikata delavcev radiodifuzije Slovenije, Sindikata ministrstva za obrambo in treh šolskih sindikatov: Sindikata vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije, Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževalni in raziskovalni dejavnosti Slovenije ter Neodvisnega sindikata delavcev ljubljanske univerze. Po Virantovih besedah so pri dogovoru s šolskimi sindikati odprte le še podrobnosti, zato pričakuje, da se bo tudi to kmalu uredilo. »Očitno bodo sodniki edina plačna skupina, ki bo ostala resno nezadovoljna z novim plačnim sistemom,« je dejal minister.

Kaj bo drugače? Plače v javnem sektorju od leta 2002 dalje praktično stojijo. Rast plač v gospodarstvu je bila med letoma 2002 in 2008 za 12,5 odstotka višja od rasti plač v javnem sektorju. Z vstopom v novi plačni sistem se bodo plače v javnem sektorju približevale rasti plač v

Vladi je uspelo presekati gordijski vozlož plačnega sistema v javnem sektorju.

Dvig plač v javnem sektorju za približno 13 odstotkov v štirih obrokih ni predvolilno darilo, kot želijo to prikazati nekateri nasprotniki.

gospodarstvu. Od leta 2000 je rast plač v javnem sektorju zelo zaostajala tudi za rastjo produktivnosti dela. Slednja se je v tem obdobju povečala za dobrih 35 odstotkov, brutoplače v javnem sektorju pa za 15 odstotkov. Po novem bo drugače. Javnim uslužbencem bodo tako septembra z avgustovskimi plačami izplačali prvo četrtino povišanja s poračunom od 1. maja kot tudi poračun uskladitve z inflacijo od 1. maja dalje. Po Virantovih besedah jih do septembra čaka še trdo delo pri uvajanju novega sistema. Veliko dela čaka kadrovske službe in računovodstvo, »kar pa ni prevelika žrtev za to, da javni uslužbenci septembra dobijo višje plače,« je ocenil minister in dodal, da je socialni mir v javnem sektorju velika priložnost, da v naslednjih letih usmerijo energijo v izboljšanje kakovosti poslovanja javnega sektorja, da mu še dvignejo ugled. Zdaj so na vrsti druge pravice iz delovnega razmerja, kot so odpravnine, jubilejne nagrade, dopusti in druge pravice, ki bi morale biti tudi enotno urejene. Virant je napovedal, da bo plačna reforma preživela 20 let, saj ima lastnosti stabilnega sistema. **D**

Meje svobode govora

Gašper Blažič

Dvajseta obletnica procesa proti četverici JBTZ je odlična priložnost za razmislek, kje so meje svobode izražanja.

Razmere v Sloveniji so bile pred dvajsetimi leti neprimerljive s sedanjimi. Imeli smo totalitarni režim, katerega pritisk je sicer polagoma popuščal, kljub temu pa je mreža udbovskih zasledovalcev odlično delovala. Konec koncev je bil tudi proces proti četverici dokaz, da se komunistična oblast ni pripravljena sprijazniti z izražanjem drugačnim mnenj. Toda želje po svobodi ni mogla več zadušiti: velika zborovanja v podporo četverici so bila močnejša od uradne cenzure, tednik Mladina je tedaj že pošteno načel vprašanje JLA, prostor svobode in javne debate se je čedalje bolj širil. Skratka, svoboda izražanja, ena temeljnih vrednot demokracije, je v Sloveniji končno dobila domovinsko pravico.

Po dvajsetih letih se lahko vprašamo, kaj se je v resnici zgodilo s tako opevano svobodo izražanja. Sedaj ko je tovrstna svoboda tako formalno kot dejansko zagotovljena (če odštejemo prikrito cenzuro, ki so jo izvajali in jo še vedno izvajajo lastniki medijev), nekateri krogi namesto meja svobode izražanja preizkušajo meje dobrega okusa, in sicer z raznimi »umetninami«, o katerih je nedavno v Demokraciji pisal dr. Robert Petkovšek. Pa naj bo to zažiganje križa, upodobitev brezjanske Marije s podgano v naročju ali pa nedavna zloraba podobe Marije s Ptujске Gore, ki pa se ni zgodila prvič. Tovrstne provokacije bi verjetno ostale neopažene, če ne bi sicer upravičenega negodovanja cerkvene strani zagovorniki takšnih in podobnih »performansov« oklicali kar za kratenje svobode izražanja in uvajanje nekakšnega totalitarizma. Pri tem se isti »borci za svobodo« sklicujejo na boj za svobodo izražanja v osemdesetih letih. Primerjava tedanjih in sedanjih dejanj pa je neumestna, saj je namen omenjenih »umetniških performansov« predvsem vzbujanje pozornosti. Akterji tovrstnih dejanj, ki imajo očitno težave s samopodobo in željo po večji pozornosti, se očitno ne zavedajo, kakšno srečo imajo, da se katoličani v primeru žaljenja verskih podob odzivajo nenasilno in dostojanstveno. Bi si omenjeni akterji upali narediti kaj podobnega s svetimi simboli islama? Glede odzivov na objavo spornih karikatur preroka Mohameda močno dvomim.

Toda če je že bila omenjena upodobitev brezjanske Marije s podgano, ostanimo pri podganah. Bolje rečeno pri novinarskih podganah, ki jih je minuli teden v intervjuju za portal vest.si omenjal odstavljene odgovorni urednik Dela Janez Markeš. S to bizarno izjavo je nedvomno postavil nove standarde v novinarskem diskurzu pa tudi v odnosu do kolegov iz drugih medijskih hiš.

Ko pride čas za maraton

Igor Gošte

Nikoli nisem imel prav dobrega mnenja o politikih, ki zapustijo stranko in se še skoraj isti dan pridružijo drugi.

Sploh če to storijo zaradi osebnih interesov. Ne bom našteval, kateri vidnejši politiki so to storili, menim, da so mnogim, ki vsaj bežno spremljate politično dogajanje pri nas, zelo dobro znani. Zaradi mene jim lahko ljudje tudi verjamejo, češ da so to storili, ker jim v prejšnji stranki ni bilo dovoljeno demokratično delovati, da se njihov glas v stranki ni slišal. Sedaj, pravijo, bo drugače. Nova stranka je dojemljiva za predloge in mnogo bolj demokratična. Do kdaj?! No, jaz jim ne verjamem, čeravno mogoče komu delam krivico. A ne bom več razpredal o tem pojavu, ki smo mu bili predvsem zaradi razpada nekdanje največje stranke priče v tem mandatu. Dovolj je bilo napisanega in povedanega o tem. Mene pač niso prepričali. Zame so bolj kot ne politični karieristi, ki so začutili, da se jim neke priložnosti izteka, druge ponuja. In so šli. In prišli.

Bolj kot to me zanima, kaj se dogaja v največji pomladni stranki, kjer so tisti, ki so se ji pridružili v času, ko je nekdanji predsednik vlade Janez Drnovšek zamenjal takratnega obrambnega ministra Janeza Janšo, vse bolj izrinjeni na obrobje. Mnogi med njimi niso bili nikoli v kateri drugi stranki, niti v nekoč edini ZKS. S stranko so šli skozi dolga leta opozicijskega delovanja, ko so vladali drugi, mnogokrat preoblečeni komunisti. To so bila leta, ko so se preračunljivci in karieristi stranki od daleč izogibali. V njej so vztrajali pokončni in predvsem tisti, ki so vedeli, kaj je maraton in kaj tek na sto metrov.

Ko se je dalo slutiti, da LDS le ne bo večno na oblasti, so se nekateri previdno približali Janševi stranki. Zaznali so pravi trenutek. Nekateri tik pred volitvami, drugi kmalu po zmagi, vsi pa bolj kot ne z istim ciljem – uspeti. Priskrbeti si sekretarsko ali podsekretarsko mesto, mesto v kakšnem dobro plačanem nadzornem svetu, v upravi pomembnega podjetja ... Tudi nekateri, ki so bili stranki zvesti desetletje, so prišli do svojega dela pogače. To je treba priznati. Vsaka vladajoča stranka poskrbi za svoje člane. Ena bolj, druga manj. Kritik so deležni v obeh primerih: ko dajo in ko dajo premalo. Od znotraj ali od zunaj. Nevarnejše je tisto, kar je znotraj, mi je nedavno dejal lokalni politik. V odbor, ki ga je dolgo uspešno vodil in soustvarjal, so prišli ljudje brez znanja, ki nimajo družinskih izkušenj, ki niso še nikoli v življenju delali ali ustvarjali, ki nimajo dokončanih šol. Zaslutili pa so svojo priložnost. Teh se je treba bati, je dejal in z grenkobo dodal, da se boji, da bodo uničili vse tisto, kar so oni dolga leta gradili.

Pravi, da stranke kljub vsemu ne bo zapustil, čeprav je sedaj na obrobju, ker je vanjo vložil preveč svojega znanja in prostega časa. Tudi zato ne, ker ve, kako teči maraton. Take politike cenim!

Kruh in beseda

Dr. Andrej Capuder

»Človek ne živi samo od kruha, ampak od vsake besede, ki prihaja iz ust božjih!« Ta izrek iz evangelija bi lahko stal na pročelju palače FAO, svetovne organizacije za prehrano in kmetijstvo, v Rimu, ko bi se le našel norec, ki bi si ga bil upal napisati. Policije sicer na našem tridnevnem zasedanju, posvečenem problemom hrane in lakote na planetu, ni manjkalo: poleg nekaj tisoč karabinjerjev, pripadnikov specialnih enot itd., ki jih je dala na razpolago Italija, se je v veličastni zgradbi in okoli nje potikalo tudi nekaj sto »goril«, ki so jih pripeljali s sabo državnih poglavarji (bilo jih je kakih petdeset).

Oblečene v črne večerne obleke in s kravatami bi jih zlahka zamenjal s predsedniki vlad – enega sem po pomoti pozdravil in so mi brž pojasnili razliko, a ta se mi, potem ko sem spoznal še njegovo »ekscelenco«, ni zdela bistvena. In pri nekaterih »ekscelencah« razlike z gorilami resnično ni bilo opaziti. Še več. Katera afriška gorila bi bila sposobna spraviti svoj zarod na rob lakote in potem priti v Rim moledovat za finance, s katerimi bi svojim črnim podložnikom še bolj zavila vrat? Tako neznačajnih goril Darwinova lestvica ne proizvaja, razen morda v obliki pogrešanih členov, ki se jih je kar nekaj pojavilo v Rimu na naši sloviti konferenci o prehrani narodov in ki bi jih po vseh merilih, človeških in božjih, zlahka pogrešili.

A ne pride vedno, kogar čakaš. Včasih se zgodi, da pride tisti, ki ga ne čakaš. Teroristov, proti katerim smo se tako temeljito zavarovali, ni bilo. Pač pa se je pojavil norec in izrekel natanko tisto, kar bi človek pričakoval od predstavnikov krščanskih narodov, in to v »večnem mestu« Rimu, kjer bi mu papež pri priči dal odpustek, če bi ga novinarji pribili na križ. Ta novodobni prerok je prišel iz Irana, govoril je arabsko, svaril je pred silami Zla, ki da ogrožajo planet in umetno povzročajo lakoto, vmes pa izrekel tudi nekaj besed o božji ljubezni in o kazni, ki nas čaka, če se ne bomo spreobrnili in krenili v smeri njegovega iztegnjenega kazalca, ki je spominjal na nabito pištolo. Da, ta mož je nevaren. Upal si je govoriti o Bogu, kjer smo mi govorili samo o hrani! Kot si je upal zaprositi za sprejem pri svetem očetu, medtem ko v svoji domovini dopušča, da nekomu, ki bi se upal spreobrniti v napačno smer, denimo v krščansko, preprosto prerežejo vrat. Kot si je upal, ta novodobni prerok, vsej Evropi v brk ponoviti domisljico, da milijonov pomorjenih Judov v holokavstu *ni bilo* in da je torej povsem logično, da se Izrael izbriše z zemljevida.

Temu se pravi domišljija! Domišljijo na oblast! se je glasilo geslo evropske mladine, ki je leta 1968 pognala v zrak vso avtoriteto, zato da bi laže sanjala. Zdaj ga imamo, tega sanjača, sem si govoril sam pri sebi, prišel je z drugega planeta, da nam dokaže moč domišljije, kadar se le-ta

spari z oblastjo. – In tej figuri Veneris je zaploskala vsa dvorana ...

Bili smo, roko na srce, dvorana lažnivcev, in boljšega govornika, kot je bil Ahmadinedžad, si nismo zaslužili. Na dan je prišlo marsikaj zanimivega, obračale so se številke v to in ono smer, enkrat v prid hrane, drugič v prid biogoriv, vsakdo od govornikov je hvalil prehrabeno politiko svoje dežele in mimogrede ošvrknil sosednjo. A nekaj ni in ni hotelo na dan. To, da je hrane na Zemlji pravzaprav dovolj, le pravično jo je treba porazdeliti. Predvsem pa porezati krila špekulantom, ki enkrat napihujejo cene, da jih nato ob pravem času spustijo, *razliko* pa, ki bi takoj napolnila želodce kakih 800 milijonov revežev planeta, mirno spravijo v žep. In da je treba gledati pod prste politikom, ki jim je hrana podložnikov deveta skrb.

Lik tovariša Stalina, ki je do smrti izstradal milijone Ukrajincev, se je utelesil v možu iz Zimbabveja – prav tistem, čigar »gorilo« sem po pomoti pozdravil –, ki nam je tudi prišel solit pamet in pri tem zamolčal recept, kako se da vladati in moriti in učakati častitljivo starost 85 let ... Da, dobre želodce smo morali imeti v tej dvorani, ki je tri dni razpravljala o prehrani planeta. Človek bi raje stradal, kot poslušal, sem si mislil in zaploskal enemu, ki je vendarle udaril žeblico na glavico in *mimogrede* omenil kapital, to dvomljivo vrednost, ki se ji v končni fazi podreja vse: hrana in nafta, narava in stroj, misel in beseda. Napihneni novi svet, pravijo znanstveniki. Hudič, pravi Ahmadinedžad in pri tem s prstom kaže na Ameriko. A ta hudič je bil tačas kar med nami. Odpiral nam je usta in izbiral besede. Predvsem pa je skrbel, da je bistveno ostalo neizgovorjeno. Skrbel je, da ničesar, ampak res ničesar v tej povodnji besed, ki je zalivala dvorano, ni bilo mogoče imenovati laž. In kadar odpraviš laž, tudi ni več resnice. Beseda postane dodana vrednost, vsaka konferenca je uspeh, tudi naša. Čeprav vsi vemo, da to ni res.

Da ne pozabim! Tisti, ki je omenil kapital, je bila ženska, predsednica Argentine. *Cherchez la femme*, sem si govoril, ko sem odhajal na prosto, hudič je vendarle ugriznil v peško. ■

George Bush, Janez Janša in José Manuel Barroso na Brdu pri Kranju

Zgodovinsko srečanje na Brdu

Petra Janša, foto: G. Wernig, N. Tejić, A. Perić - Salomon 2000, Andreja Velušček, arhiv Demokracije

Ameriški predsednik George Bush je v ponedeljek zvečer prispel v Slovenijo, kjer je naslednji dan sodeloval na vrhu EU-ZDA. Pred tem se je ločno srečal s predsednikom republike Danilom Türkom in premierjem Janezom Janšo.

Na letališču so ameriškega predsednika pričakali premier Janša, ameriški veleposlanik v Sloveniji Yousif Boutroux Ghafari in častna četa Slovenske vojske. O obisku ameriškega predsednika v Sloveniji, »majhni slikoviti državi, ki uživa v statusu predsedujoče EU, in najuspešnejši državi, ki je nastala po nasilnem razpadu Jugoslavije v začetku 90. let«, je poročal tudi časopis Washington Post. Med drugim omenja, da je bil Bush v Sloveniji že leta 2001. Takrat je

dal znamenito izjavo, da je videl v dušo ruskemu predsedniku Vladimirju Putinu, ko sta se srečala na Brdu pri Kranju. Dve leti pred tem so desettisoči Slovencev stali na dežju, da so pozdravili tedanjega predsednika ZDA Billa Clintona.

Že v nedeljo pa je v Slovenijo iz Afganistana nepričakovano prispela soproga ameriškega pred-

sednika Laura Bush. V ponedeljek se je sprehodila po Ljubljani, med zasедanjem vrha EU-ZDA pa je dan preživela s premierjevo zaročenko Urško Bačovnik,

Vrhunsko srečanje predsednikov dveh najvplivnejših držav sveta je bilo 16. junija 2001 zaupano Sloveniji.

soprogo predsednika republike Barbaro Miklič Türk in soprogo predsednika evropske komisije Margarido Sousa Uva Barroso, ki so si med drugim v Narodni galeriji ogledale razstavo Slovenski impresionisti in njihov čas.

Pred vrhom EU-ZDA Pred vrhom EU-ZDA sta se v torek dopoldne sešla predsednika Slovenije in ZDA, Danilo Türk in George Bush. Kot je po srečanju pojasnil Türk, sta z ameriškim predsednikom govorila o vrsti

aktualnih mednarodnih tem. »Veliko sva govorila o skupnih transatlantskih vrednotah, o človekovih pravicah, o nujnosti krepitve na tem področju in tudi o problemih, kot je na primer Guantanamo na Kubi.« Glede vprašanja Guantanamo sta bila po Türkovih besedah tudi precej določna, in sicer, »da je treba to zapreti«. Po Türkovih besedah je Bush zagotovil, da ameriški sistem dela v tej smeri. Govorila sta tudi o energetski problematiki in nujnosti, da se do problemov globalnega segrevanja pristopi na nov način, veliko bolj ambiciozno, s spremembami tehnologij in z nalogami, ki iz tega izhajajo. Bush je ostal pri svojih strateških usmeritvah in izpostavil potrebo po spremembah na tehnološkem področju, vendar podrobnosti ni navajal. Posvetila sta se tudi položaju na Bližnjem vzhodu. Bush po Türkovih besedah pri tem ni nakazal, da bi bilo potrebno morebitno posredovanje proti Iranu. Sicer pa sta po Türkovih besedah odnose med Slovenijo in ZDA ocenila kot zelo dobre, a je dodal, da »na področju trgovinske menjave s približno 670 milijoni evrov menjave v obe smeri lansko leto ne moremo biti zadovoljni«. »Tu je še prostor za spremembe; tudi stopnja investicij in menjave na področju storitev ni zelo visoka. Je dobra, a sva ugotovila, da bi lahko tu napravili še kaj več.«

Kasneje se je ameriški predsednik srečal tudi s predsedujočim Svetu EU, premierjem Janezom Janšo. Po besedah premierjevega tiskovnega predstavnika Roka Srakarja sta se pogovarjala predvsem o gospodarskih vprašanjih in poudarila krepitev gospodarskega sodelovanja med državama. Ameriški predsednik je pohvalil tudi politični napredek, ki ga je Slovenija dosegla od njegovega zadnjega obiska junija 2001; postala je članica zveze Nato in Evropske unije, ki ji zdaj že predseduje. Bush je posebej izpostavil lepote Slovenije in turistične priložnosti. Poudaril je tudi pomen »transformacijske moči demokracije in svobode« ter pri tem izpostavil Janšo, ki je bil pred 20 leti politični zapornik, danes pa vodi državo in EU.

Plenarno zasedanje vrha Evropske unije in Združenih držav Amerike, na katerem so sprejeli posebno deklaracijo.

Vrh EU-ZDA Voditelji Evropske unije in Združenih držav Amerike, med njimi predsedujoči Svetu EU Janez Janša, predsednik evropske komisije José Manuel Barroso in ameriški predsednik George Bush, so s srečanjem na Brdu še okrepili svoje strateško partnerstvo. V evropski delegaciji so bili še visoki zunanje politični predstavniki Javier Solana ter komisarji za zunanje odnose, industrijo in trgovino Benita Ferrero-Waldner, Günter Verhe-

ugen in Peter Mandelson, ameriškega predsednika pa sta med drugim spremljala svetovalec za nacionalno varnost Stephen Hadley in namestnik državne sekretarke Daniel Fried, medtem ko državne sekretarke Condoleezza Rice v Slovenijo ni bilo. Vrh in dejstvo, da ga je gostila Slovenija kot predsedujoča Svetu EU, so voditelji razumeli kot simbol svojega prizadevanja za dosego svobodne, demokratične in združene Evrope. Proces

združevanja Evrope vidijo kot izjemen zgodovinski prispevek polstoletnega čezatlantskega partnerstva. Strateško partnerstvo med EU in ZDA je trdno zasedrano v skupnih vrednotah in vse bolj postaja izhodišče, s katerega se lahko s skupnimi močmi odzivajo na najresnejše svetovne izzive ter spodbujajo skupne vrednote, svobodo in blaginjo po vsem svetu. V težkih časih se je potrdila trdnost vezi med EU in ZDA; vodilno vlogo v svetu ►

Rojstvo Evro-sredozemske univerze

Na slovesnosti ob ustanovitvi Evro-sredozemske univerze 9. junija v Portorožu so ugledni govorniki, med njimi predsedujoči Svetu EU, slovenski premier Janez Janša, in generalni sekretar Arabske lige Amr Musa, izpostavili pomen univerze pri krepitvi miru, stabilnosti, sodelovanja in medsebojnega razumevanja v evro-sredozemskem prostoru. Janša je poudaril, da sta bila Evropa in Sredozemlje od nekdaj neločljivo povezana, pri tem pa je spomnil na besede evropske komisarke za zunanje odnose in evropsko sosedsko politiko Benite Ferrero-Waldner, ki se je prav tako udeležila slovesnosti. Ta je nedavno zapisala, da je Sredozemlje tako zibelka Evrope kot tudi njena prihodnost. Janša je dejal, da so si države v evro-sredozemskem prostoru v veliko pogledih podobne, v številnih pa tudi različne. Po njegovem prepričanju prav te razlike ustvarjajo potrebo po dialogu, raziskovanju in medsebojni bogatitvi. V tem naj bi pomembno vlogo odigrala tudi Evro-sredozemska univerza, za katero je Janša prepričan, da se bo razvila med najodličnejše institucije medkulturnega sodelovanja v mednarodni skupnosti. Prepričan je, da sta bila izobraževanje in usposabljanje od nekdaj v samem jedru humanističnih naukov treh glavnih veroizpovedi evro-sredozemskega prostora – krščanstva, judovstva in islama. Ključ do prihodnosti tega prostora, ki jo bodo v celoti zaznamovali mir, strpnost in medsebojno sodelovanje, je zato po premierjevih besedah v izobraževanju mladih v

Podpis ustanovne listine Evro-sredozemske univerze

etična bitja, ki so odprta do sveta in imajo medkulturni dialog za eno temeljnih vrednot. Janša se zaveda, da prizadevanja za ustanovitev univerze s to slovesnostjo še zdaleč niso končana, veseli pa ga, da projekt Evro-sredozemske univerze uživa politično, moralno in materialno podporo evropske komisije, evropskega parlamenta in evro-sredozemske parlamentarne skupščine. Vsem, ki so sodelovali in pomagali pri prizadevanjih za ustanovitev univerze, se je tudi najlepše zahvalil.

V okviru slovesnosti ob ustanovitvi Evro-sredozemske univerze so predstavniki nekaterih slovenskih in tujih podjetij podpisali pismo o nameri o ustanovitvi evro-sredozemske univerzitetne fundacije. Milijon evrov je prispeval tudi Kuvajt. Ustanovno listino Evro-sredozemske univerze je podpisalo že 43 partnerjev iz 18 držav.

Srečanje s pripadniki Slovenske vojske, ki so sodelovali v mirovnih operacijah.

Visoke gostje v Narodni galeriji pri ogledu del slovenskih impresionistov

in učinkovito čezatlantsko sodelovanje dokazujejo tudi zdaj, ko svet stoji pred najbolj žgočimi izzivi časa, kot so spodbujanje miru, stabilnosti in demokracije v svetu, spodbujanje človekovih pravic, mednarodnega kazenskega pravosodja, pravne države in odgovornega vodenja države, kot tudi sodelovanje in prepre-

čevanje konfliktov ter pokonfliktna obnova. Sodelovanje je nedvomno pomembno tudi v boju proti razmahu terorizma ob hkratnem spoštovanju svoboščin, ki so temelj demokratične družbe. Izziv današnjega časa je tudi spodbujanje hitro rastočih svetovnih gospodarskih sil, saj naj te prevzamejo svojo odgovornost v

svetovnem sistemu, ki ga urejajo pravila, kot tudi spodbujanje odprtega, konkurenčnega in inovativnega čezatlantskega gospodarstva s prostim pretokom blaga, oseb, storitev in kapitala. Prizadevali si bodo tudi za čimprejšnji uravnotežen in drzno zastavljen dogovor v krogu pogajanj STO v Dohi, ki bo pri-

tudi podprl misijo visokega zunanjepolitičnega predstavnika unije Javierja Solane v Iranu, ki naj bi poskušal doseči, da bi se Teheran odpovedal bogatstvu urana. »Ni boljše rešitve, kot da se Iranu pove, da obstajajo še druge možnosti kot te, ki so doslej vodile v izolacijo,« je dejal.

Poleg tega so pozvali Kitajsko, naj prevzame večjo vlogo pri soočanju z globalnimi izzivi, kot so podnebne spremembe. Strani sta tako napovedali krepitev sodelovanja v skupnem boju proti terorizmu, a hkrati poudarili, da morajo biti ukrepi, sprejeti v okviru tega boja, skladni z mednarodnim pravom. Glede boja proti podnebnim spremembam se stališča EU in ZDA sicer razlikujejo, saj je unija že sprejela konkretne zaveze glede zmanjševanja izpustov CO₂, ZDA pa so to pripravljene storiti le, če bodo te zaveze sprejela tudi hitro rastoča gospodarstva, kot sta Kitajska in Indija. V omenjeni sklepni izjavi sta se EU in ZDA tudi zavezali, da si bosta prizadevali do konca leta 2009 doseči dogovor o nasledniku Kjotskega protokola, ki bo omogočil učinkovit boj proti podnebnim spremembam tudi po letu 2012, hkrati pa izpostavili pomen pogajanj z največjimi onesnaževalci s toplogrednimi plini in v okviru G-8.

Ob koncu srečanja so si navzoči na Brdu ogledali predstavo lipancev, pred odhodom ameriškega para v Nemčijo pa sta se ameriški predsednik in slovenski premier na Letališču Jožeta Pučnika srečala še s predstavniki Slovenske vojske, ki so sodelovali v mirovnih misijah. **D**

Ameriški predsednik George Bush: »Med Evropo in Ameriko bodo vedno obstajale razlike pri reševanju določenih vprašanj, a to ni nič slabega, dokler nas razlike trajno ne ločijo, prepričan pa sem, da se to ne bo zgodilo.«

O energiji, šolstvu, delavcih in Kitajski

Ministri za izobraževanje so na neformalnem srečanju v Oslu, ki je bilo 5. in 6. junija 2008, sprejeli uradno sporočilo o vlogi šole pri spodbujanju medkulturnega dialoga, ki simbolno zaokroža 18-mesečni program tria.

Konec minulega tedna so se v Luxembourg sešli ministri za energijo in dosegli dogovor o ključnih sestavinah vseh petih zakonodajnih predlogov za notranji energetski trg (tretji energetski sveženj), ki vsebujejo tudi nov kompromisni predlog. Ta je nastal po srečanju visokih uradnikov za energijo v začetku maja v Sloveniji v sodelovanju s predsedujočo državo in evropsko komisijo.

V Luxembourg je potekalo tudi zasedanje Sveta ministrov Evropske unije za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov (EPSCO). Ministri za zaposlovanje in socialne zadeve so dosegli dogovor o dveh za evropske delavce ključnih direktivah, ki urejata področje delovnega časa in pravice delavcev, ki delajo prek agencij, ministri za zdravje pa so sprejeli sklepe sveta o zmanjševanju bremena raka, v katerih pozivajo države članice, naj razvijajo in izvajajo celovite strategije obvladovanja raka.

Poleg srečanja ministrov EU-Brazilijskega je predsedujoči Svetu EU za splošne zadeve in zunanje odnose, slovenski zunanji minister Dimitrij Rupel, v Ljubljani vodil pogovore ministrov z LR Kitajsko, na katerih so bili osrednja tema odnosi med Evropsko unijo in Kitajsko s poudarkom na pripravi sporazuma o partnerstvu in sodelovanju.

nesel dostop do novih trgov ter okrepil rast v razvitih državah in državah v razvoju. Ne nazadnje je za vse izrednega pomena tudi boj proti podnebnim spremembam, spodbujanje energetske varnosti in učinkovitosti, hkrati pa pomoč državam v razvoju, da se izkopljejo iz revščine in se rešijo najhujših nalezljivih bolezni. »Za uspešen odziv na vse to so nujni enotni cilji na obeh straneh Atlantika in učinkoviti večstranski prijemi,« so zapisali v končni izjavi vrha EU-ZDA.

O pogovorih in nekaterih sklepih so predsedujoči Svetu EU Janez Janša, ameriški predsednik George Bush in predsednik evropske komisije José Manuel Barroso ob koncu vrha na tiskovni konferenci obvestili tudi javnost. Ena izmed pomembnih skupnih izjav je po njihovih besedah nedvomno ta, v kateri so EU in ZDA Iranu zagrozele z novimi sankcijami, če ne bo izpolnil vseh mednarodnih obveznosti v zvezi z jedrskim programom. Bush je

Nov val protitajkunske vojne

Gašper Blažič, foto: Andreja Velušček, Gregor Pohleven

Boj proti gospodarskemu kriminalu in tajkunom z bližino parlamentarnih volitev dobiva čedalje jasnejše obrise. Zato ni presenetljivo, da poskuša opozicija izvirni greh za začetek tajkunizacije pripisati sedanji vladi oz. njeni prodaji Mercatorja.

Nedavna seja državnega zbora o koncentraciji kapitala in posledični tajkunizaciji države je bila nekakšna repriza celonočne seje pred štiri leti, ki se je mediji spominjajo predvsem po Janševi »brezplačni reklami« za wd 40. Vendar pa vloge tokrat niso povsem zamenjane, če izzamemo to, da je SDS, ki je bila tedaj v opoziciji, sedaj najmočnejša stranka vladne koalicije in se bo morala še v letošnjem letu pomeriti za nov mandat. V težkem položaju pa je opozicija, ki se otepa očitkov o povezanosti z nekaterimi tajkuni, zato odgovornost za tajkunizacijo vztrajno prelaga na vlado. Vendar se zdi, da je slednji z nekaterimi spretnimi potezami uspelo preseči zamudo, ki je na-

stala zaradi poznega začetka spopada s tajkuni.

Kapitalu prijazna država Kot je bilo mogoče razbrati iz nastopov opozicijskih poslancev, naj bi se izvirni greh tajkunizacije Slovenije zgodil z znamenitim sestankom v vladni palači 12. avgusta 2005, ko naj bi bili udeleženci govorili o prodaji Mercatorja. Vendar pa zapisnik, ki ga je sestavila in podpisala tedanja državna sekretarka na ministrstvu za gospodarstvo Andrijana Starina Kosem, ne vsebuje niti besede o prodaji Mercatorja, po-

leg tega je slednja pred tremi leti v raznih intervjujih zanikala, da bi na sestanku govorili o Mercatorju. Prav to pa utegne precej zamajati načrt opozicije, da bi na jesenskih volitvah dosegla uspeh na podoben način kot pred štiri leti SDS. Bržkone se opozicija zaveda, da je njen adut pokazati predvsem to, da je sedanja vlada s svojim načinom vladanja izgubila zaupanje in da so potrebne nujne spremembe, pri čemer pa alternativni programi opozicijskih strank – takšen program je predstavil že predsednik SD Borut Pahor, v soboto pa je svoj novi

program sprejela tudi LDS – ne bodo igrali bistvene vloge. Zato ni nič nenavadnega, da iz civilnodružbenih krogov, ki so blizu tranzicijski levici, v zadnjem času prihajajo kritični glasovi s skoraj identičnim besediščem, kot so ga uporabljali protagonisti Zbora za republiko leta 2004, ko so opozarjali na potrebo po sproščenosti Sloveniji, medtem ko je tranzicijska levica izraz »sproščenost« uporabljala kot psovko. Podobne ocene so prevladovali tudi na sobotnem kongresu LDS, kjer so padle težke besede o zatohlosti in nesproščenosti ter

Sporočilo Pivovarne Laško dokazuje povsem razvidno sprego politike in kapitala, ki želi preprečiti vnovično Janševo zmago.

Janez Janša se je seje DZ o tajkunizaciji udeležil šele na koncu.

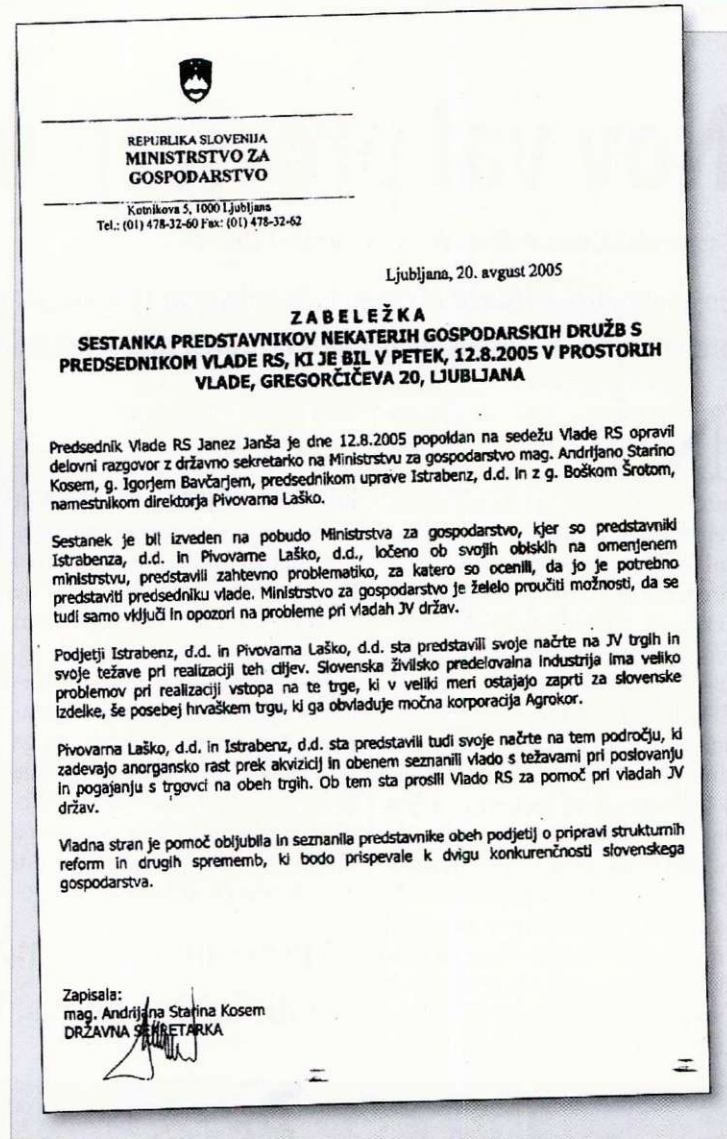
► kršenju človekovih pravic. Je pa na omenjenem kongresu predsednik gospodarskega odbora LDS Matjaž Gantar poudaril, da želijo biti »do kapitala prijazna država«, vendar v zadnjih tednih to ne velja, in da nam te razprave ne morejo biti v čast »ne le v kontekstu pravne države, tudi v kontekstu napada na zdravo pamet«. Predsednica LDS Katarina Kresal je zaigrala na protitajkunske strune in poudarila vlogo pravne države, kar so maloštevilni slovenski klasični liberalci doslej pogrešali pri vseh strankah.

Premišljena reakcija SDS Da je SDS v zapletenem kontekstu protitajkunskega boja svojo vlogo odigrala pametno, je ocenil strokovnjak za odnose z javnostmi

dr. Dejan Verčič. Slednji je v intervjuju za Delovo Sobotno priložilo dejal, da če vladajoče stranke v tem primeru ne bi reagirale, bi delovale nemočno in dajale vtis, da morajo čim prej izgubiti volitve, ker niso sposobne ničesar narediti. Po njegovo je opozicija naredila napako, ker je pustila, da jo je pri sklicu izredne seje DZ prehitela vladajoča SDS. Slednji je po Verčičevem mnenju uspelo ohraniti pobudo, ker je zgodbo o protitajkunskem boju prikazala kot zgodbo o nedokončanem projektu, s čimer je volivcem sugerirala, da ta vlada potrebuje še en mandat. Za najslabšo mogočo varianto pa je Verčič označil politiko distanciranja, kar je sedaj značilnost SLS. Po njegovem prepričanju je pametno ravnal tudi premier Janez Janša, ki se je razprave udeležil šele proti koncu in tako ni dopustil, da bi ga poslanci sprovcirali in vpletli v razpravo, s tem pa bi tudi on padel v blato

Vladi je z nekaterimi spretnimi potezami uspelo preseči zamudo, ki je nastala zaradi poznega začetka spopada s tajkuni.

njihovega obračunavanja. Čeprav nekateri menijo, da je premier, s tem ko se je udeležil šele zadnjega dela razprave, ravnal podcenjujoče do državnega zbora, pa je s stališča končne slike, kot pravi Verčič, »njegova podoba ostala neomadeževana«. To naj bi bilo tudi v skladu s prakso, da se politiki na obla-

Zapisnik sestanka 12. avgusta 2005 ne omenja prodaje Mercatorja.

sti izogibajo situacijam, na katere sami ne morejo vplivati.

Pivovarska ofenziva V dogajanje v zvezi z razpravami o koncentraciji kapitala se je znova vmešal pivovarski baron Boško Šrot. Tokrat se je skril za kulise Pi-

čemer naj bi bila SDS za orodje uporabila Pivovarno Laško. V samem sporočilu za javnost je čutili izraziti populistični ton, zelo značilen za brata Šrot, saj je zapisano, da je Janša »želel izpeljati prikriti menedžerski odkup in tako v svoj poštni nabiralnik spraviti osrednji slovenski časopis Delo«. Po mnenju Pivovarne Laško naj bi bil namen napadov nanjo namenjen prikrivanju dejstev v aferi Patria; ta se bo »dotaknila najvišjih vrhov in starih znancev orožarsko-vojaških poslov, ki bodo kmalu prilezli iz kovčkov«. Pivovarna Laško je navedbe o milijardnem premoženju predsednika uprave Boška Šrota ocenila za »popolnoma zlagane, politiki pa služijo za nabiranje poceni političnih točk in diskvalifikacijo političnih tekmecev«. Vsebinske navedbe omenjenega pisma kažejo, da se Pivovarna Laško obnaša kot

FM 102.1
99.5
stereo
RDS
Radio VIVA
M.Sobota tel:02/537-1949

Slave Klavara 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
http://www.radio-viva.com
e-mail: viva@radio-viva.com

politična stranka in ne kot go-spodarska družba, poleg tega je besednjak omenjenega sporočila še ostrejši od očitkov, ki jih je Janši doslej namenila tranzicijska levica. Dejstvo, da se je podjetje, katerega poslanstvo je predvsem proizvodnja piva in drugih pijač, vmešalo v tako občutljivo politično temo, kot je prodaja orožja, dokazuje zlorabo gospodarske družbe za kapitalsko-politične interese Boška Šrota. Sporočilo za javnost namreč tudi omenja, da sta direktor Urada za varstvo konkurence Jani Soršak in direktor Agencije za trg vrednostnih papirjev Damjan Žugelj vložila ovadbe, še preden sta preučila dejstva, kar kaže, da sta »pod hudim političnim pritiskom«. Baron iz Laškega ni prizanesel niti ministru za gospodarstvo Andreju Vizjaku. Obtožuje ga umazane vloge v primeru Term Čatež. Po vsej verjetnosti gre v ozadju omenjenih očitkov tudi za maščevanje nekdanje Vizjakove državne sekretarke Andrijane Starina Kosem. Skratka, sporočilo Pivovarne Laško dokazuje razvidno sprego politike in kapitala, s tem pa postaja bolj jasno, zakaj se Bošku Šrotu tako mudi zrušiti Janševo vladno, kar bi »koristilo korporaciji«.

SD in mediji Na obtožbe Pivovarne Laško so se pričakovano odzvali tako v poslanski skupini SDS kot v kabinetu premierja Janeza Janše. Vodja poslanske skupine SDS Jože Tanko je trditev, da poskuša SDS prek Pivovarne Laško obračunati s SLS, označil kot preusmerjanje pozornosti z resničnega problema, to je koncentracije kapitala v Pivovarni Laško in njegove moči nad mediji. Po njegovem mnenju je ključnim akterjem zmanjkalo resnih in konkretnih argumentov, zato se sedaj poslužujejo nizkih udarcev, podtikanj in žalitev. Podobno se je odzval tudi kabinet predsednika vlade in očitke Pivovarne Laško označil za neutemeljene, žaljive in neresnične. Kot je zapisano v sporočilu za javnost, predsednik vlade ni dajal nobenih političnih navodil ali se šel kakršne koli politično vezane trgovine v nasprotju z Boškom Šrotom, ki je, kot navaja premierjev kabinet, od Janeza Markeša na sestanku

SLS je zaradi sodelovanja bratov Šrot v čedalje težjem položaju.

LDS prisega na pravno in »do kapitala prijazno« državo.

8. maja 2008 zahteval, da Delo začne podpirati Pahorjevo SD in »sesuvati« Janšo. Udejanjanje političnega navodila Boška Šrota je, kot je še zapisano, vidno v samem časopisu, saj se po analizi vsebine Dela, ki so jo opravili sami, »med političnimi strankami v Delu in Sobotni prilogi najpogosteje pojavljajo Pahorjevi Socialni demokrati«. Zanimivo pa je, da so prav slednji, očitno z namenom, da se operejo krivde, 6. junija organizirali okroglo mizo o umiku politike in monopolov iz medijskega prostora, kar je tudi del alternativnega programa SD. Okrogle mize so se med drugimi udeležili predavatelji na FDV Sandra Bašič Hrvatini, Jernej Pikalo in Marko Milosavljevič pa tudi nekdanja ministrica za kulturo Andreja

Rihter, ki je v času svojega mandata dovolila Pivovarni Laško prevzem časopisne družbe Delo. Nenavadno pa je, da se je Borut Pahor na okrogli mizi zavzel za javno RTV po zgledu britanske BBC (kjer ima odločilni vpliv v programskem svetu oblasti), hkrati pa želi, da je avtonomna in pod nadzorom civilne družbe (upamo seveda, da ni mislil tiste, ki jo je nekdanj zastopal njegov predhodnik Janez Kocijančič).

SLS kot žrtveno jagnje? Seveda pa ni presenetljivo, da je Pivovarna Laško (oz. Boško Šrot) ob tem vzela v bran SLS in ji tako vrnila uslugo, potem ko je predsednik SLS Bojan Šrot brez dlake na jeziku dejal, da se svojemu bratu Bošku ne bo odpovedal, pri tem

Pahorjevi Socialni demokrati so močno povezani z najmočnejšimi tajkuni.

pa javnost prepričeval, da SLS nima nič opraviti ne s Pivovarno Laško ne s tajkuni nasploh. Zanimivo je, da je isto stališče pred sejo sveta SLS ponovil tudi njegov predsednik Jakob Presečnik, ki meni, da v stranki glede tajkunov ni nesoglasij in da mora biti lastništvo pregledno. Na splošno se poskuša Presečnik distancirati od Boška Šrota, ko zanj pravi, da ni bil nikoli član SLS, pač pa je bil do nedavnega član SD. Po Presečnikovih besedah stranka deluje normalno ne glede na to, kdo je komu brat. Kljub temu je v zadnjem času na račun obnašanja predsednika SLS Bojana Šrota znotraj stranke padlo kar nekaj hudih besed. V SLS že nekaj časa vre tudi zaradi predvolilnega povezovanja s Stranko mladih Slovenije in nesoglasij v zvezi z volitvami v Kmetijsko-gozdarsko zbornico Slovenije. Ne glede na kritike na Šrotov račun pa so nekateri predstavniki SLS zelo kritični do politike premierja Janeza Janše. Tako je predsednik glavnega odbora SLS Aleš Primc v pogovoru za tednik Reporter med drugim dejal, da je tajkunska vojna »posledica tega, da je Janša želel imeti vpliv na veliko večino slovenskih medijev. Ker se mu zadeva z Delom in Večerom ni posrečila, se zdaj maščuje«. »Bojim se, da je vojna proti tajkunom samo predvolilni maneuver, s katerim hoče Janša uničiti SLS. Resno z vojno proti tajkunom ne misli, ker bi moral prej ali slej nasaditi samega sebe.« Primc, ki je v pogovoru sicer obsodil neupravičeno bogatenje nekaterih posameznikov, se je tako glede Janše izrekel skoraj enako kot Pivovarna Laško, je pa, kar je zanimivo, izrekel nekaj krepkih tudi na račun mariborskega župana Franca Kanglerja, ki se po njegovo »rad napihuje in zahrbtno trosi laži«. Prav Kangler pa je najbolj lobiral za izvolitev Bojana Šrota za predsednika SLS in tudi za holding slovenskih pijač. Skratka, dogajanje v SLS kaže, da se njeni veljaki zavedajo neprijetnega položaja zaradi povezav s Pivovarno Laško, vendar se očitno ne morejo izviti iz primeža bratov Šrot. To pomeni, da bo SLS prisiljena odigrati vlogo žrtvenega jagnjeta v vojni proti tajkunom. ■

Labodji spev Janeza Markeša

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Kot je bilo mogoče pričakovati, je nadzorni svet Dela prejšnji torek razrešil odgovornega urednika Janeza Markeša. Nasledil naj bi ga njegov dosedanji namestnik Darijan Košir, ki je bil odgovorni urednik Dela že pred leti.

Odločitev nadzornega sveta ni bila presenetljiva, saj je bila Markeševa razrešitev napovedana tako rekoč teden dni prej, precej pa se je šušljalo tudi o tem, naj bi bila Markeš in predsednik uprave Dela Peter Puhan v sporu. Precej različni pogledi na Markešovo uredniško delo so bili tudi znotraj nadzornega sveta Dela, saj naj bi ga bila prvotno začela rušiti njegova predsednica Andrijana Starina Kosem, medtem ko naj bi ga bil podpredsednik NS Stojan Zdolšek podpiral. Ker pa je bil Markeš vseeno razrešen, je Stojan Zdolšek izstopil iz nadzornega sveta. Vse to kaže, da

se je časopisna hiša Delo znašla na križišču interesov (vsaj) dveh strank, to je SD in Zaresa.

»**Uravnoteženje**« Janez Markeš, ki je svojo kariero začel na časopisu Slovenec in jo nadaljeval na Magu, je v slovenskem medijskem prostoru v devetdesetih letih veljal za intelektualno močnega časnika desnosre-

dinske usmeritve. Precej let je bil namestnik urednika Maga Danila Slivnika, ko pa je slednji v začetku leta 2006 postal predsednik uprave časopisne družbe Delo, je Markeš postal urednik Maga, odgovorni urednik Dela pa je postal Peter Jančič. Že tedaj je Markeš svoj dokaj ostri slog pisanja nekoliko umiril. Zlobni jeziki so takrat namigovali, da se

je »uravnotežil« zaradi naskoka na uredniški stolček na Delu. Potem ko so po znamenitem pismu Andrijane Starina Kosem z mesta urednika Dela umaknili Petra Jančiča, je Markeš postal njegov naslednik, čeprav je bil prav tako kot Jančič brez večinske podpore novinarskega kolektiva Dela. Zanimivo pa je, da so kritike zaradi domnevne cenzure na Delu hitro potihnile, čeprav je Markeš prej veljal za bolj »desnega« od Jančiča. Vse to je potrdilo tezo, da je Markeš že pred svojim prihodom na uredništvo Dela sklenil premirje s političnimi silami, ki jih je prej kritiziral. To se je pokazalo tudi tedaj, ko je pivovarska naveza v času, ko je premier Janez Janša prvič odkrito napovedal boj proti tajkunom, začela s čistkami na tedniku Mag. Markeš se namreč ob sesuvanju Maga ni javno postavil za svoje (nekdanje) novinarske kolege; kot je dejal zato, ker naj bi ga bili slednji pustili na cedilu ob »napadih«, ki so se zgrnili nanj po objavi članka Ane Jud v Demokraciji in nato še Vide Kocjan (slednja je pisala o Markeševi visoki plači kot ceni za njegovo »načelnost«). Zanj so moteči še Bojan Požar (pozareport.si), Vladimir Vodusek (TV Slovenija) in STA. Vse to je razvidno tudi iz korespondence med Markešem ter nekdanjim magovcem in sedanjim novinarjem Reporterja Igorjem Kršinarjem po elektronski pošti (objavljena je bila na spletni strani Ane Jud, objavili pa smo jo tudi na spletni strani Demokracije).

Na čigavi strani? Ustoličenje Janeza Markeša za urednika se je pokazalo za precej tvegano potezo, saj so Markeša kar nekajkrat izdali živci. Tako je decembra lani v oddaji Vroči stol verbalno obračunal z Vladimirjem Vodu-

Pivovarna Laško je kot lastnica medijev doslej že pokazala, da so uredniki zanjo bolj ali manj potrošno blago.

škom, v uredniškem kolektivu Dela pa ni bil prav prizanesljiv do sodelavcev, zaradi česar je kasneje prevladalo spoznanje, da je »nekooperativen«. Sedanje dogajanje pa sproža ugibanje, kakšen je dejanski politični profil odstavljenega urednika Dela. 22. septembra lani je Markeš v komentarju z naslovom Zlovešče pasti tretjih poti med drugim zapisal, da »čeprav smo šele pred predsedniškimi volitvami in so parlamentarne volitve naslednje leto, je že mogoče odpreti novo poglavje v razumevanju slovenske politike, predvsem pa družbe. Pahor je tokrat prva lastovka nove pomladi, potem ko se kažejo jesenski utrinki prejšnje. Paradokso novi Pahorjev val ni nič drugega kot na novo in dosledno izpeljana logika drugih političnih skupin, ki so se in se še razvrščajo levo in desno. Pahor ni ne levičar ne desničar, je dostojen in uglašen predstavnik nove postmoderne politike – in v tem je zaradi uspešnosti, ki mu jo namenja javno mnenje, pravzaprav bistvo problema«. Prav njegova hvala Pahorju in ostre kritike na račun Janše so sprožale ugibanja, ali je morda Delo v rokah SD, saj je bil tedaj član SD tudi predsednik uprave Pivovarne Laško Boško Šrot. Slednji je konec novembra lani iz SD demonstrativno izstopil, Borutu Pahorju pa napisal ostro pismo. Nato se je začelo šepetati o tem, naj bi vlogo političnega servisa Pivovarne Laško prevzela novoustanovljena Golobičeva stranka Zares (a menda le, če bi Golobič omogočil kazensko imuniteto Bošku Šrotu). Začelo se je celo govoriti o domnevnih Markeševih sestankih z Gregorjem Golobičem in Miho Kovačem, ki naj bi ga bil Golobič »ponujal« za predsednika uprave Dela. Domnevno pa naj bi bil vezni člen med Markešem in Golobičem kolumnist Maga in Golobičev znanec iz Ulte Laris Gaiser, in sicer še v času, ko je bil Markeš urednik na Magu.

Povezave Čeprav je o vseh teh povezavah težko sklepati – ne nazadnje jih vpleteni običajno zanikajo –, pa na povezavo med Golobičem in Markešem kažejo izjave, ki jih je Markeš dal takoj

Andriana Starina Kosem in Stojan Zdolšek: nič več prijatelja?

Peter Jančič, nekdanji urednik

Pivovarski baron Boško Šrot

Čigavo bo Delo: Pahorjevo ali Golobičovo?

po odstavitvi. Za STA je dejal, da svojo odstavitev jemlje kot »poraz civilne države, ki bi v Sloveniji poskušala razvezati logiko blokov in politično instrumentalizacijo«. Prav preseganje blokov pa je rdeča nit besedišča, ki ga vse od ustanovitve Zaresa uporablja Gregor Golobič. Kljub vsemu je razmerje med Pivovarno Laško, SD in Zaresom uganka, saj se Pivovarna Laško v zadnjem času – če sodimo po tiskovnih sporočilih, ki prihajajo iz omenjene družbe – obnaša kot politična stranka in ne kot gospodarska družba. Zato je mogoče sklepati, da so ji druge stranke lahko samo v pomoč, kolikor sama dopušča (SLS, ki jo vodi Boškov brat Bojan Šrot, je dejansko že na obrobju, saj so se sanje, da bo pod Šrotovim vodstvom postala močna stranka, kmalu po kongresu razpočile kot milni mehurček). Glede na to, da so se tako prvaki Zaresa kot Milan Kučan

v zadnjem času vsaj deklarativno distancirali od Pivovarne Laško, je jasno, da se je tudi slednja distancirala od njih. Kot je dejal Markeš v intervjuju za TV-oddajo Odmevi, naj bi bil Boško Šrot izrazil željo oz. pričakovanje, »da se podpre Borut Pahor oziroma da se v bistvu nekako prepreči, da bi Janša prišel ponovno na oblast, ker bi to koristilo korporaciji«, s čimer je Markeš pojasnil domnevno Šrotovo navodilo, da je treba podpreti Pahorja in rušiti Janšo.

Prerivanje SD in Zaresa V zvezi s prerivanjem med SD in Zaresom na časopisu Delo je Markeš za STA dejal, da »definitivno« vidi interese SD. »To, da je zraven Zares, pa je popolna izmišljotina, saj tega ni nikdar nihče niti enkrat poskusil.« Toda Markeša demantira analiza člankov v Delu, ki jo je tako rekoč za njegovim hrbtom naredila Delova uprava in med drugim ugotovila, da se Zares v člankih sicer ne pojavlja velikokrat, vendar pa skoraj nikoli v negativnem kontekstu, medtem ko se Janša in SDS pojavljata velikokrat, vendar večinoma kot predmet kritike. To pa tudi pomeni, da je Markeš ta del naloge, ki jo je zastavil lastnik Dela, opravil solidno (med drugim naj bi se bil lani jeseni spravil nad tedanje novinarje Maga, ker so objavili Sovine prisluhe, ki naj bi bili preveč ugodni za Janšo, poleg tega je decembra, ko je bil obračun z Magom na vrhuncu, omogočil objavo velikega intervjuja z Boškom Šrotom, ki je pojasnjeval, da se Pivovarna Laško ne vtiča v uredniško politiko medijev), vendar pa mu je za dolgoročnejši obstanek na uredniški funkciji zmanjkalo potrebne verodostojnosti in ugleda. Ne nazadnje je Pivovarna Laško kot lastnica medijev doslej že pokazala, da so uredniki zanjo bolj ali manj potrošno blago, ki se po uporabi zavrže. Zanimivo je tudi, da sta Markeša ob zamenjavi podprla tako Liberalna akademija kot Milan Kučan, ki ga je Markeš v preteklosti precej fanatično napadal (lani poleti odstavljeni Peter Jančič še zdaleč ni dobil takšne podpore!). Vsekakor Markešev primer kaže, da se v primeru Dela za primat nad mediji tepeta predvsem SD in Zares, podobno kot sta se pred tremi leti prek pisem obdelovala predsednik SD Borut Pahor in tedanji predsednik LDS Anton Rop. Slednji je sedaj v Pahorjevi stranki, kar je dovolj zgovorno. Vsekakor je Markeš postal žrtev političnih interesov, ki jim je sam – hote ali nehoti – služil. Njegov odziv na to pa je precej neprijeten za Pivovarno Laško, ki mora sedaj pojasnjevati vlogo Boška Šrota pri vplivu na uredniško politiko Dela. Pri tem Markešu grozi celo možnost odpovedi delovnega razmerja, saj naj bi s svojimi izjavami povzročal Delu poslovno škodo. Še precej ostrejši kot do lastnika Dela je do nekaterih novinarjev (označil jih je za novinarske podgane). Nenavadno pri vsem tem pa je, da nekdanji predsednik uprave Dela Danilo Slivnik še kar molči. ■

Gordijski vozeli demokracije

Dr. Marko Kambič

Po antični grški legendi je v svetišču v Gordiju, glavnem mestu starodavne Frigije, stal Zeusu posvečen voz. Njegovo oje je bilo privezano na jarem z zapletenim vozlom. Prerokovano je bilo, da bo tisti, ki bo voz uspešno razvozlat, postal vladar Male Azije. Ko je leta 333 pr. Kr. s svojimi vojniki v Gordiju prezimoval Aleksander Veliki, naj bi bil problem razrešil tako, da je voz preprosto presekal z mečem. Kot pripoveduje druga, manj znana različica, pa slednji ni uporabil grobe sile, ampak moč razuma. Vozel naj bi bil razdrl s tem, da je odstranil količek, ki je spajal oje z jarmom.

Sintagma gordijski voz se je tako v evropski duhovni tradiciji ustalila kot sinonim za težak in zapleten, s konvencionalnimi sredstvi praviloma nerešljiv problem. Demokracijo danes štejemo za samoumevno stalnico življenja. Kot eden temeljnih dosežkov moderne civilizacije naj bi bila edino sprejemljiva in poštena oblika družbenega in političnega sistema. Pri nas se njene vrednosti še toliko bolj zavedajo tisti, ki so sami izkusili totalitarno oblast. Komunistična revolucija na Slovenskem je namreč za več kot pol stoletja pretrgala demokratično tradicijo. Revolucionarji so kruto gradili nov sistem, ki naj bi zatirane in izkoriščane popeljal v lepšo prihodnost. Sijoča luč, ki je kazala pot svetovnemu proletariatu, pa je nenadejano hitro in klavrno ugasnila. Slovenski *demos* si je v ugodnih razmerah, nastalih ob propadu vzhodnega bloka, z velikim zanosom in odločnostjo spet priboril nekdanjo vrednoto – meščansko demokracijo. Danes, ko se slovenska pomlad preveša v poletje, ugotavljamo, da boj še ni končan. Naša mlada demokracija se tudi zaradi omenjene nasilno pretrgane tradicije srečuje z mnogimi težavami, dilemami in antagonizmi. Tu in zdaj se z vso silovitostjo manifestirajo problemi, ki izhajajo iz same narave fenomena demokracije. Kot taki seveda ne zadevajo samo Slovenije, ampak so brezčasni in globalni. Bomo znali ustrezno razplesti gordijski voz demokracije?

Vladavina ljudstva? Korenine moderne demokracije segajo v staro Grčijo, od koder je prevzet tudi izraz, ki dobesedno pomeni »vladavina ljudstva«. Poenostavljeno rečeno gre za sistem, v katerem odločajo oziroma izvršujejo oblast vsi člani določene skupnosti. Seme demokracije je v Atenah zasejal Solon. Kot odgovor na tiranijo in aristokracijo je uvedel ureditev, po kateri so meščani dobili politične pravice, odvisne od njihovega premoženjskega stanja. Sistem je dopolnil in nadgradil Periklej v petem stoletju pr. Kr. Poslej so, vsaj formalno, oblast izvrševali vsi

svobodni, polnoletni moški meščani, večine funkcij pa niso izvolili, ampak kar izžrebali. Iz odločanja so bile izključene ženske, sužnji in tujci, kar pomeni, da je bila takšna demokracija dejansko vladavina manjšine. Kljub vsem pomanjkljivostim se je obdržala približno dvesto let. Skupaj s sorodnim, republikanskim sistemom starih Rimljanov je antična demokracija ostala nepresežna vse do novega veka. Kot svetel ideal je predstavljala neusahljiv vir pobud in navdihla poznejšim snovalcem demokratičnih idej.

Nekatere pojavnosti oblike, ki bi jih lahko označili kot demokratične, srečujemo v omejenem obsegu tudi v srednjem in novem veku. Naj od mnogih omenim le vsem znano ustoličevanje karantanskih knezov, ki je povezano z nekdanjo plemensko demokracijo. Svež zagon pa so demokraciji prinesle ideje, ki so začele dobivati konkreten izraz v 18. in 19. stoletju. Načela svobode, enakosti in drugih neodtujljivih človekovih pravic so navdihnili snovalce

Sestop z oblasti je bil samo izhod v sili, strateški slepilni maneuver, s katerim je poskušala partija ohraniti fikcijo legitimnosti.

pomembnih dokumentov z daljnosežnimi posledicami, predvsem Deklaracije o neodvisnosti ZDA, Ustave ZDA in revolucionarne francoske Deklaracije o pravicah človeka in državljana. Novi temelji so bili s tem sicer postavljeni, nastajajoče demokracije pa so se še vedno srečevale s hibami svojih antičnih vzornic. Različni volilni cenzusi, odrekanje aktivne in pasivne volilne pravice ženskam ter pripadnikom nekaterih etničnih skupin so med drugim dolgo preprečevali, da bi plemeniti principi dejansko zazneli v polnem obsegu. Splošno volilno pravico žensk na primer je velika večina evropskih držav uvedla šele v 20. stoletju, Švica, ki jo marsikdo šteje za prototip demokratične države, komaj leta 1971. Do občutnega povečanja števila demokratičnih držav in dviga demokratičnih standardov je prišlo v času po drugi svetovni vojni, ko so se uveljavili tudi postulati univerzalnosti človekovih pravic in doktrina pravne države. V nekdanjih državah socialističnega bloka pa je pomladni veter pristne demokracije zavel šele proti koncu prejšnjega stoletja.

O avtorju

Dr. Marko Kambič je rojen leta 1963 v Ljubljani, kjer je končal študij prava. Po krajšem stažu v Arhivu Republike Slovenije se je leta 1989 zaposlil na katedri za pravno zgodovino in rimsko pravo Pravne fakultete v Ljubljani. Izobraževal se je tudi v tujini, sodeloval je pri več raziskavah in je avtor številnih znanstvenih člankov. Pri založbi ZRC SAZU je lani izšla njegova monografija o recepciji rimskega dednega prava na Slovenskem. Na matični fakulteti poučuje rimsko pravo, v izobraževalnem procesu pa sodeluje tudi na mariborski pravni fakulteti. Predaval je na Socialni akademiji in v okviru Akademije Jožeta Pučnika ter Nove politike. Med drugim je predsednik sveta Zgodovinskega arhiva Ljubljana in član upravnega odbora Inštituta za novejšo zgodovino.

Socialistična demokracija O nesporni privlačnosti in avtoriteti instituta demokracije pričajo primeri totalitarnih sistemov, ki svoj obstoj praviloma utemeljujejo na suverenosti ljudstva, v poimenovanju države pa poudarjajo tiste komponente, ki jih dejansko ni oziroma obstajajo samo kot fikcija, na primer ljudskost, demokratičnost ali republikansko obliko vladavine, včasih celo kar vse troje skupaj.

Totalitarna je bila tudi naša nekdanja država, ki je uradno temeljila na socialistični samoupravni demokraciji. Ta svojevrstna oblika naj bi omogočala preseganje buržoazne, meščanske demokracije, ki naj bi bila odtujena demokratičnemu vplivu in nadzoru. Socialistična samoupravna demokracija naj bi kot edina zveličavna pot v končni fazi pripeljala celo do odmrtnosti države. Samoupravni teoretiki so, čeprav pretirano in navijaško, marsikdaj sicer upravičeno grajali pomanjkljivosti meščanske demokracije. Pri tem pa se seveda niso spomnili, da so očetje socialistične ureditve gordijski vozle demokracije brezobzirno in krvočno presekali ter s tem padli na mnogo nižjo raven od vehementno zaničevanih buržoaznih sistemov. Ustavno privilegirana »avantgarda« je desetletja obvladovala celotno družbo. Preostala velika večina državljanov je bila dejansko tudi v političnem smislu drugorazredna. Volitve, ki naj bi dajale sistemu demokratičen videz, so bile zgolj farsa. Ideologija, iz katere je sistem izhajal, pa se je izkazala le kot krinka oziroma sredstvo za nadvlado. V resnici je šlo v veliki meri za moč, vpliv, denar in privilegije, kar potrjuje tudi poznejši razvoj dogodkov.

Tranzicijska demokracija Sestop z oblasti je bil le izhod v sili, strateški slepilni manever, s katerim je poskušala partija ohraniti fikcijo legitimnosti. Nekdanjim oblastnikom je zagotovil transmisijo moči in prek nje tudi nadaljevanje vladavine. Formalno dosledno uveljavljeni demokratični principi mlade slovenske države so omogočili, da so legalen subjekt političnega dialoga (p)ostali tudi aktivni pripadniki stare oblasti. S kančkom ironije lahko ugotovimo, da se sedaj s pravičnimi obrazy sklicujejo na vse demokratične vrednote, ki so jih nekoč grobo tepali. Ker v Sloveniji kot edini med naslednicami nekdanjih t. i. komunističnih držav, ki so vstopile v EU, kljub priporočilom Sveta Evrope ni prišlo do lustracije, je bila mlada demokracija že na začetku zaznamovana s hudo hibo, n enakostjo izhodiščnih pozicij. Privilegirana avantgarda iz vseh družbenih segmentov je namreč vpliv in bogastvo, ki ju je pridobila v nepravilnih razmerah, zastavila v demokratični igri za dediščino preteklosti. Obrazi članov

Foruma 21 jasno pričajo o tej novi, stari eliti. Privatizacija je stekla precej gladko, za kar je poskrbela skrbno stkana mreža gospodarstvenikov, bančnikov, odvetnikov, nadzornikov in še koga. Vprašati bi se morali tudi, kdo je pisal in sprejemal zakonodajo, ki je tovrstno »privatizacijo« z vsemi stranpotmi omogočila. Z njo so dobili nekdanji upravljalci in skrbniki družbene lastnine pravnoformalni status večinskih lastnikov omenjenega skupnega premoženja. Tako opevanemu proletariatu pa so ostali samo črni obeti stare diktature v novi preobleki. Številni nekdanji partijski in državni funkcionarji ter pomembni »rdeči« direktorji so torej postali velekapitalisti. Nekatera njihova imena so našla pot tudi v medije, o mnogih pa se skorajda ne govori. Ste si kdaj postavili vprašanje, s čim se danes ukvarja na primer nekdanji komunistični notranji minister Janez Zemljarič?

Vladavina kapitala Praktično čez noč so se vrli tovariši prelevili v svoje nekdanje najhujše ideološke sovražnike in počenjajo točno tisto, kar so očitali nosilec meščanske demokracije – zlorablajo kapitalsko moč za vpliv na medije. Krinke so padle. Zadnji dogodki, povezani s Pivovarno Laško, Delom in tednikom Mag, so to jasno pokazali.

Na vidiku je sklepna tranzicijska faza, ki jo lahko poimenujemo kar »tajkunizacija«. Scenarij je predvidljiv. Stari fantje, ki se jih drži neprijeten pridih, se umaknejo, na njihovo mesto stopijo mlajši, s težo preteklosti na videz neobremenjeni obrazi. Kapital se skoncentrira in strukturno utrdi. Celotno Slovenijo začne obvladovati nekaj mogočnih družin in demokracija spet postane perfidno nadzorovana forma. Omenjeni načrt pa je odvisen od enega pogoja. *Conditio sine qua non* je v tem primeru uspeh političnih eksponentov tranzicijskega kapitala na prihajajočih volitvah.

Na vidiku je sklepna tranzicijska faza,
ki jo lahko poimenujemo kar »tajkunizacija«.
Scenarij je predvidljiv.

Vladavina medijev V tem kontekstu laže razumemo celotno dogajanje na medijskem področju v zadnjih nekaj letih. Tisti, ki medije nadzira, ima praviloma bistveno olajšano pot na oblast in zagotovljeno mirnejše vladanje. Ozmimo se le k zahodnim sosedom. Danes se boj za demokracijo bije prav na področju medijev. Posebej pa je treba poudariti, da to ne sme biti spopad različnih interesnih skupin za podreitev medijev. Če do slednjega pride, je glavna žrtev praviloma demokracija sama ne glede na to, katera opcija zmaga. Brez pravično urejenega medijskega prostora namreč ni resnične demokracije, kajti njen porok so, pa ne samo v Sloveniji, le politično in kapitalsko neodvisni ali pa vsaj pluralni in uravnoteženi mediji. Če nam bo uspelo te vrednote udejanjiti v praksi, bomo rešili velik del gordijskega voza demokracije. **D**

Stop tajkunizaciji in kriminalu

Vida Kocjan, foto: Daniel Novakovič/STA, Gregor Pohleven, Andreja Velušček

Kriminal belih ovratnikov je bil do leta 2005 del sistema. Zdajšnja vlada se mu je zoperstavila z odločnimi ukrepi, premier Janez Janša pa napoveduje tudi epilog zgodbe, povezane z vojno proti tajkunom.

Poslanci državnega zbora so pretekli teden na izredni seji o problematiki koncentracije kapitala in medijskega lastništva, ki jo je predlagala SDS, razpravljali 12 ur, v večernih urah pa se jim je pridružil tudi premier Janez Janša. Povod za razpravo o omenjeni problematiki je bilo nedavno razkritje lastništva Kolonela, ki ima pomembno mesto v lastništvu Pivovarne Laško, ta pa v Delu in Večeru. Po mnenju koalicije je za take in podobne zgodbe kriva prejšnja vlada, ker je omogočala nedelovanje oziroma podreitev nadzornih institucij, pomanjkljivo zakonodajo ter politično in sorodstveno kadrovanje. Na očitke opozicije, da je imela sedanja oblast za popravilo stanja na razpolago skoraj štiri leta, je koalicija odgovarjala, da se čez noč ne

da popraviti slabosti iz preteklosti, zato se posledice kažejo še v tem mandatu. Gospodarski minister Andrej Vizjak je navzoče spomnil, da se je vlada že spopadla s temi izzivi in zagotovila, da nadzor pristojnih institucij poteka učinkoviteje kot doslej. Izrazil je tudi prepričanje, da bomo v teh primerih dočakali tudi sodni epilog.

Sprejeti sklepi Poslanci so za izboljšanje stanja sprejeli kar 12 sklepov. Vlada naj z ugotovitvami glede te problematike parlament seznani v 30 dneh, morebitne spremembe zakonodaje pa naj predlaga v 60 dneh. Preuči naj tudi možnost ustanovitve finančne policije. Slednje je parlament sprejel kot dopolnilo k sklepu, naj vlada preuči stanje kadrov pri institucijah, ki se ukvarjajo s pro-

blematiko koncentracije kapitala ter v primeru nezadostne kadrovske zasedbe zagotovi sredstva za zaposlitev ustreznega kadra. Na predlog odbora za gospodarstvo so poslanci soglašali, naj vlada pripravi celovito informacijo o poteku koncentracije kapitala v Pivovarni Laško, Istrabenzu in v

Merkurju. Preuči naj tudi vse vidike prevzema Pivovarne Union s strani Pivovarne Laško. Pri tem so Banki Slovenije predlagali, naj preveri, kakšna je bila vloga poslovnih bank v teh treh zgodbah in v drugih s koncentracijo kapitala povezanih postopkih.

Prevetritev pogodb Poslanci so ugotovili, da je zaradi prevladujoče medijske koncentracije, ki jo predstavljajo pomembni lastniški deleži več medijev v rokah enega lastnika, ogrožena ustavna pravica državljanov do celovite in objektivne informiranosti. Vlada naj zato v okviru pristojnosti preuči vprašanje zakonitosti v

Minister Andrej Vizjak napovedal odločne ukrepe.

Izredna seja državnega zbora je bila učinkovita in potrebna.

Šrot prodal skoraj četrtinski delež Mercatorja.

postopkih ugotovljene koncentracije kapitala in medijskega lastništva ter sprejme ukrepe za zagotovitev več konkurenčnosti in pluralnosti na medijskem področju. Poslanci so še ugotovili, da so mnogi današnji lastniki podjetij v preteklosti prišli do lastništva ali solastništva tako, da so v državnih bankah najeli visoka posojila, zavarovali pa so jih s še ne kupljenimi delnicami. Zato naj vlada preuči možnost priprave zakona, ki bo omogočil, da tovrstne pogodbe postanejo nične.

O korupciji belih ovrtnikov

Svoj pogled na obravnavano problematiko je predstavil tudi premier Janša in dejal, da sta bila gospodarski kriminal in korupcija belih ovrtnikov leta 2005, ko je ta vlada nastopila mandat, del sistema. Slovenija je nato vzpostavila strukture, ki so se sposobne spopasti z gospodarskim kriminalom, da bi to izvedli, pa sta bili potrebni vsaj dve leti. »Če kdo računa, da se bo ta zgodba končala čez tri mesece, dela račun brez krčmarja,« je poudaril Janša in zavrnil očitke o številčnih kadrovskih menjavah ob nastopu mandata. Kot je dejal, je bilo kadrovskih menjav zelo malo, nekateri ljudje pa so bili zaradi veljavne zakonodaje nedotakljivi, tudi če so delali slabo. »Še posebej v nekaterih regulatornih agencijah je vlada naletela na situacijo, da bi morala spremeniti zakonodajo, če bi želela kadrovati,« je dejal premier. Pri tem je izpostavil Urad za varstvo konkurence in Agencijo za trg vrednostnih papirjev, katerih direktorjema je nekdanja vlada tik pred volitvami 2004 podaljša-

la mandat. »Čeprav v prejšnjem mandatu nista naredila nič, so jima mandat podaljšali, verjetno prav zaradi tega,« je pojasnil. Ko sta začeli nadzorstveni instituciji delovati, so se razkrila t. i. parkirišča delnic. »Govoriti sedaj, da je tisti, ki je zadevo razkril, kriv za koncentracijo kapitala na nezakonit način, je prestar trik, da bi ga kdo kupil,« je poudaril. Vlada je doslej sprejela številne ukrepe za preprečevanje nezakonite koncentracije kapitala. Pri tem je izpostavil, da je vlada izpolnila obljubo, da so lahko v nadzornih svetih družb, kjer ima država lastništvo, člani tudi predstavniki opozicije, omejila je članstvo v nadzornih svetih in sprejela uredbo o nezdržljivosti funkcij. Predsednik vlade je ocenil, da je bila seja DZ o problematiki koncentracije kapitala in medijskega lastništva koristna. »V Sloveniji se to, da si lahko nekdo v desetih ali 15 letih v aktovko naloži 1,5 milijarde evrov, ne bo več moglo zgoditi nezakonovano,« je sklenil Janša.

Nelagodje članov SLS

Na seji je bilo največ besed izrečenih na račun Pivovarne Laško oziroma

Boška Šrota, predsednika uprave in človeka, ki je na dvomljiv način v nekaj letih prišel do 1,5 milijarde evrov premoženja. Ker je njegov brat Bojan Šrot, predsednik SLS, so člani te stranke v precej nelagodnem položaju. Resnici na ljubo je treba zapisati, da javnost oba brata zelo povezuje, za kar sta si v veliki meri kriva sama. Tako je na primer Bojan Šrot na kongres SLS, kjer je bil izvoljen za predsednika stranke, slovesno pripeljal oba brata (Boška in Srečka). S SLS pa ljudje povezujejo tudi dogajanje okoli pivovarne. Verjetno je Jakob Presečnik, predsednik sveta SLS, pretekli teden pred sejo sveta izrecno poudaril, da SLS nima nič niti s tajkuni niti s Pivovarno Laško. SLS je tudi podprla vse sklepe za izboljšanje stanja. »Predvsem se mi osebno zdijo pomembni tisti, ki pravijo, da moramo pregledati vso zakonodajo in eventualno pripraviti spremembe,« je sprejetje sklepov pospremil Presečnik in dodal, da »bi morali državo pripeljati do tega, da bi lastninjenje in prenos lastništva potekala razvidno in v dobro gospodarstva«. Po besedah predsednika sveta SLS je

stališče stranke, da bi moralo biti lastništvo pregledno in v skladu z zakonodajo pravi čas napovedano. Na novinarsko vprašanje, ali lahko direktor Pivovarne Laško Boško Šrot, brat predsednika SLS Bojana Šrota, »uniči« stranko, je Presečnik odvrnil, da Boško Šrot ni bil nikoli član SLS, ampak do nedavnega član SD. Morda je pomenljivo, da se Bojan Šrot izredne seje parlamenta ni udeležil, čeprav je svojo udeležbo najprej potrdil, nato pa sporočil, da se je zaradi bolezni ne more udeležiti.

Bodo Šrota zamenjali?

Naj se še nekoliko pomudimo pri bratih Šrot. Bojan Šrot je v začetku junija, še pred izredno sejo parlamenta, dejal, da se je tisti, ki je mislil, da se bo odrekel svojemu bratu, krepko zmotil. Zanimiva je njegova teza glede povezovanja tako imenovane tajkunske zgodbe s SLS. Bojan Šrot meni, da v stranki ne morejo biti zadovoljni, če se SLS prikazuje kot stranka, ki je generirala koncentracijo kapitala in ki »pooseblja neko negativnost v državi«. Čeprav vsi zatrjujejo, da tajkunizacija in Boško Šrot nimata vpliva na dogajanje v SLS, pa je dejstvo, da razhajanja v njej obstajajo. Medtem ko je Presečnik rekel, da bo njegova poslanska skupina na seji državnega zbora podprla vse predlagane sklepe, kar je tudi storila, pa je Bojan Šrot dejal, da »vseh sklepov odbora državnega zbora za gospodarstvo poslanska skupina SLS ne misli podpreti, saj so nekateri pavšalni in brez prave vrednosti«. Svojevrsten je bil tudi nastop Janeza Podobnika, nekdanjega predsednika SLS ►

Infond Holding, ki ima deleže v številnih slovenskih družbah, je v večinski lasti podjetja Center Naložbe, ki je v skoraj 78-odstotni lasti Kolonela, ta pa je v lasti podjetja Atka-Prime, družbe, katere lastnika sta predsednik uprave Pivovarne Laško Boško Šrot in njegova žena Anica Aužner Šrot. Šrot je solastnik omenjene družbe že več kot dve leti. Ker tega ni razkril nadzorstvenim organom, sta ga Agencija za trg vrednostnih papirjev (ATVP) in Urad za varstvo konkurence (UVK) ovadila, in sicer zaradi suma, da je v prigrisatvenih listinah v postopku prevzema Laškega in še prej časopisnega podjetja Delo, ki je zdaj v skoraj 100-odstotni lasti Laškega, posredoval lažne podatke o lastniški verigi.

Pivovarni Laško se v zadnjem času slabo godi.

▶ in zdajšnjega podpredsednika stranke, v ponedeljkovi TV-od-daji Odmevi. Evidentno je bilo, da se poskušajo v stranki distancirati od dejanj Boška Šrota in s sebe sprati podobo, ki sta jim jo v javnosti nadela brata Šrot.

Pivovarna je SLS Sicer pa se je svojevrsten paradoks zgodil pretekli četrtek. Kar na lepem so se s sporočilom za javnost oglasili iz Pivovarne Laško in zapisali, da jih je Janša uporabil za obračun s SLS. Boško Šrot (oziroma pivovarna) se je torej poistovetil s SLS, čeprav o tem na seji ali med politiki nikoli ni bilo govora. V sporočilu za javnost je zapisal, da v Pivovarni Laško ocenjujejo, da je bila izredna seja namenjena le obračunavanju predsednika vlade in stranke SDS s stranko SLS, pri čemer je kot orodje uporabila Pivovarno Laško. Napadi na Pivovarno Laško naj bi bili ne-

upravičeni in nedvomno name-njeni prikrivanju afere Patria.

Očitki neutemeljeni Na Šrotove navedbe so se odzvali v kabinetu predsednika vlade in zapisali, da so očitki Pivovarne Laško na račun vlade in njene-ga predsednika »neutemeljeni in žaljivi«. »Pristojne državne institucije se namreč s Pivovar-no Laško ukvarjajo skladno z zakonskimi pooblastili tako kot z vsemi drugimi gospodarskimi subjekti, pri katerih obstaja sum nezakonitega oziroma kaznivega ravnanja,« so zapisali in dodali, da je očitek, da Janša in SDS zlorabljata pivovarno za boj proti SLS, neresničen.

Slovenci spregledali Trditve Pivovarne Laško, da je bila seja DZ usmerjena v obračunavanje SDS s SLS, je kot poskus preu-smeritve pozornosti ocenil tudi

Bratje Šrot (Bojan, Boško in Srečko) so kot eden.

vodja poslanske skupine SDS Jože Tanko. »S takšnimi trdi-tvami se poskuša preusmeriti pozornost z resničnega proble-ma, to je s koncentracije kapitala Pivovarne Laško in njene moči nad mediji,« je dejal Tanko. V SDS menijo, da je »žolčen in buren« odziv Pivovarne Laško »dokaz, da je ključnim akterjem zmanjkalo resnih in konkretnih argumentov, zato se poslužujejo nizkih udarcev, podtikanj, žali-tev, obtoževanj in grobega nači-na sporočanja, s katerim skušajo diskreditirati predsednika vlade in SDS«. V največji vladni stran-ki »trdno stojijo za svojimi de-ja-nji« in verjamejo, da so »Slovenci že spregledali umazano igro ne-katerih ključnih akterjev okrog Pivovarne Laško in Foruma 21«. Po njihovo pisna sporočila, kot je bilo četrtekovo sporočilo Pivo-varne Laško, »dosegajo prav na-sprotni učinek in največ povedo

prav o njih samih«. »Prepričani smo, da je izredna seja dosegla svoj namen in slovensko javnost na primeren način opozorila na problem nezakonite koncentracije lastništva slovenskih me-dijev,« je dejal Tanko in izrazil upanje, da bodo »razprave pos-lancev in sprejeti sklepi omogo-čili izboljšave zakonodaje in dali še boljšo podlago za učinkovito delo neodvisnih nadzornih in-stitucij«. Kot pravi Tanko, so bili politiki v razpravah enotni, da je treba storiti vse za učinkovit boj zoper korupcijo in druge neza-konitosti ne glede na politično ali drugo pripadnost.

Poti vodijo v leto 1999 Poglej-mo, kaj je povzročilo tolikšno koncentracijo lastništva v rokah peščice posameznikov, med njimi Boška Šrota. Največ povedo besede Janija Soršaka, direktorja Urada za varstvo konkurence, ki jih je v tem

Korupcija je bila del sistema

Janez Janša

»Gospodarski kriminal in korupcija belih ovratnikov sta bila leta 2005, ko je ta vlada nastopila mandat, del sistema. Slovenija je vzpostavi-la strukture, ki so se sposobne boriti proti gospodarskemu krimi-nalu in korupciji belih ovratnikov, za spremembe pa sta bili nato po-trebni vsaj dve leti. Če kdo računa, da se bo ta zgodba končala čez tri mesece, dela račun brez krčmarja. V Sloveniji se to, da si lahko nekdo v desetih ali 15 letih v aktovko na-loži 1,5 milijarde evrov, ne bo več moglo zgoditi nekaznovano.«

0 certifikatski privatizaciji

Dušan Mramor

Dušan Mramor, ekonomist, profesor, nekdanji finančni minister: od 1994 do 1999 je bil predsednik strokovne-ga sveta ATVP; to so bili časi, ko so se delnice pidov prek terminskih pogodb prodajale za deset odstotkov nominal-ne vrednosti; ko so direktorji zavlačevali s kotiranjem delnic svojega podjetja na borzi, da so jih lahko na sivem trgu od svojih zaposlenih kupovali z diskonti; ko je prišlo do prvih pomembnih nav-zkrižnih lastništev, partnerstev in pove-zav, tudi parkirišč. ATVP ni predlagala zakonodaje, ki bi to preprečila.

Vir: časnik Finance, 10. 6. 2008

Jakob Presečnik, vodja PS SLS

V SLS je čutiti nelagodje zaradi nespametnega nastopanja njenega predsednika.

Jani Soršak, direktor UVK

tednu izrekel za novi slovenski tednik. Dejal je, da je bil sistem konkurenčnega prava v Sloveniji uničen leta 1999, in sicer s sprejetjem novega zakona o varstvu konkurence. Pred tem, med letoma 1993 in 1999, smo imeli v Sloveniji zelo dober zakon o varstvu konkurence. Do leta 1999 so bili v zakonodaji predvideni prekrški, gospodarski prestopki in kazniva dejanja. Sankcije pri gospodarskih prestopkih so bili znatne, zato je zakon dobro deloval in sodišča so ga uporabljala. Leta 1999 so se gospodarski prestopki v zakonodaji na splošno odpravili. Teorija in praksa sta že tedaj opozarjali na škodljivost take odločitve, politika pa je gospodarske prestopke označila za preživete in jih odpravila, je poudaril Soršak. Ko pogledamo, kdo je tedaj vodil vlado, ugotovimo, da je bila to vlada LDS, veliko vlogo pri tem pa so imeli: Anton Rop, Mitja Gaspari in Dušan Mramor (prva dva smo v tedniku že predstavili, vlogo slednjega pa objavljamo danes v posebnem okvirju).

Sistem konkurenčnega prava v Sloveniji je bil uničen leta 1999, in sicer s sprejetjem novega zakona o varstvu konkurence. Pred tem, med letoma 1993 in 1999, smo imeli v Sloveniji zelo dober zakon o varstvu konkurence.

Parkiral delnice Mercatorja

Pretekli teden je Pivovarna Laško oziroma z njo in Boškom Šrotom povezana družba Infond Holding prodala 23-odstotni delež PS Mercator avstrijski družbi Raishop Holding, ki je hčerinska družba Raiffeisna Investment z Dunaja. Za slabo četrtino Mercatorja naj bi dobili 260 milijonov evrov, čeprav končna cena še ni znana. Podatkov o tem, kaj se dogaja in zakaj je prišlo do prodaje, ni, nanje bomo morali počakati še nekaj časa. Najverjetneje pa je Boško Šrot pri oblikovanju imperija naletel na finančne težave, zato je postal nekoliko živčen. Pogodba je bila sklenjena pod odložnim pogo-

jem pridobitve soglasja Urada za varstvo konkurence za prodajo, za kar je že bila vložena zahteva. Infond Holding naj bi zadržal dva odstotka Mercatorjevih delnic, kar pomeni, da bo tako skupaj s povezanimi družbami Pivovarno Laško, Pivovarno Union in Radensko še vedno obdržal kontrolni delež oz. več kot 25 odstotkov. Za nekatere pa je ta prodaja le novo parkirišče delnic. Družba Raishop Holding, ki ima 35.000 evrov kapitala, je bila namreč ustanovljena šele 29. maja letos (po prepričanju prav za nakup Mercatorja); ima tričlansko upravo, ki jo sestavljajo Reinhard Schmid-Grimburg, Alexander Treichl in Wolfgang

Putschek. Samostojni finančni svetovalec Matej Tomažin je za STA pojasnil, da prodaja finančnemu investitorju »vsekakor ni korak, ki bi razkril končnega lastnika v smislu nekega strateškega partnerja«. »Dejstvo je, da je finančni lastnik lahko zelo kratkoročen, lahko tudi srednjeročen, zelo redko pa je dolgoročen. Mislim, da bo tako tudi v tem primeru,« je dejal Tomažin. Putschek je za spletno izdajo časnika Finance dejal, da so na podlagi zdajšnje kapitalske situacije na slovenskem trgu videli Mercator kot zelo dobro priložnost za srednje- oziroma dolgoročno naložbo, a da iz lastništva običajno izstopijo prej. **D**

INVESTICIJSKO ZAVAROVANJE FLEKS

ŠE NIKOLI SE NI ZAVAROVANJE TAKO ODZIVALO NA VAŠE ŽELJE

FLEKS je novost na slovenskem trgu.

- Idealno kombinira obetavne naložbe in življenjsko varnost,
- omogoča izjemno svobodo izbire in
- pestro izbiro aktivnih naložbenih strategij.

Z obročnimi in enkratnimi vplačili, ki jih prilagajate vašim zmožnostim, vstopate na najbolj perspektivne trge, privarčevana sredstva lahko sproti uporabite, na koncu pa donosne prihranke spremenite v pokojnino ali izplačilo mesečne rente. **Ste za FLEKS?** www.triglav.si

KER ŽIVLJENJE
POTREBUJE VARNOST

triglav

ZAVAROVALNICA TRIGLAV, d.d.

Slovenija bo v nekaj letih imela tudi katoliško univerzo

Skozi sito sveta za visoko šolstvo

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

O slovenskem katoliškem visokošolskem zavodu bo Svet za visoko šolstvo nemara odločal že na septembrski seji. Ustanavljanje katoliškega visokega šolstva je podprl tudi apostolski nuncij v Sloveniji, msgr. Santos Abril y Castelló.

V ponedeljek, 9. junija 2008, sta ljubljanski pomožni škof msgr. Anton Jamnik in vodja tajništva za ustanovitev katoliške univerze v Sloveniji mag. Andrej Naglič obiskala apostolskega nuncija v Republiki Sloveniji msgr. Santosa Abrila y Castella in mu predstavila potek priprav na ustanovitev katoliške univerze v Sloveniji. »Apostolski nuncij je podprl ustanavljanje katoliškega visokošolskega zavoda v Sloveniji in poudaril, da mora biti zavod s kakovostjo dela in z vsebinsko identiteto dopolnitev slovenskega visokošolskega prostora, v katerem že delujejo kakovostne in uveljavljene državne univerze. Vsebinsko identiteto katoliških visokošolskih institucij poudarjajo številni dokumenti Svetega sedeža, kot je apostolska konstitucija Ex Corde Ecclesiae in nedavni nagovor

papeža Benedikta XVI. na Ameriški katoliški univerzi v Washingtonu. Poslanstvo katoliških univerz je iskanje in prenašanje znanja in služenje družbi. Apostolski nuncij je poudaril velik pomen in pozitivno sporočilnost, da katoliški visokošolski zavod v Sloveniji ustanavlja Slovenska škofovska konferenca (SŠK) oziroma bo v projekt povezanih vseh šest slovenskih škofij,« so sporočili s tiskovnega urada SŠK.

Odločanje septembra Vloga za akreditacijo visokošolskega zavoda in študijskih programov katoliške univerze je v sklepni fazi priprave in tako bo Svet RS za visoko šolstvo o njej najverjetneje lahko odločal že na septembrski seji. V postopku akreditacije bo prva vloga za ustanovitev fakultete in študijskih programov s področja poslovnih

ved. Ker se je SŠK po zgledu ameriških katoliških univerz odločila za postopno ustanavljanje katoliške univerze, bodo vloge za akreditacijo študijskih programov s področja edukacijskih, humanističnih, družbenih ved, socialnega dela in zdravstva sledile v naslednjih letih. Za uvajanje takšnih študijskih programov so se pri SŠK odločili zato, ker so to področja, na katerih uspešno deluje že več kot 1.000 katoliških univerz in raziskovalnih institutov iz Evrope, Amerike, Afrike, Azije in Avstralije. Kdaj se bodo na slovensko katoliško univerzo lahko vpisali prvi študenti, še ni mogoče natančno napovedati, dejstvo pa je, da bo kljub pričakovanemu velikemu interesu odprtih študijskih mest razmeroma malo. Kot je dejal ljubljanski pomožni škof msgr. Anton Jamnik, je namreč zelo pomembno

začeti z zares kakovostnimi programi in manjšemu številu študentov poleg tega zagotoviti kvalitetne profesorje, svež in pedagoški pristop ter nove metode in načine študija. Študij na slovenski katoliški univerzi bo aplikativen, kar pomeni, da bo študent ob koncu študija že imel določeno delovno prakso s področja, za katerega se je izobraževal, saj bo že med študijem določeno število ur v tednu dejansko delal na svojem področju. Delo bo vključeno v študij in študent bo iz prakse opravljal tudi izpit ter s tem pokazal svojo pobudo in ustvarjalnost. »Slovenski študenti imajo zelo velike talente, ki pa jih ne morejo razviti ob tako pasivnem načinu študija, ko je v predavalnicah po 200 študentov,« je prepričan msgr. Jamnik, ki je dejal še, da je ključna naloga katoliške

univerze tudi oblikovaje osebnosti študenta, ki ima določene etične principe, spoštuje človekovo dostojanstvo, svobodo, ustvarjalnost in ima oblikovano mnenje. Napovedal je, da bodo, takoj ko bo stekel prvi študijski program, na slovenski katoliški univerzi gostovali priznani ameriški profesorji iz Bostona in New Yorka. SŠK je tudi že objavila razpis za habilitirane profesorje, ki bi želeli predavati na katoliški univerzi, in ugotovila, da je interes zelo velik. Veliko zagotovilo za kakovost študijskih programov slovenske katoliške univerze (SKU), ki bodo primerljivi s programi evropskih univerz, so tudi vrhunski slovenski profesorji, ki že predavajo na različnih univerzah po vsem svetu in so pripravljeni predavati tudi na SKU.

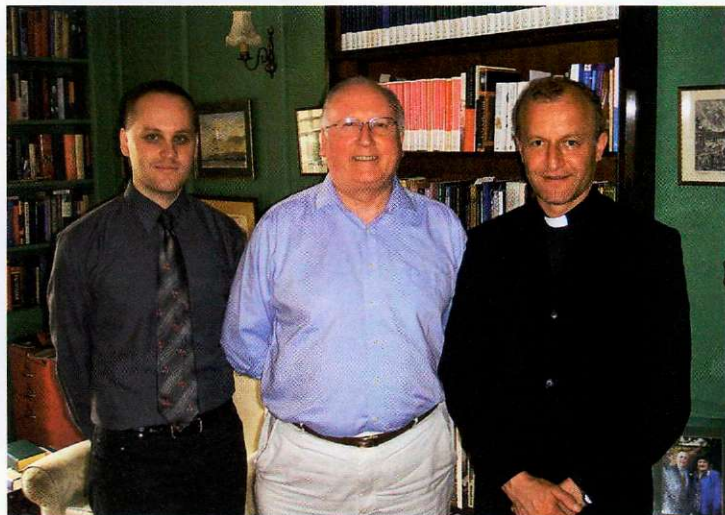
Stiški dvorec Slovenska katoliška univerza bo predvidoma decentralizirana, torej bodo študentje lahko študirali po vseh večjih slovenskih mestih, njen sedež pa bo v Stškem dvorcu. Za financiranje bo poskrbljeno iz več virov. K financiranju univerze se bo vezala SŠK, ki bo ustanovila tudi fundacijo, prek katere bodo univerzo financirali donatorji, večja podjetja. Iz tega vira bo poskrbljeno tudi za štipendije študentom, saj msgr. Jamnik poudarja, da je eno od načel slovenske katoliške univerze tudi to, naj ne bo niti enega študenta, ki zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ne bi mogel študirati. SŠK se o možnostih

Pomožni škof msgr. Anton Jamnik

delnega financiranja katoliške univerze namerava pogovarjati tudi s slovensko vlado.

Zapleti z Novo univerzo Slovenska katoliška univerza pa ni edina univerza v procesu nastajanja. Že dlje časa se krešejo iskre tudi okoli Nove univerze, ki ji je senat za akreditacijo pri Svetu RS za visoko šolstvo znova zavrnil akreditacijo. Po besedah Matevža Tomšiča nekateri ugledni pravniki menijo, da je ta zavrnitev pravno nekorektna. Pobudniki te zasebne univerze so vložili ugovor zoper sklep senata, ki bo ugovor predvidoma obravnaval na redni seji 20. junija. »O razlogih, ki so vodili posamezne člane senata pri njihovi opredelitvi, bi lahko samo ugibal. V nobenem primeru pa ni šlo za tehtne argumente, ki bi lahko utemeljevali zavrnitev vloge za akreditacijo.

V ZDA so se dogovorili za sodelovanje s profesorji uglednih ameriških univerz.

Marko Pogačnik, Tone Jerovšek in Peter Jambrek – predstavniki Nove univerze

Najbolj absurden od zavrnitvenih razlogov je bil ta, da ni bila ustanovljena ekspertna skupina, ki bi ocenila vlogo,« je za Demokracijo izjavil Matevž Tomšič. Po mnenju pobudnikov Nove univerze skupina sploh ni potrebna, ker gre pri Novi univerzi samo za institucionalno povezavo med že obstoječimi fakultetami, ki imajo programe že akreditirane, ne pa za nastajanje novih programov. »Ko se je namreč ustanavljala Univerza v Novi Gorici, ni bilo nikakršnih ekspertnih skupin. Pa tudi če bi bila ustanovitev takšne skupine potrebna, bi jo moral ustanoviti prav senat za akreditacije, ne pa da sedaj za svoje neukrepanje tako rekoč krivi predlagatelje,« je nadaljeval Matevž Tomšič, ki je tudi mnenja, da je nasprotovanje Novi univerzi del širše gonje proti novim visokošolskim ustanovam, predvsem tistim s področja družboslovja. Dejal je še, da je zanimivo, kako

Sociolog dr. Matevž Tomšič

so se nekaj dni prej, preden so odločali ustrezní visokošolski organi, v 'osrednjih' medijih vselej pojavili prispevki, ki so Novo univerzo in njene pobudnike obravnavali izrazito negativno. »Nekateri se zelo močno bojijo konkurence, ki bi pomenila razbitje ne samo institucionalnih, ampak še posebej ideoloških monopolov,« pravi Tomšič. ■

Slovenska katoliška univerza naj bi imela sedež v Stškem dvorcu.

V pričakovanju referenduma

Damjan Popič, foto: arhiv Demokracije, Damjan Popič

Po parlamentarni farsu in končni odločitvi, da bo do posvetovalnega referenduma o pokrajinah vendarle prišlo, potekajo po Sloveniji predstavitve glavnih problematik posameznih regij in njihovih stališč do vladnega predloga.

Po razpisu posvetovalnega referenduma, ki bo potekal 22. junija in na katerem se bodo Slovenci odločali o razdelitvi Slovenije na pokrajine, po Sloveniji potekajo predstavitve glavnih problematik, ki tarejo posamezne regije. Namen uvedbe pokrajin je po besedah ministra za finance Andreja Bajuka tudi način, kako se državne finance in upravljanje z njimi prenesejo na nižjo raven – na raven pokrajin. Predlagane zakonske rešitve predpostavljajo prenos nalog, kadrov in finančnih sredstev na pokrajine, celotni prenos pa bi bil izveden brez uvajanja novih davkov in brez uvajanja novih administrativnih struktur. V celoti naj bi šlo za prenos okoli milijardo tristo milijonov evrov iz državne v pokrajinske blagajne in za okoli 4.200 ljudi.

regionalne ureditve je decentralizacija. Bajuk je ob tem dejal, da je »veliko bolje, da se na pokrajinskem nivoju ljudje sami odločajo, kako porabiti sredstva, kot pa da o njih odločajo birokrati ali inženirji v ljubljanskih pisarnah«. Centrali-

ziranost Slovenije je tudi po mnenju predsednika poslanske skupine Nove Slovenije Jožefa Horvata še vedno žgoč problem v Sloveniji, saj naj bi bila ta kljub 210 občinam še vedno preveč unitarna. Poudaril pa je, da bodo v stranki vztrajali, da bi rešitve iz pokrajinske zakonodaje ohranile javnofinančno stabilnost Slovenije oziroma da ne bi povečevale finančnih obremenitev davkoplačevalcev. Zavzel se je tudi za »že doseženo dostopnost upravnih storitev«. Ne nazadnje bo referendum prinesel tudi enotno poimenovanje pokrajin, saj je slednje marsikje še vedno kamen spotike.

Vladni obiski Predstavniki vlade so v okviru uvedbe pokrajin obiskali več slovenskih statističnih regij, obiski pa so bili namenjeni

predvsem ugotavljanju, kako hitro se razvijajo posamezne regije, izpostavljanju glavnih žarišč in predstavitvi sprememb, ki jih prinaša vladni predlog pokrajinske zakonodaje. Na obisku na severnem Primorskem so vladni predstavniki predstavili prednosti regionalizacije, pri čemer je državni sekretar v službi vlade za lokalno samoupravo Marko Starman med drugim izpostavil samostojno odločanje o porabi razvojnega denarja. Prihodnja pokrajinska enota, ki naj bi nastala na območju goriške statistične regije, bo od 1.233 milijonov evrov, predvidenih za pokrajine, prejela 73,5 milijona evrov, je pojasnil Bajuk. Od tega je 43,7 milijona evrov namenjenih za investicije, le 29,8 pa za obvezne naloge, je dodal Starman.

Na okrogli mizi na Bledu so predstavniki vlade gorenjskim županom, svetnikom, poslancem in gospodarstvenikom pojasnili,

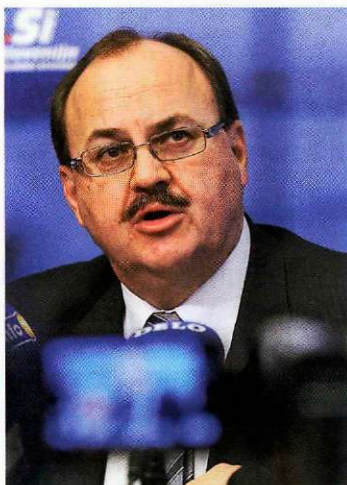
Ivan Žagar, minister za lokalno samoupravo in regionalni razvoj

Decentralizacija Eden glavnih ciljev preureditve zdajšnje slovenske

kakšne prednosti prinaša uvedba pokrajin. Minister Žagar je poudaril, da bi Gorenjska z 200.000 prebivalci po ustanovitvi pokrajin prejela 102 milijona evrov, predvidenih v državnem proračunu za leto 2009, in 400 ljudi, sedaj zaposlenih v državni upravi in na ministrstvih. Približno 48,7 milijona evrov naj bi gorenjska pokrajina porabila za izvajanje obveznih nalog, za razvojne naloge in investicije pa bi ostalo 53,4 milijona evrov. V okviru predstavitve nove pokrajinske razdelitve so vladni predstavniki med drugimi obiskali notranjsko-kraško, posavsko in savinjsko-šaleško regijo, skupno pa so nanizali 12 obiskov. Na zadnjem obisku poslancev SDS v Savinjsko-Šaleški dolini je Jože Tanko poudaril, da je referendum za to regijo ključnega pomena, saj bo na zemljevidu kot pokrajina obstajala le, če bo referendum izglasovan. Poudaril pa je tudi, da ima koalicija še dovolj volje, da regionalizacijo uspešno izpelje do konca in s tem dokončno odpravi neenakomernost pri razvoju regij.

Regionalne iniciative Pripombe občin, ki vladni predlog sicer podpirajo, se večinoma nanašajo na imena, sedeže in število pokrajin. Z vladnim predlogom se tako ali drugače ne strinja okoli desetina občin, razlog za to pa je po njihovem mnenju premalo dodelana pokrajinska zakonodaja in bojazen, da bi ustanovitev pokrajin povzročila večjo razliko pri njihovem razvoju. Primorske in pomurske občine so poudarile predvsem potrebo po uveljavitvi pravic narodnostnih manjšin glede dvojezičnosti v pokrajinah. V odboru za Goriško, ki ga je kot posebno delovno telo pred dobrim letom ustanovil novogoriški mestni svet, so zadovoljni, da je na območju goriške statistične regije predvidena samostojna pokrajina. Odločitev o imenu, kjer zagovarjajo poimenovanje Goriška, prepustčajo volivcem, je dejal predsednik odbora za Goriško Mirko Brulc.

S predlogom se večinoma strinjajo v Podravju oziroma v osrednji Štajerski. Najbolj se ukvarjajo z imenom pokrajine, ki bi po mnenju večine moralo biti Štajerska oziroma Osrednja Štajerska. Z imenom se zatika tudi v Spodnjem

Jožef Horvat, poslanec NSI

Finančni minister Andrej Bajuk

Državni sekretar Marko Starman

Podravju; približno polovica tamkajšnjih občinskih svetov predlaga poimenovanje Spodnje Podravje, druga polovica pa Vzhodna Štajerska. Glede na mnenje občinskih svetov se z vladnim predlogom večinoma strinjajo v Pomurju, pojavile pa so se težave s poimenovanjem pokrajine. Mnenja o tem, kje naj bo sedež pokrajine, so najbolj razdeljena na Koroškem. Vladni predlog predvideva sedež v Ravnah, z njim se strinjajo tudi štiri občine iz Mežiške doline, precej občinskih svetov pa si želi, da bi bil sedež v Slovenj Gradcu.

Občine na Notranjskem se večinoma zavzemajo, da bi bil sedež pokrajine v Cerknici, v Ilirski Bistrici pa želijo priključitev k primorski pokrajini, kjer so občinski sveti z vladnim predlogom večinoma zadovoljni. Tudi v savinjski regiji se občine z območjem pokrajine večinoma strinjajo, vendar je prišlo do razhajanj pri poimenovanju. V savinjsko-šaleški regiji nasprotujejo tako sedežu kot imenu in številu pokrajin. Z vladnim

predlogom so večinoma zadovoljni v zasavski pokrajini, tri občine, ki so vanjo vključene, pa predlagajo oblikovanje širše pokrajine.

Referendum je dvignil precej prahu na Gorenjskem, kjer so tamkajšnji župani kljub podpori pokrajinam izrazili predvsem strah pred razdrobljenostjo. Gorenjski župani se strinjajo, da so pokrajine dobrodošle. »Menim, da bi občine z gorenjsko pokrajino samo pridobile, če bo vse tako, kot je bilo obljubljeno,« pravi Damijan Perne, župan mestne občine Kranj, v kateri bi bil sedež pokrajine. Da pokrajine prinašajo številne prednosti, predvsem pri razdeljevanju denarja, menijo tudi drugi župani. Prepričani so namreč, da lahko sami bolje kot država presodijo, kaj je za njihovo pokrajino pomembno.

Nasprotovanja predlogu Zanimivo je, da je ljubljanski župan Zoran Janković Ljubljančane pozval k bojkotu referenduma, saj naj bi bil ta diskriminatoren do

Ljubljane in drugih urbanih središč. To je sporno z dveh vidikov: z uvedbo pokrajin bi Ljubljana, če bo vladni predlog sprejet, postala samostojna pokrajina, zaradi česar bo dobila dodatnih 129,623.000 evrov, medtem ko bi ob zavrnitvi predloga dobila le okoli 80 milijonov evrov. Druga sporna točka Jankovičevega nasprotovanja pa je, da je ob prvotni predstavitvi predlaganega zemljevida prav Ljubljana zahtevala lastno pokrajino. Seveda ni težko ugotoviti, da je uvedba pokrajine za Ljubljano izjemno blagodejna ureditev in tega se zagotovo zaveda tudi Janković. Očitno pa je pripravljen zaradi cenenege populizma in kritike pozabiti na svojo župansko odgovornost, kar pa niti ni tako presenetljivo – poleg županskih ima ljubljanski župan najbrž v mislih še kakšne volitve, na katerih namerava nastopiti.

Hladno je vladni predlog sprejela tudi opozicija, ki je poskušala storiti vse, da do posvetovalnega referenduma ne bi prišlo, vendar ji to kljub obstrukciji ni uspelo. Opozicijo najbolj moti, da je referendum neobvezujoč. Glede na to, da mora vladni predlog zadovoljiti kar največ prebivalstva Slovenije, je takšen očitke brzokone brezpredmeten, saj je posvetovalna narava referenduma porok, da so ob večjem nasprotovanju v nekaterih predelih Slovenije še mogoča kasnejša usklajevanja, kajti v nasprotnem primeru bi projekt regionalizacije padel v vodo – to pa bi bila črna pika na podobi vlade, česar bi se opozicijska stran zagotovo zelo razveselila. ■

Poslanci Slovenske demokratske stranke so obiskali savinjsko-šaleško regijo.

Brez **nujnih** premikov v KGZS

Maruša Mihelčič, foto: Andreja Velušček, arhiv Demokracije

Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije je razpisala volitve v svet zbornice, svete območnih enot in odbore njihovih izpostav. 8. junija so potekale volitve za fizične, dan kasneje pa za pravne osebe. Mnenja o uspešnosti volitev so različna.

V prvi volilni skupini, ki je namenjena fizičnim osebam, je 112.887 članov, v volilni skupini za pravne osebe pa je 1.294 članic. V svet Kmetijsko-gozdarske zbornice bo izvoljenih 57 članov, od katerih je 44 mest namenjenih fizičnim osebam, 13 pa pravnim. Člani bodo mesta dobili tudi v trinajstih svetih območnih enot ter v odborih šestdesetih izpostav. Strošek volitev v različne organe KGZS naj bi po dosedanjih ocenah znašal med 500 in 600 tisoč evri.

Omejitev mandatov Skupno KGZS predvideva kar 558 mest, za katera se je na volitvah po podatkih zbornice na listah potegovalo 1361 kandidatov. Neuradni izidi volitev so bili znani že v nedeljo zvečer, prvi uradni izidi pa bodo objavljeni okrog 12. junija. Že v začetku julija

naj bi na KGZS potekala ustanovna seja sveta zbornice. Na uvodnem zasedanju bodo novi predstavniki najvišjega organa KGZS volili novega predsednika in podpredsednika, člane upravnega in nadzornega odbora, častno razsodišče in stalno arbitražo. Ena od novosti na letošnjih volitvah v različne organe KGZS je bila, da pravne osebe v prihodnje ne bodo imele več po dveh predstavnikov, ampak jih bo zastopal le en predstavnik v vsakem organu zbornice. Pri volitvah pravnih oseb so uvedli t. i. elektronski sistem, ki predvideva, da vsaka pravna oseba določi svojega predstavnika, ki nato v imenu pravne osebe na volitvah odda glas. Po novem so na KGZS izdali tudi odločbo o omejitvi mandatov, ki določa, da kandidat, ki je bil dvakrat v istem organu zbornice, ne more več kandidirati v isti organ.

Znova Kmečka lista Po neuradnih izidih glasovanja nedeljskih in ponedeljkovih volitev je največ glasov, 38,64 odstotka, prejelo Društvo za razvoj kmetijstva in podeželja, Kmečka lista pod okriljem SLS. Drugo mesto naj bi s 34,09 odstotka glasov za-

sedlo Društvo SKZ ali t. i. Slovenska kmečka zveza. Kmečka lista je bila zmagovalka tudi na prejšnjih volitvah, tako da predstavniki omenjene liste zbornico vodijo že od njenega nastanka pred osmimi leti. Predsednik Kmečke liste Peter Vrisk je vodil KGZS kar dva mandata, vendar mu letošnja odločba onemogoča, da bi znova kandidiral. Vrisk uspeh volitev pripisuje predvsem konstruktivnemu delu, dobrim kandidatom in uglednim kmetom. Kdo bo kandidat za njegovega naslednika, se še ne ve, saj bodo šele v naslednjih dneh v okviru Kmečke liste izbrali primerne predstavnika, ki se bo potegoval za predsednika KGZS. V nasprotju z zmagovalci volitev je drugo uvrščena Slovenska kmečka zveza, ki prav tako spada pod okrilje SLS, že v volilni kampanji predstavila kandidata za predsednika. To je nekdanji kmetijski minister Ciril Smrkolj. Društvo SKZ lahko označimo za presenečenje letošnjih volitev, saj so svoj izid izpred štirih let, ko so dobili 13,43 odstotka glasov, podvojili. Na skupno tretje mesto sta se s 6,82 odstotka glasov uvrstila Kmečko

Peter Vrisk bo moral zapustiti stolček.

Ciril Smrkolj, kandidat za predsednika

društvo Nova Slovenija in Lista Franca Režonje. Še pred štirimi leti je SDS Forum za kmetijstvo in podeželje s 14,93 odstotka glasov zasedel drugo mesto, na letošnjih volitvah pa je dobil le 4,55 odstotka glasov.

Razočaranje nad volitvami

V Kmečkem društvu NSi so v izjavi za javnost izrazili veliko razočaranje nad izidom volitev. Zlasti so razočarani nad nizko volilno udeležbo, ki po njihovem mnenju nakazuje, da ljudje KGZS ne sprejemajo. Po njihovo naj bi pasivnost volilnih upravičencev sporočala, da kmetje takšne zbornice ne potrebujejo. »Razpis volitev tik pred prvomajskimi prazniki in nejasnost, kdo je po spremembi zakona o obveznem članstvu sploh še član zbornice, sta naredila svoje,« trdijo pri Novi Sloveniji. Mnogim nekdanjim članom KGZS, ki so po spremembi zakona izpadli iz članstva in so znova želeli postati prostovoljni člani, da bi lahko kandidirali na volitvah, naj bi bilo to onemogočeno. »S popolnima listama je v pogojih nejasnih rešitev in po vnaprej pripravljenem scenariju uspelo nastopiti le Petru Vrisku in Cirilju Smrkolju,« so cinični v NSi. Z izidi nedeljskih volitev so v omenjeni stranki zadovoljni, vendar po njihovem prepričanju nikakor ne odražajo realnega stanja med slovenskimi kmeti. Tako so se v Kmečkem društvu NSi odločili, da ne bodo podprli nobenega od kandidatov, ki naj bi se bila že pred volitvami razglašala za predsednika zbornice,

kar naj bi bilo zagotovilo še za prihodnje propadanje zbornice. V prihodnje si bodo prizadevali za združevanje kmetov v okviru KGZS na podlagi prostovoljnega članstva.

Nizka volilna udeležba Nedeljskih volitev se je udeležilo 12.894 od skupno 112.171 volilnih upravičencev iz prve volilne skupine. Volilna udeležba je bila samo 11,49-odstotna, kar pomeni, da je bila še nekoliko manjša kot na volitvah pred štirimi leti, ko je znašala okrog 13 odstotkov. Na KGZS visoke volilne udeležbe niti niso pričakovali. Kot je izjavil Smrkolj, bi se moral novi svet KGZS v prihodnosti ukvarjati tudi z vprašanjem volilne udeležbe. Za razvoj in napredek kmetijstva je treba spodbuditi in aktivirati člane, saj le aktivno članstvo lahko sodeluje na volitvah in se na njih pravilno odloči. Zaskrbljivo je, da je volilna udeležba na vsakih volitvah nižja. Prvih volitev v svet KGZS aprila 2000 se je udeležilo okrog 25 odstotkov volilnih upravičencev iz prve volilne skupine. Ko so decembra 2000 potekale še volitve v svete območnih enot in odbore izpostav območnih enot zbornice, se je volitev udeležilo le še okrog 20 odstotkov ljudi. Od takrat se trend upadanja nadaljuje. V Kmečkem društvu NSi znaten del krivde za slabo volilno udeležbo pripisujejo tudi medijem, predvsem nacionalni televiziji, ki je storila absolutno premalo, da bi volitve predstavila slovenski javnosti. **D**

Tuhinjski za zmanjšanje prometa

Tovornjakarji so prek Tuhinjske doline našli brezplačno povezavo med Štajersko in Gorenjsko.

V četrtek 5. junija, je na Osnovni šoli Šmartno v Tuhinju potekala tiskovna konferenca, na kateri so pobudniki peticije za omejitev tovornega prometa in zgraditev pločnikov v Tuhinjski dolini seznanili javnost s prometno problematiko.

Predsednica sveta staršev Rafaela Kožlakar, ravnateljica šole Jožica Hribar in prvi podpisani pod peticijo za omejitev tovornega prometa in zgraditev pločnikov v Tuhinjski dolini Matej Tonin so pristojne znova poskušali opozoriti na nevzdržne razmere v Tuhinjski dolini.

Pobudniki peticije zatrjujejo, da življenjske razmere ob cesti skozi Tuhinjsko dolino, ki leži na relaciji Kamnik–Ločica, postajajo nevzdržne, saj se tovorni promet iz dneva v dan povečuje. Prebivalci opazajo čedalje več tovornih vozil zlasti iz vzhodnoevropskih držav, ki so našla cenejšo prometno povezavo med Štajersko in Gorenjsko. Pobudniki peticije pristojnim očitajo, da se ne zavedajo, da ob cesti Kamnik–Ločica potekajo številne šolske poti, zato so občani zaradi pomanjkljive prometne infrastrukture, predvsem pločnikov in prehodov za pešce, vsak dan v smrtni nevarnosti.

V začetku novembra 2007 naj bi bil prometni minister Radvan Žerjav izdal pravilnik, ki je odpravil omejitev težkega prometa skozi Tuhinjsko dolino. Prebivalcem spornega območja je razložil, da je cesta skozi Tuhinjsko dolino primerna za težak tovorni promet, saj ustreza vsem tehničnim zahtevam za odpravo omejitve. Pobudniki peticije ministru Žerjavu očitajo, da je podlegel cestnemu lobiju. Prebivalci in podpisniki se bodo zavzeli za takojšnjo omejitev težkega tovornega prometa skozi Tuhinjsko dolino, ker omenjena cesta po njihovem mnenju ne ustreza tehničnim zahtevam zanj. Izrazili pa so tudi zahteve po takojšnji zgraditvi pločnikov. V proračunu občine Kamnik je za zgraditev pločnikov v v Tuhinjski dolini v letu 2008 zagotovljenih 200 tisoč evrov. Omenjena sredstva bi morali nujno porabiti v letos, saj se ne prenašajo v drugo proračunsko leto. M. M.

Pomanjkanje prometne infrastrukture ogroža občane.

Pri Kmečkem društvu NSi so prepričani, da izid volitev ne odraža stanja.

Argentinski Slovenci so se zbrali na spominski slovesnosti v Slovenski hiši.

Svetel spomin na pobite rojake

Svetli spomeniki rojakom

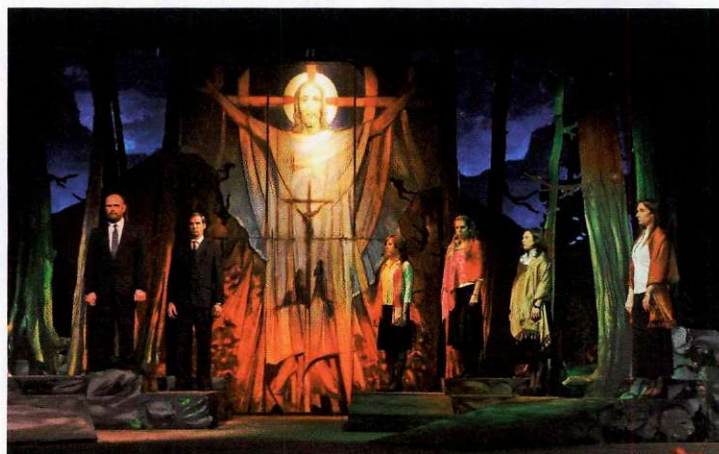
Lucija Horvat, foto: Marko Vombergar

Prvega junija so argentinski Slovenci v Buenos Airesu kot vsako leto obhajali spomin na žrtve komunizma v Sloveniji ter posebno pozornost namenili padlim in pomorjenim nasprotnikom revolucije. Zbrane je nagovoril dr. Božidar Fink.

V Slovenski hiši v Argentini so se spet spomnili žrtev komunizma v Sloveniji. »Kot leto za letom smo v mislih spet na krajih smrti vseh žrtev komunizma na Slovenskem. Ustavljamo se ob grobovih, kraških jamah, rudniških jaških, protitankovskih jarkih in drugih grobiščih, ki so v neznanskem številu posejana po Sloveniji, da ob njih pomolimo in se rajnim priporočimo za tolažbo ter za priprošnjo v osebnih in skupnih zadevah. Človeško in krščansko je, da pokojnih ne izgublamo iz spomina, še več, da se potrjujemo v zavesti, da njihov najboljši del ni umrl, ampak da je bil poklican v življenje, ki ne mine. Trupla je použila slovenska zemlja, vemo pa, da je njihov duh tam, kjer ni smrti, in zaupamo, da uživa jo večno srečo,« je dejal Božidar Fink. Zbrani so obudili spomin na rojake, ki so za ohranitev zdravega razvoja narodne skupnosti in osnovnih življenjskih dobrin izpostavili lastno življenje. Argentinski Slovenci so v svojem duhu postavili svetle spomenike zahvale vsem tistim rojakom, ki so darovali kri za skupno srečo in ohranili tiste vrednote, ki dajejo življenju naravni smisel ter ga bogatijo in plemenitijo z duhovno močjo. »Obramba samega sebe je

naravna pravica, obramba drugega in še prej vse skupnosti pa je plemenito dejanje. Kdor sprejme boj za telesno, kulturno in duhovno svobodo narodne skupnosti, je vreden počastitve, pa če v boju zmaga ali propade. Častiti je treba moralno junaštvo ne glede na uspeh. Ta dolžnost nam je vedno pred očmi in jo danes spet slovesno izpolnjujemo,« je Fink označil

Trupla je použila slovenska zemlja, njihov duh pa je tam, kjer ni smrti.

Najboljši del padlih in ubitih ni umrl, poklican je v življenje, ki ne mine.

obrambo in boj žrtev komunizma, ko je na dogodke preteklosti pogledal z vidika sedanjosti. Ko se namreč v mislih in razpoloženju vračamo v preteklost, je po Finkovih besedah najvažnejše, da se ustavimo pred vrsto vprašanj o tem, kako je treba z vidika sodobnosti presojeti zgodovinske dogodke. Opozoril je na to, da preteklost vedno učinkuje na medčloveške, »medslovenske« odnose v sedanjosti.

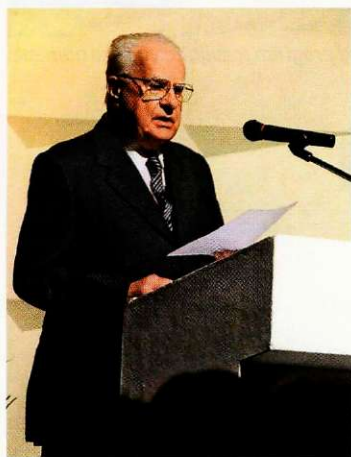
Resnična resničnost Zgodovinska dejstva v obdobju med 1941 in 1945 so znana, Slovenija je bila okupirana s treh strani. »Konec je bilo narodne svobode, začelo se je trpljenje in grozilo

je narodno uničenje. Nemški okupator je zavladal z divjo grobostjo, italijanski pa je začasno dopustil vsaj nekaj kulturne prostosti. Kjer je bilo sploh mogoče, se je prebivalstvo naslanjalo na mednarodni pravni red in ravnalo tako, da zagotovi preživetje, ne da bi s tem žrtvovalo narodno čast in prelomilo zvestobo prejšnji zakoniti oblasti,« je dejal Fink in razložil, da so slovenski komunisti okupacijo Slovenije izrabili za izvedbo revolucije, tako da so oklicali splošen upor proti okupatorjem in s tem namenom ustanovili tudi Osvobodilno fronto. Razglasili so svoje oboroženo gibanje za edino oblast, vsak drug upor proti okupatorjem pa razglasili za izdajstvo. »Ker je bil njihov prvi namen revolucija, osvobodilni boj pa v glavnem samo varljiva fasada, so potrebovali notranjega sovražnika. S tem namenom so počenjali neusmiljena teroristična dejanja z umori, ropanjem in drugim nasiljem, da bi izzvali proti sebi odpor. Ta je potem nastajal spontano v vaških stražah in pozneje organizirano v domobranstvu. Te formacije so se ustanovljale samo z namenom, da varujejo prebivalstvo pred revolucionarnim nasiljem in hkrati odvrčajo okupatorje od splošnih represalij.

Komunisti so s tem dobili odkritega nasprotnika, proti kateremu so lahko vodili boj, s katerim so si utirali pot k oblasti,« je nadaljeval Božidar Fink.

Temna leta Med slovenskimi argentinskimi izseljenci spomin na temna leta slovenske zgodovine še ni zamrl. Kot je v nadaljevanju dejal Fink, so komunisti že z monopolizacijo vsenarodnega upora zagrešili zločin, ker so Slovence pahnili v uničujočo državljansko vojno. »Če bi nastajal in rasel samo upor proti okupatorjem, kljub različnim mnenjem o njegovi smiselnosti ne bi bilo tako velikega notranjega konflikta. Ker pa so komunisti spletli zaroto proti večinskemu delu naroda in uveljavljali svoje naklepe z nasiljem, ki ni imelo nobene meje, je bilo življenjsko nujno, da so proti njim zrasle vaše straže in je nastopilo do-

cija Cerkev z vrhovno duhovno avtoriteto škofa Rožmana, toda le v takratni Ljubljanski pokrajini. Po Finkovih besedah to, kar je dobivalo ime revolucija, ni bilo upiranje oblastnim strukturam, pač pa uničevanje vsega, kar bi lahko oviralo komunistično partijo pri prilaščanju oblasti po koncu vojne. »Izraza revolucija in državljanska vojna moremo torej uporabljati samo kot nadomestno poimenovanje takratnega surovega dogajanja,« je menil Fink, ki je s svojimi besedami potrdil, da so učinki tega dogajanja še danes zelo opazni, saj je slovenska družba še vedno duhovno in miselno globoko razdvojena, krivično stanje še vedno ni odpravljeno in še naprej onemogoča pravi mir. »Prikrito stanje državljanske vojne ni minilo. Naša stran, ki se ni nikoli predala, je še zdaj predmet nezmanjšane sovražnosti,« je dejal Fink in poudaril, da se domobranci počutijo najbolj prizadete, kadar se jim očita kolaboracija z okupatorji, ki naj bi pomenila tudi narodno izdajstvo. Po Finkovih besedah domobranci to očitajo tisti, ki niso imeli nobenega pomisleka, ko so izdajali zakonito oblast, prelamljali dano besedo ter z lažjo in prevaro zavajali domoljubne rojake v družbeni prevrat. »Speljevali so ljudi in jih razvneli samo za boj proti okupatorjem, hkrati pa so razglašali gesla za sovjetsko Slovenijo pod Stalinovim vodstvom. V tistih razmerah smo bili primorani sprejeti skrajno neljubo taktično sodelovanje, ki se mu nismo mogli izogniti, če smo hoteli organizirati nujno samoobrambo,« je dejal Fink, ki je v imenu zbranih odločno zavrnil očitke o nečastni kolaboraciji. Odprl je tudi vprašanje narodne sprave, ki jo sicer podpira, a poudarja, da »se ne bomo pogajali kot poraženci, ker se nismo vdali, zmaga druge strani pa se je izničila, saj je propadel sistem, ki ga je ustoličila njena zmaga. Na koncu smo mi moralni zmagovalci. Zgodovina je prav dala nam, zmagovito stanje je na naši strani in se ne bomo obnašali, kot da smo v poziciji šibkejšega.« Slovenci v Argentini so ponosni na Slovenijo in zelo veseli, da v njej poteka prečiščevanje zgodovine. ■

Slavnostni govornik dr. Božidar Fink

mobranstvo,« je prepričan Fink. Zelo ga moti tudi sprenevedanje zagovornikov partizanstva, ki se na vse načine izogibajo temu, da bi takratno medvojno dogajanje imenovali revolucija. Popolnoma se sicer strinja, da je izraz revolucija v strogem pomenu neustrezen: »Revolucija je nasilen upor proti rednim oblastnim organom, ki imajo dejansko moč in jo uporabljajo za izvrševanje javnih funkcij. V času okupacije pa ni bilo redne oblasti, bilo je le samo sebi prepuščeno prebivalstvo, žrtev tujega nasilja,« je dejal Božidar Fink.

Posledice še danes V tistih časih je bila edina javna organiza-

Tedenski utrip

ENOTNA LISTA ZA DOSLEDNOST V okviru Zbora narodnih predstavnikov je delovna skupina Slovensko na uradih izdelala posebno informacijsko zbiranko s pomembnimi informacijami o tej temi. Delovna skupina je uredila tudi spletno stran www.slovenskonauradih.at, povezuje tudi na www.elnet.at, ki ponuja obrazce, pravne podlage, urade, ki zakonsko dovoljujejo uporabo obeh deželnih jezikov in tudi spletno klepetalnico, kjer lahko vsakdo poroča o svojih izkušnjah s slovenskim jezikom na uradih. Tako si bo delovna skupina na podlagi informativnih pogovorov prizadevala za čim boljši odnos do koroških uradov. S tem bo pripomogla, da slovenščina na južnem Koroškem in njenih uradih postane priznan in običajen uradni jezik. V delovno skupino je vključen tudi predsednik EL Vladimir Smrtnik. Smrtnik ob tej priložnosti ponavlja zahtevo do politično odgovornih na deželni in zvezni ravni, naj skrbijo za to, da se »obveznosti iz 7. člena izpolnjujejo dosledno in v celoti tudi na področju uradnega jezika«. EL to pobudo v vsakem pogledu podpira kot del poslanstva stranke, zatrjuje Smrtnik. Pisarna EL se bo odslej še bolj vključila tudi kot servisna pomoč pri teh prizadevanjih, meni predsednik EL. »Naš namen je, da koroški Slovenci in priseljeni Slovenci lahko na koroških uradih govorijo slovensko brez ovir in strahu pred zapostavljanjem,« končuje predsednik EL L. H.

Spletna stran www.slovenskonauradih.at

Rudi Pavšič, predsednik SKGZ

ZVEZA SLOVENCEV Izvršni odbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze (SKGZ) se je pozitivno odzval na zamisel o oblikovanju Zveze Slovencev. Po mnenju izvršnega odbora, ki se je sešel v Trstu, bi takšna zveza primerno povezovala manjšino. SKGZ meni, da bi morala Zveza Slovencev iz FJK postati omizje, ki bi združevalo osrednje in najbolj reprezentativne subjekte slovenske manjšine z namenom, da bi razpravljali in odločali o prioriteta in za manjšino vitalnih vprašanjih v času, ki je zelo pomemben in celo odločilen za nadaljnji razvoj Slovencev v Italiji. Manjšina namreč potrebuje boljšo notranjo povezavo in več dialoga, meni krovna organizacija, katere izvršni odbor je dal mandat predsedniku Rudiju Pavšiču, da nadaljuje informativna srečanja, da preveri in pospeši možnosti za široko predstavništvo Slovencev v Italiji. Na zasedanju izvršnega odbora SKGZ so imenovali tudi novega deželnega tajnika. To je postal Marino Marsič. L. H.

Radio Krka
106.6 MHz

Iran še ni ovrgel obtožb, da jedrski program razvija za vojaške namene.

Nevarna perzijska razmerja

Ana Müllner, foto: Reuters

Po nekajmesečnem zatišju se je kriza okoli iranskega jedrskega programa znova začela poglabljati. Situacijo poslabšuje še ekstremizem iranskega predsednika Mahmuda Ahmadinedžada.

Glavno sporočilo zasedanja sveta guvernerjev Mednarodne agencije za jedrsko energijo (IAEA), ki je prejšnji teden potekalo v avstrijski prestolnici, je jasno: Iran mora agenciji in svetu v celoti razkriti svoj jedrski program. Naj spomnimo, da je Iran kljub močnemu nasprotovanju svetovne javnosti začel razvijati program bogatenja urana, ki ga je mogoče uporabiti za sestavo jedrskega orožja, a iranski politični vrh vztrajno trdi, da je omenjeni program namenjen le zagotavljanju zadostne količine energije za čedalje večje število prebivalstva. V zadnjem času pa IAEA sumi, da Teheran pri razvijanju svojih jedrskih ambicij tesno sodeluje s sosednjo Sirijo. Če k temu dodamo še izjavo podpredsednika izraelske vlade, da je Izrael pripravljen napasti

Iran, če slednji ne bo opustil svojega jedrskega programa, je pred nami nova bližnjevzhodna kriza.

Sporne jedrske ambicije Kadar koli se snide svet guvernerjev IAEA, beseda teče skoraj izključno o iranskem jedrskem programu in tudi na minulem srečanju na Dunaju ni bilo nič drugače. Poleg tega so sodelujoči dodatno temo za pogovor dobili predvsem v poročilu, ki ga je IAEA objavila konec aprila. V njem agencija razkriva, da Iranu še do danes ni uspelo ovreči obtožb, da so njihove jedrske aktivnosti v preteklosti sestavljale del vojaškega programa. Uradni Teheran še naprej skriva informacije o domnevnih študijah o izdelavi jedrskega orožja ter hkrati vztrajno zavrača zahteve Združenih narodov za ustavitev bogatenja urana. Novo dimenzijo v bližnjevzhodnih

jedrskih zdrahah pa je dodala Sirija, ki je v preteklosti igrala precej nejasno vlogo. Damask je namreč ob vsaki priložnosti odkrito podpiral iranski režim, vendar ni nikoli obstajal resnejši sum, da je tudi Sirija vpletena v razvijanje jedrskega programa. Svetovno javnost je zato močno presenetilo nedavno odkritje, da je izraelska vojska septembra lani v zračnem napadu uničila sirski jedrski reaktor. Vendar IAEA

ni imela podatkov o omenjenem reaktorju, poleg tega pa bi se v skladu z mednarodnim pravom morala sama prepričati o dejavnostih sirskih nuklearnih in potrditi, da razvijajo jedrski program, ki bi ga lahko uporabili za izdelavo orožja. Naslednji korak IAEA bo tako preiskava morebitnih nezakonitosti sirske jedrske dejavnosti, pri tem pa bo odločilno vlogo igrala Sirija sama; če se bo namreč odločila oteževati delo inšpektorjem (po zgledu sosednjega Irana), lahko to na novo odprto poglavje v knjigi bližnjevzhodnih jedrskih dejavnosti razvleče na več let.

Predvidljivi odzivi Odzivi, ki jih je zasedanje IAEA povzročilo v Iranu, so bili na moč predvidljivi. Seveda je iranski predsednik Mahmud Ahmadinedžad najprej označil agencijo in njenega gene-

Generalni direktor IAEA El Baradej

ralnega direktorja Mohameda El Baradeja za »plačance Zahoda«. Nekdanji glavni jedrski pogajalec in novi predsednik iranskega parlamenta je dejal, da »je bila agencija več kot očitno pod močnim vplivom tujih držav, kar je obžalovanja vredno«, in dodal, da bo Iran moral še razmisliti glede prihodnjega sodelovanja z IAEA. Pika na i je bil nastop iranskega vrhovnega verskega voditelja ajatole Ali Hameneja, ki je najprej znova zavrnil obtožbe o izdelavi jedrskega orožja, nato agencijo označil za popolnoma nekompetentno, za konec pa je izrazil priložnost še za zmerjanje ZDA. Predsednika Busha in njegovo administracijo je primerjal z »duševno bolnimi, ki včasih grozijo in spet drugič prosijo za pomoč«.

Omenjeni odzivi so torej še dokaz več, da v Teheranu ni nič novega in da tamkajšnja politika še vedno stavi na populizem ter zmerja vse, ki si drznejo pokazati najmanjše nasprotovanje aktualni iranski politiki. A če je iranski politični vrh na čelu s Ahmadineždom sprva šokiral svetovno javnost, vsakokrat ko je odprl usta, danes njegovi govorci ne zanimajo nikogar več. Ko je Ahmadinežad začel s svojim protizraelskimi pozivi, se je svetovna javnost zgražala, danes pa je jasno kot beli dan, da iranski predsednik tovrstno retoriko izrablja predvsem za dvig svoje priljubljenosti v domači javnosti. Slednja naj bi bila namreč čedalje manj navdušena nad svojim ekstremističnim predsednikom, ki več časa porabi za pisanje sovražnih govorov kot pa za krepitev lastne države.

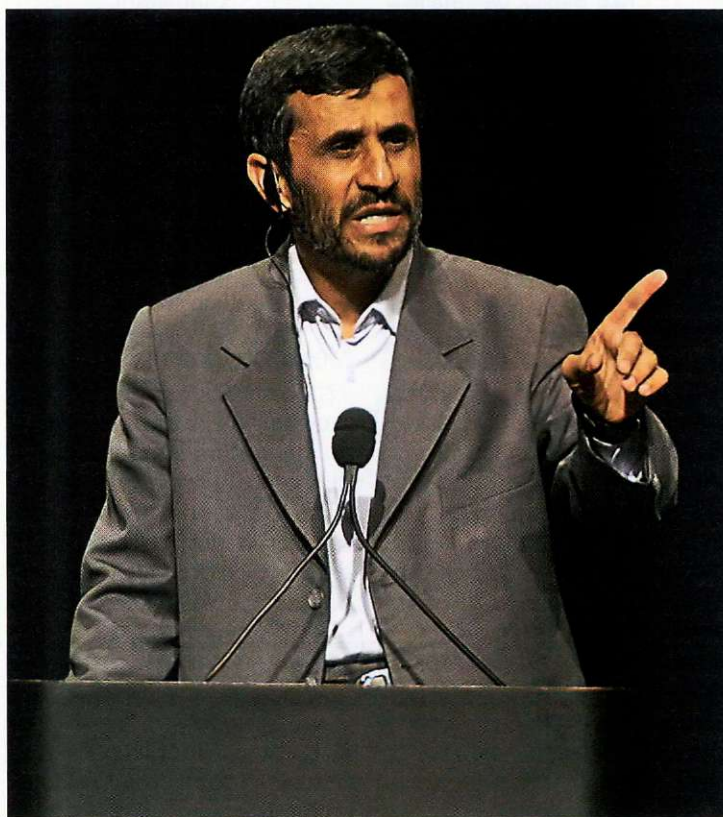
Ugodnosti za Teheran Sicer pa v iransko prestolnico prihajajo vedno nove ponudbe zahodnih držav, ki si na moč želijo omejiti iranskega jedrskega programa. Tako naj bi t. i. evropska trojka, ki jo sestavljajo Francija, Nemčija in Velika Britanija, pred kratkim Iranu spet ponudila sveženj različnih ugodnosti, če bi se povsem in dokončno odpovedal spornemu programu bogatenja urana. Vsebinske tokratne ponudbe ni znana širši javnosti, verjetno pa je precej podobna številnim drugim ponudbam trojice držav in ZDA Teheranu v zameno za opustitev spornega jedrskega programa. Pri tem naj bi bil glav-

ni poudarek predvsem na velikih količinah denarja, večinoma namenjenega za šolstvo in zdravstvo, ki pa očitno ni dovolj močan adut, da bi prepričal teheranski politični vrh, da bi se odpovedal programu bogatenja urana. Pri tem se odpira vprašanje, ali bi moral Zahod seči še globlje v denarnico, da bi ustavil žgočo iransko problematiko ...

Bo Izrael napadel? Vse odkar je Iran začel razvijati svoj jedrski program in odkar je bil na mesto predsednika države izvoljen ekstremistični Ahmadinežad, obstajajo govorice o izraelskem napadu na Iran. Slednje so včasih glasnejše, včasih skoraj poniknejo, vedno pa povzročajo ugibanja o omenjenem scenariju. Tokrat je za razburjenje poskrbel podpredsednik izraelske vlade in minister za transport Šaul Mofaz, ki je za izraelski dnevni časopis *Jediot Aharonot* neposredno napovedal napad na Iran, če Teheran ne bo spremenil svoje politike. »Sankcije proti Iranu so se do sedaj izkazale kot povsem neučinkovite. Ne bo nam preostalo drugega kot to, da napademo Iran, če bo ta nadaljeval s svojim jedrskim programom.« Dodal je tudi, da bi bil tak napad izvedljiv le s pomočjo ZDA. Mofazove izjave pa lahko jemljemo precej bolj resno, če upoštevamo njegovo vlogo v izraelski politiki. Nekdanji obrambni minister in načelnik generalštaba izraelske vojske je zadnje čase močno angažiran pri »rušenju« izraelskega premierja Ehuda Olmerta. Slednjemu v domovini nasprotuje ne samo javnost, temveč tudi večina kolegov. Njegov odstop je tako le še vprašanje časa. Po eni strani je pravi mali čudež, da se mu je uspelo tako dolgo obdržati na položaju. Pri tem se že bije bitka za nasledstvo, pri kateri naj bi največ možnosti imel prav Mofaz, ki bi skupaj z vodenjem vlade prevzel tudi vodenje stranke Kadima. S tem njegove izjave o napadu na Iran dobijo precej večje razsežnosti; to je namreč prvič, da je kateri od izraelskih politikov na najvišjih položajih neposredno napovedal možnost napada na Iran. Če bo vajeti vlade v Jeruzalemu resnično prevzel Mofaz oz. kateri od njegovih somišljenikov, bo do nove vojne na Bližnjem vzhodu le še korak. **D**

V Teheranu vodijo primitivno protiameriško in protizraelsko politiko.

Iranski predsednik Mahmud Ahmadinežad

Iranski vrhovni verski voditelj Ali Hamenej

Podpredsednik izraelske vlade in minister Šaul Mofaz

Slovo od potniške velikanke

Britanska kraljica Elizabeta II. se je ob svoji 55. obletnici kronanja z zadnjim obiskom poslovala od razkošne ladje Queen Elizabeth 2 (QE2). Britanska kraljica, ki je zasedla prestol 2. junija 1953, je v Southamptonu na jugu Anglije priredila sprejem ob slovesu od slavne QE2, ki se ga je udeležila tudi nekdanja britanska premierka Margaret Thatcher. Ladja, ki je bila splavljena leta 1967, bo po 40 letih obratovanja novembra letos nehala voziti in se bo v Dubaju spremenila v plavajoči hotel. Po podatkih podjetja Reederei Cunard, ki je naredilo ladjo, ima QE2 za sabo okrog 800 prečkanj Atlantskega oceana in okrog 25 potovanj po svetu. Podjetju pripada tudi ladja Queen Mary, ki je ta čas najdražja in najdaljša potniška ladja na svetu.

Korak bliže Barack Obama je še pred objavo izidov zadnjih dvojih strankarskih volitev za predsedniškega kandidata demokratske

stranke v Montani in Južni Dakoti zbral dovolj delegatov za osvojitve nominacije in zmago proti Hillary Clinton, ki se je prav tako potegovala za ta položaj. S tem je Obama kot prvi temnopolti Američan osvojil predsedniško nominacijo Demokratske stran-

ke. Za to sta mu čestitala ameriški predsednik George Bush in državna sekretarka Condoleezza Rice. Bush je ob tem dejal, da Obamova zmaga kaže, da so ZDA prehodile dolgo pot, iz osebne izkušnje pa ve, da je proces osvajanja predsedniške nominacije mučen. Senator Obama je namreč prehodil dolgo pot, da je postal kandidat svoje stranke.

Morska nadloga Varnostni svet ZN je sprejel resolucijo o boju proti piratom ob obali Somalije, ki tujim vojaškim ladjam dovoljuje, da vstopijo v ozemelske vode te afriške države in lovijo morske roparje, ki plenijo v mednarodnih vodah. Resolucijo je podprla somalijska vlada, ki sama

nima moči, da bi se bojevala proti tej morskimi nadlogi v vodah, ki že skoraj 20 let niso videli učinkovitega vladnega nadzora. Nekaj skrbi z resolucijo je imela Indonezija, ki ima prav tako težave s pirati, vendar je resolucija namenjena izključno lovu na pirate v vodah Somalije. Francija je želela, da resolucija poudari globalni problem piratstva, vendar

Indonezija ne želi, da bi tuje ladje vstopale v njene vode v lovu za pirati. Pirati so v vodah okrog Somalije v zadnjih letih ugrabili na desetine ladij različnih velikosti, od jaht do tankerjev. Po dogovoru s somalijsko vlado bodo sedaj lahko na primer ameriške ali druge vojaške ladje na območju z zračnimi silami ali brez njih zasledovale pirate do njihovih skrivališč.

Vse po starem Na referendumu za uvedbo strožjih pogojev za priseljence pri pridobitvi švicarskega državljanstva, ki ga je predlagala skrajno desničarska švicarska ljudska stranka, so volivci to pobudo zavrnil. Glasovali so namreč o predlogu, po

TUJI TISK

The Independent

Neznano plemo

Med letalskim poletom nad džunglo ob Amazonki, na meji med Brazilijo in Perujem, so fotografirali eno zadnjih neznanih plemen, ki nikoli niso imela stikov s civilizacijo. Fotografije, na katerih so polnagi, rdeče pobarva-

ni bojovníki in črno pobarvana ženska, so za zdaj edini dokaz za obstoj tega plemena. José Carlos dos Reis Meirelles Junior, strokovnjak za indijanska ljudstva, je dejal, da so jih poiskali in slikali prav zato, ker so se pojavili dvomi, da v resnici obstajajo. To skupino ljudi so našli že maja. Ko so se kasneje vrnili, da bi jih fotografirali, so ugotovili, da se je večina žensk poskrila, moški pa so se pobarvali v bojne barve. Zavedeli so se torej nevarnosti, ki prihaja iz zunanjega sveta. Ogrožajo in preganjajo jih predvsem sekači gozdov pa tudi agresivni iskalci nahajališč nafte. Srečanja s civilizacijo so za takšna plemena navadno usodna, saj niso imuni na viruse navadnega prehlada.

The Washington Post

Pokopališče kraljev

Kaže, da je skrivnost Stonehengea končno razkrita. Skrivnostni krog kamnitih blokov na jugu Anglije je bil skoraj petsto let pokopališče. Kot predpostavljajo avtorji nove raziskave, tam počivajo člani družine, ki je dolgo

časa vladala v teh krajih. Raziskovalci skupine Stonehenge Riverside Project so z radioaktivnim ogljikom analizirali kremirane ostanke, katerih del je bil 5000 let pokopan na tem kraju. Prepričani so, da je bila stavba zgrajena za prebivališče prednikov in se kot taka tudi širila do svojega razcveta sredi 3. tisočletja pr. n. št. Odkritje je zasuk v predstavah o Stonehengeu, ki so ga imeli do sedaj predvsem za svetišče in zdravilno točko. Pokazalo pa se je, da je poleg njega nekoč obstajala velika naselbina z okoli tristo hiš, v njem pa so pokopavali člane vladajoče družine kar 30 ali 40 generacij in z vsako generacijo je število grobov naraščalo.

katerem tujci poslej ne bi imeli možnosti pritožbe na odločitev lokalnih skupnosti o podelitvi državljanstva. Tudi sedaj ustanove lokalnih skupnosti odločajo o prošnjah za državljanstvo, vendar se prosilci lahko pritožijo na zvezno sodišče, ki nato sprejme končno odločitev. Švica ima eno najostrejših politik za pridobitev državljanstva. Da lahko priseljenci zaprosijo zanj, morajo v Švici stalno prebivati 12 let, dokazati morajo, da so integrirani v druž-

bo, da poznajo običaje in da ne pomenijo varnostne grožnje. Od 7,5 milijona prebivalcev Švice jih je bila petina rojenih v tujini.

Obdavčeni turisti V Črni gori bodo morali turisti od 15. junija naprej plačati davek za okolje, s katerim želijo zavarovati črnogorsko naravo. Tako bo davek, ki ga domačini že plačujejo, sedaj obremenil tudi turiste, ki ga bodo plačali ob vstopu v državo. Tovrstna vstopnica bo veljala leto dni, stala bo pa od 10 evrov za osebnne avtomobile do 150 evrov za av-

tobuse in tovornjake. Na črnogorskem ministrstvu za turizem menijo, da se število turistov zaradi tega ne bo zmanjšalo, upajo pa, da se bo zmanjšalo število vozil, ki bodo hrumela po njihovih cestah. V nekaterih delih Črne

gore, ki jo je lani obiskalo približno milijon turistov, davku nasprotujejo, saj menijo, da njihova država še ni postala ena vodilnih turističnih destinacij in bi davek lahko vplival na to, da bo Črna gora obiskala manj turistov.

Dejavna mati Mati nemške kanclerke Angele Merkel, 79-letna Herlind Kasner, še vedno poučuje angleščino na ljudski šoli v brandenburškem kraju Templin. Pravi, da jo to zelo zabava, da sicer ne more več prekrivati streh, čeprav jo je tudi to zelo zabavalo, še vedno pa lahko poučuje. Mati in oče kanclerke, Herlind in Horst Kasner, še vedno živita v Templinu, in čeprav je hči na najvišjem položaju v Nemčiji, se sama izogibata politike. Ta je bolj v pristojnosti Angele, je za

časnik dejala njena mati, ki je sicer spoštovana članica lokalne skupnosti. Učiteljica latinščine in angleščine namreč kljub častitljivi starosti – 8. julija bo napolnila 80 let – še vedno poučuje, in sicer štiri stopnje angleščine.

Želijo pomagati Tibetancem

Norveška tajno posreduje med Kitajsko in tibetansko vlado v izgnanstvu, pri čemer si prizadeva za podobno diplomatsko smer kot pri zagotovitvi sporazuma iz Osla med Izraelom in Palestinci. Posredovanje naj bi potekalo tako na Norveškem kot tudi v tujini, kjer se norveški posredniki že več let pogovarjajo s predstavniki obeh vpletenih strani. Posredovanje Norveške med Izraelom in Palestinci je leta 1993 pripeljalo do podpisa mirovnega sporazuma med izraelsko in palestinsko stranjo. V začetku maja je kitajska vlada sicer obnovila pogovore s predstavniki dalajlame, potem ko so se po vsem svetu vrstili protesti v podporo Tibetancem, katerih proteste je kitajska vlada nasilno zatrla.

Vir: STA

TUJI TISK

La Repubblica

Kmalu na ogled

Torinski plašč z odtisom Jezusa bodo kmalu spet razstavili. Na ogled bo predvidoma od konca aprila do julija 2010. Torinski prt si je v letih 1998 in 2000 ogledalo skoraj tri milijone romarjev. Torinski škof bo papeževo pismo, ki

obljublja ogled Torinskega prta, predvidoma prebral med slovesno mašo 24. junija. Tako bodo torinske cerkvene oblasti nekaj tednov pred napovedano razstavitvijo prta o vsem obvestile mestne oblasti, saj ta dogodek pomeni veliko logistično obremenitev za mesto. Leta 1998 je v Torino v nekaj tednih pripotovalo več kot dva milijona ljudi, leta 2000 pa v dveh mesecih kar 500.000. Da bi prt znova pokazali javnosti, zahtevajo pravzaprav znanstveniki, ki si želijo ta čas izkoristiti za nove raziskave, s katerimi bi ugotovili čas nastanka tega skrivnostnega prta. Raziskava iz leta 1988 je namreč pokazala, da je bilo platno stekano med letoma 1260 in 1390.

The Guardian

Imele so vpliv

Ženske so imele v stari Grčiji drugačen položaj, kot so dolgo časa mislili. Lahko da so imele tudi ključno vlogo v državniških zadevah, so odkrili znanstveniki iz Manchesterja, ki so raziskovali ostanke prebivalcev starih Miken,

prve velike evropske države. Profesor Terry Brown pravi: »Do sedaj smo mislili, da so se Grki obnašali do žensk malo manj kot do stvari. Toda izkazalo se je, da to ne drži.« V zadnjem času so znanstveniki arheološke najdbe Miken raziskovali z mnogimi novimi metodami, med drugim so poskušali pridobiti vzorce DNK iz 22 najdenih skeletov. Vendar jim je mitohondrijsko DNK, ki se deduje samo po materi, uspelo pridobiti samo iz štirih. DNK dveh moških je pokazala, da niso v sorodu, medtem ko je DNK para, ki so ga imeli za moža in ženo, pokazala, da sta brat in sestra. Dejstvo, da sta bila pokopana v istem grobu, kaže, da so Grkinje svoj status dedovale po starših enako kot moški.

INTERVJU

David Tasić

Janše so se hoteli znebiti »s tujo roko«

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Rodil se je leta 1962. Po študiju novinarstva je v osemdesetih letih deloval kot novinar, zlasti pri tedniku Mladina, kjer je bil urednik za notranjo politiko. Leta 1988 je bil eden od obsojencev četverice JBTZ. Kasneje se je posvetil založništvu in knjigotrštvu. Sedaj deluje kot direktor založbe Karantanija. Je poročen in oče štirih otrok.

V četrtek, 29. maja, ste se na Metelkovi v hotelu Celica, kjer je bil nekdanj vojaški pripor, srečali vsi štirje obsojenci procesa proti četverici. Kako s časovne distance gledate na ta dogodek?

Od tedaj se je res veliko spremenilo. Zadeve so popolnoma neprimerljive. Moram reči, da ne razumem razočaranja mnogih, ki pravijo, da to ni tisto, za kar so se bojevali. Če realno pogledamo, je Slovenija v državotvornem smislu dosegla ogromno. Postala je samostojna država, kar v zgodovini nikoli ni bila. Poleg tega smo v skupnosti demokratičnih držav Zahoda, imamo skupno valuto z likom Trubarja in Prešerna, s katero lahko plačujemo v evropskih prestolnicah, meje lahko prehajamo brez kontrole. Po drugi strani pa moram reči, da je tudi pri nas precej nerešenih ekonomskih vprašanj. Toda kljub temu z lastnimi očmi vidim, da ljudje dokaj zlahka polnijo nakupovalne vozičke, vozijo avtomobile, o katerih se jim pred dvajsetimi leti še sanjalo ni, živijo v urejenih domovih. Skratka, na vseh področjih je Slovenija doživela velik napredek.

Ko že omenjate razočaranje: Spomenka Hribar v članku v Dnevniku piše o »izvirnem grehu pomladi« in s tem neke vrste novem totalitarizmu ...

Ne bi se strinjal s tem, ker se mi današnje dogajanje v slovenski družbi zdi dokaj normalno in primerljivo z drugimi državami, ki so šle skozi tranzicijsko obdobje. To je bilo na neki način pričakovano in se je dogajalo tudi v drugih družbah, ki so imele podobno preteklost.

Po mnenju mnogih je bil proces proti četverici prelomnica, saj se je gibanje za demokracijo preneslo iz intelektualnih krogov na ulice. Je proces proti četverici torej neke vrste srčika slovenske pomladi?

Slovenci smo se takrat opogumili in se odločili, da podpremo neke politične obsojence. Bilo je prvič v komunistični Jugoslaviji, da so obsojenci prišli iz zapora kot moralni zmagovalci. To je bila prelomnica v psihološkem smislu. Ni bilo več ločnice med inteligenco, ki je oponirala tedanjemu sistemu, in množico, ki je dejansko počela isto. Vladavina prava, demokracija, človekove pravice – to so bile ključne zadeve.

Torej lahko rečemo, da smo bili »vsi JBTZ«?

Seveda, leta 1988 smo vsi bili JBTZ, ne samo mi, ki smo bili zaprti in obsojeni. Naš proces je bil neke vrste pika na i desetletnemu prizadevanju. Nekako od začetka osemdesetih let so demokratični procesi postali neustavljivi. Tedanji oporečniki – o pravi opoziciji tedaj še ne moremo govoriti – so bili v ofenzivi, oblast pa se je bolj ali manj umikala. Dejansko je bila afera JBTZ samo trenutek dolgoročnega procesa za uveljavitev demokracije v Sloveniji in na območju nekdanje Jugoslavije.

Včeraj (pogovarjala sva se v četrtek, 5. junija) je minilo točno dvajset let, odkar so tudi vas, potem ko sta bila nekaj dni prej aretirana Janez Janša in Ivan Borštnar, aretirali. Kako gledate na to, da so vas aretirali republiški organi (Udba), vas izročili vojaškim organom, kjer ste bili v priporu, nato pa ste kaznen znova prestajali v republiških organih?

Zame je zgodba preprosta. Udba je dokument odkrila v tajni preiskavi delovnega mesta tedaj najbolj izpostavljenega oporečnika Janeza Janše. Udbovci so bili edini, ki so to informacijo imeli; tedaj vojaška varnostna služba o tej najdbi ni vedla ničesar. Petnajst dni je trajalo, da so se tedanji politični veljaki odločili, da obvestijo vojsko. Skratka, kar dva tedna je trajalo posvetovanje, kaj narediti. Ko so nas aretirali, mi je bilo jasno, da je naša usoda zapečatena in da nas čaka proces pred vojaškim sodiščem. Toda takrat še nisem vedel, da so v ozadju naše aretacije ljudje, ki smo jih v Mladini podpirali v frakcijskem boju znotraj Zveze komunistov Slovenije ...

Mislite s tem liberalno linijo ZKS?

Da, gre za tako imenovano liberalno linijo znotraj ZKS, ki se ji je pragmatično priključil tudi politik starega kova Stane Dolanc. Ta je od začetka osemdesetih let opravljal najpomembnejše funkcije v zveznih institucijah in partiji. Kot tak je imel precej vpliva v prestolnici Jugoslavije, v Beogradu. Tam je sodeloval v zelo pomembnih dogajanjih po Titovi smrti; skupaj s somišljeniki je iz političnega in javnega življenja popolnoma osamil in odstranil Jovanko Broz, kot zvezni notranji minister je brez milosti obračunaval z oporečniki, izkazal se je tudi pri zatiranju protestov na Kosovu. Skratka, mož, ki so mu v Beogradu lahko zaukali. V primeru afere JBTZ je izvrstno opravil vlogo poštarja oziroma tistega, ki je varnostne organe JLA obvestil o najdbi vojaške skrivnosti v predalu pisalne mize Janeza Janše. Toda tega ni opravil na lastno pest. Lahko si – tudi brez prevelike domišljije – predstavljate, kdo vse je tedaj odločal o začetku akcije proti oporečnikom v Sloveniji. Namenoma govorim o oporečnikih, ne pa o četverici, ki je bila obsojena, zato ker takrat nihče z gotovostjo ni mogel vedeti, koliko bo aretiranih in kje se bo ta policijska akcija končala. Vedeli so samo, da se začne z Janšo. In to je bilo pomembno, ker je bilo treba Janšo kot najbolj nevarnega oporečnika odstraniti.

Torej je bilo tudi v interesu slovenske komunistične oblasti, da se kaznen izvrši?

Poglejte, tedanji partijski veljaki niso imeli niti toliko poguma, ali bolje, interesa, da nas zavarujejo pred nadaljnjim prestajanjem kazni. In so nas spet prepustili sodnim mlinom. Tako smo v naslednjem letu morali kaznen prestati v civilnih zaporih. Prestali smo tretjino izrečene kazni, toda vendar je vse šlo po predpisih.

... čeprav se je ZKS nato sprla z beograjskimi centralisti in tudi sama ugotovila, da je bila vsebina vojaškega dokumenta dejansko v nasprotju z jugoslovansko ustavo.

Seveda. Dogodki so se odvijali s tako naglico, da ko gledaš z današnje perspektive, zadeve niso logične. Kmalu po tistem je prišlo ►

► do razpada Zveze komunistov Jugoslavije, medtem ko so nas malo pred tem poslali na prestajanje kazni. Leto dni kasneje je prišlo do zamenjave oblasti. Skratka, vsi, ki so v tistem trenutku imeli oblast, so vedeli, da je naše prestajanje kazni popoln nesmisel, pa so se delali, da tega problema ni.

Ali torej drži, da je tedanji ZKS aretacija Janše ustrezala, ker bi se ZSMS pod njegovim vodstvom preoblikovala v samostojno stranko, ki bi predstavljala opozicijo ZKS?

Absolutno. To je bil eden pomembnejših momentov pri odločitvi, kako in kdaj začeti policijsko akcijo.

Za predsednika ZSMS je bil nato izvoljen Jožef Školč, ki je bil ZKS očitno bolj všeč, kar se je izkazalo kasneje, ko je šlo za kora-ke k samostojnosti ...

Vsekakor je bil za oblast bolj sprejemljiv. Dejstvo je, da ga je Zveza komunistov Slovenije tudi podpirala preko svojih ljudi v ZSMS. Tega ni nikoli nihče zanikal. Toda niti ni šlo za Školča v smislu, da bi bil posebej všečen komunistom. Ne, komunisti bi takrat podpirali kogar koli, le da ne bi zmagal Janša s svojo ekipo, ker bi to pomenilo direkten boj za oblast med ZKS in ZSMS.

Ste se tudi zaradi tega kasneje poslovili od novinarske kariere na Mladini, ki je bila glasilo ZSMS?

Že v začetku leta 1990 sem videl, kako se bodo stvari odvijale. Videl sem, da so časi neodvisnega novinarstva nekako mimo in da si politične stranke prilaščajo medije. Nisem bil vaju, da bi poslušal politične komande, ne z leve ne z desne. Želel sem ohraniti neodvisni status in sem se posvetil zadevam, ki so bile manj izpostavljene.

Sami niste služili vojaškega roka. Kako je na vas vplival vojaški pripor?

To je pravzaprav smešno, ker je bil to moj prvi stik z vojaškim strojem. Tako da sem vojaški rok dejansko služil v zaporu, če se nekoliko pošalim. Ni pa rečeno, da bi mi bilo na služenju vojaškega roka kaj lažje. Če ne bi bil kratkoviden in če ne bi bil oproščen služenja, bi bil kot novinar Mladine zelo verjetno deležen šikaniranja in bi bilo mogoče celo teže kot v zaporu. Moram reči, da poleg vseh številnih omejitev, kršenja temeljnih človekovih pravic in dostojanstva, niti nisem tako težko prestajal tega zapora, ker se je v meni neka-ko stopnjevala jeza nad tistimi, ki so nas preiskovali, ker je vojska tista, ki je pripravljala državni udar, mi pa smo bili tisti, ki smo to želeli razkriti in obvestiti javnost o tem. Kdo bi potemtakem moral biti v zaporu? Po drugi strani se je pri meni pojavila neka empatija do naših preiskovalcev. Ko sem spoznal, kako so ideološko obremenjeni s svojo vero v sociali-

zem, v kult Tita in vsemogočnost JLA, se je v meni porodila slutnja, da bodo ti ljudje prej ali slej slabo končali, ker živijo v času, ki je že zdavnaj mimo. In to se je kasneje v resnici zgodilo; oba preiskovalca, visoka častnika varnostno-obveščevalne službe JLA, sta v resnici slabo končala. Ne bom rekel, da imam kakšne nadnaravne sposobnosti, toda takrat sem – paradoksalno – v svojih rabljih pravzaprav videl žrtve njihove lastne ideologije. In to mi je zelo pomagalo, da sem na neki način ohranil notranji mir ne glede na to, kakšne metode sta uporabljala ali s čim sta grozila. Pred sabo sem videl dva utrujena človeka z negotovo usodo.

Ko ste bili aretirani, so dokument našli na vaši delovni mizi, kjer ne bi smel biti. Torej je bil podtaknjen?

To je bilo zame veliko presenečenje. Bil sem prepričan, da sem se dokumenta znebil, ko so aretirali Janšo in Borštnerja. Pa se je vendarle znašel tam, kjer ne bi smel biti.

Dokument, ki sta ga skupaj s Francijem Zavrhom dobila od Ivana Borštnerja, je predvideval ukrepe, ki bi vodili k vmešavanju v civilno sfero in državnemu udaru. JLA je bila namreč zadnji garant za zagotavljanje enotnosti Jugoslavije, tudi na silo ...

Na JLA so računali vsi, ki so računali tudi na večni obstoj zveze komunistov in Jugoslavije nasproh. Vojska je vedno zadnje upanje vseh »trdorokcev« tega sveta.

Ne nazadnje je tudi leta 1991 grozil vojaški udar, poleg tega je JLA ravnala neustavno,

saj ji je mandat za agresijo na Slovenijo dal zvezni premier Ante Marković in ne predsedstvo SFRJ. Je šlo torej le za posledico večletnih tendenc JLA k vmešavanju v civilno sfero?

Tendenco k neustavnemu delovanju vojske je obstajala vse od leta 1986, ko je vojska zaznala, da nima več prave podpore v civilni sferi. Tisti, ki bi morali izvajati oblast s trdo roko, popuščaj, zato je JLA imela čedalje večje ambicije, da stopi na mesto tedanjih partijcev.

Janez Drnovšek v knjigi Moja resnica omenja tudi poskuse srbskih lobijev, da bi destabilizirali predsedstvo SFRJ in omogočili JLA proste roke pri poseganju v civilno sfero.

To se je ves čas dogajalo. Res pa je, da je bila scena v tedanji Jugoslaviji zelo zapletena. Imeli smo republiška vodstva s frakcijami, ki so se bojevale za oblast. V Srbiji so bili močni nacionalisti pa jugoslovansko usmerjeni – tudi oni so se spopadali med sabo. Skratka, v tedanji Jugoslaviji je bila cela paleta političnih interesov. Vse od Titove smrti je prihajalo do prerivanja, boja za prevlado, toda daleč od oči javnosti. Šele v drugi polovici osemdesetih let je ta boj postajal čedalje bolj javen in odkrit.

Borštner v knjigi Sedem let kasneje omenja, da je zaupen vojaški dokument odnesel tudi tedanjemu uredniku Nove revije Borisu A. Novaku, vendar se je slednji – domnevno zaradi bojazni, da gre za provokacijo – odločil, da dokument uniči. Bi morebitno odkritje dokumenta pri »novorevijaših« lahko ustavilo proces slovenske pomladi?

V tistih časih smo se dejansko bali provokacij. Obstajalo je tudi medsebojno nezaupanje, celo znotraj uredništva. Nikoli se ni vedelo, kdo v resnici dela za Udbo in s kakšnimi nameni je del neke združbe. Ta strah, to nezaupanje je bilo nekaj, na kar je tedanja oblast vsekakor računala. Slovenske pomladi pa v tistem trenutku ne bi ustavile niti aretacije na Novi reviji.

Prej ste omenili t. i. liberalno linijo v ZKS, njen najbolj znani predstavnik je bil Milan Kučan. Zanimivo je, da ga Borštner omenja kot bolj projugoslovansko usmerjenega od Kučanovega predhodnika na čelu ZKS Franceta Popita.

Kot sem dejal, je šlo za zapleteno igro znotraj partije, kjer sta se bojevali dve frakciji, ki sta iskali vse možnosti, da diskreditirata druga drugo. Mediji so bili seveda idealen poligon za takšno obračunavanje. Tednik Mladina je podpiral liberalno strujo. Povedal bom po resnici – nikoli se ni točno vedelo, kje je tista meja, ko dejansko kot novinar in publicist služiš neki politični opciji ali pa v resnici deluješ oporečniško. Tedanji politiki liberalne linije znotraj partije so bili mojstri za instrumentalizacijo medijev, njihovi

nasprotniki, tako imenovana partizanska generacija, so bili pravi diletanti v primerjavi s prvimi. Toda treba je povedati, da so kljub frakcijskim bojem oboji stopili skupaj, ko je bilo treba braniti komunistično trdnjavo pred praviimi oporečniki.

Zaradi liberalizacije in vseh večjih pritiskov za reformo v Sloveniji in v SFRJ se je pri partijski oblasti izoblikovalo mnenje, da je to protirevolucionarno delovanje. Na 72. seji CK ZKJ so tako govorili o aretacijah problematičnih članov ZSMS. Magnetogram se je pozneje znašel v Janševi posesti, Janša ga je 26. aprila izročil Zavrlu, nato je postal podlaga za članek Noč dolgih nožev v Mladini ...

To je eden od dokumentov, ki so ga našli v preiskavi. Znana je tudi pot. Bavčar ga je dobil preko SZDL, nato je dokument nekaj časa krožil, vendar ni mogel biti objavljen. Po prepovedi članka Noč dolgih nožev sem izkoristil priložnost in objavil dele tega dokumenta v tedaj znanem zagrebškem mladinskem časopisu Polet. Tega nihče od cenzorjev na Hrvaškem ni zaznal, ker so bile meje svobode v Jugoslaviji tedaj takšne, da si v drugi republiki lahko objavil kaj, česar v lastni nisi mogel.

Zanimivo je, da so Janšev delovni prostor v Mikroadi pripadniki Udbe oz. SDV preiskali kar šestkrat ...

Vsi smo tedaj slutili, da nas spremljajo. Toda nismo mogli vedeti, kakšne metode dejansko uporabljajo. Očitno je bil Janez Janša nenehno tarča njihovih dejavnosti, kar potrjuje mojo tezo, da so se ga tedanji slovenski oblastniki želeli znebiti »s tujo roko«.

V nedavno predvajani oddaji JBTZ – zlom režima je bilo navedenih kar nekaj citatov tedanje komunistične oblasti, med drugim stališče Milana Kučana na sestanku v Tacnu do dogajanja v oporečniških krogih, predvsem v zvezi s 57. številko Nove revije. Poleg tega je imel Janša tedaj tudi magnetogram zaprte seje ZKS. Po aferi JBTZ pa je ZKS napovedala »sestop z oblasti«. Kaj bi se po vaše zgodilo, če ZKS ne bi privolila v parlamentarno demokracijo?

Komunisti so tedaj pravilno presodili, da je čas za prostovoljen sestop z oblasti. To se je zgodilo tudi drugod po Jugoslaviji. Jaz to vidim kot neke vrste spreten maneuver, ker je konec koncev Kučan kasneje dobil formalno funkcijo predsednika slovenskega predsedstva, nato pa še predsednika države. Ta maneuver mu je torej popolnoma uspel. Po drugi strani pa so komunisti dobro vedeli, da je pogoj za nadaljnje delovanje v drugačnih razmerah ohranjanje premoženja; tako so del kapitala prenesli v tujino in nato nazaj. Tako so se nekatere politične stranke lahko financirale in si zagotovile uspeh na volitvah.

V času afere JBTZ ste bili urednik notranje politike. Kako ocenjujete vlogo tedanjega glavnega urednika Roberta Botterija, ki naj bil predstavljal zvezo s tajno službo?

Tega, da je on predstavljal zvezo z Udbo, ni vedel nihče razen njega. Zato smo bili presenečeni nad dejstvom, da nekdo, ki je tako visoko v hierarhiji Mladine, hodi na pogovor z nekom iz SDV. To seveda ni bilo zdravo za uredništvo in za naše sodelavce.

Aretirali so vas pet dni po aretaciji Janeza Janše in Ivana Boršterja. Slednji piše, da je po nesreči svoji hčerki rekel, naj gre do Davida, vendar tisti, ki so aretirali Boršterja, tedaj menda niso vedeli, za koga gre. Je bil to povod za vašo aretacijo?

Kako pa gledate na sedanjo vlogo tedanjega predsednika Odbora za varstvo človekovih pravic Igorja Bavčarja? Mnogi ga imajo zaradi lastništva v Istrabenzu za tajkuna.

Ne bi bilo prav moralno, da bi zdaj obsojal nekoga, ki se je pred dvajsetimi leti angažiral za našo osvoboditev in s tem tudi sam nosil glavo v torbi. Bavčarja se spomnim kot moralnega in sposobnega mladeniča, z odpeto belo srajco, mikrofonom v roki in rdečim nageljnomo. Ta podoba mi bo za vedno ostala v spominu. Nič, o čemer se zdaj piše in govori v medijih, mi ne bo pokvarilo te slike iz preteklosti.

Sedaj se ukvarjate z založništvom ...

Ljudje včasih mislijo, da sem se nekoč ukvarjal s politiko. Toda nikoli se nisem ak-

Komunisti bi leta 1988 podpirali kogar koli, le da ne bi zmagal Janša s svojo ekipo, ker bi to pomenilo direkten boj za oblast med ZKS in ZSMS.

Res je, prvo informacijo o Boršterjevi aretaciji sem dobil od njegove hčerke. Takrat so me že spremljali in sem posumil, da bom kmalu na vrsti. Aretacija je bila samo vprašanje časa. Spremljali so me dejansko že nekaj dni pred Janševo aretacijo. Toda to je bil SDV. Mislim pa, da vojaški organi sprva niso predvidevali, kdo bi ta, ki ga je pri aretaciji omenil Boršter, lahko bil. Morda anekdota: agenta SDV Isailovića, ki je sodeloval pri aretaciji, se nisem takoj spomnil, pa mi je on povedal, da sva se prvič videla v bloku, kjer sem stanoval. Tedaj so iskali moje ime na poštnih nabiralnikih, jaz sem šel mimo njih in jih nisem opazil.

tivno ukvarjal s politiko, z njo sem se ukvarjal le kot s fenomenom, kot novinar, ki spremlja politično dogajanje. Potem pa se je politika začela ukvarjati z mano, če se lahko pošalim. Dve leti kasneje sem se umaknil iz novinarstva. Založništvo je bil moj drugi poklic, ki je v tistem času ponujal veliko kreativnost in iznajdljivost. Bili so časi novih izzivov v mnogih panogah, tudi v založništvu. Danes založništvo doživlja zaton. Ni več tisto, kar je bilo. Zato sem zadnja leta našel nekaj bolj zabavnega, založba Karantanija pa – zahvala gre mojim sodelavcem – še naprej živi in izdaja nove knjige. **D**

Starodavno mesto ob Dravi

V. M., fotografije so iz knjige Ptuj.

Umetniški kabinet Primož Premzl iz Maribora je izdal že veliko izvrstnih knjig. Zdaj ji je pridružil še eno, najnovejšo monografijo o Ptuj, enem najlepših mest v Sloveniji. Knjiga je bogato slikovno opremljena.

Ptuj upravičeno slovi kot eno najlepših in najstarejših mest na Slovenskem. Življenje njegovih prebivalcev so oblikovali reka Drava, ugodna prometna lega in rodovitna okolica. Mesto je v zgodovini doživelo dva pomembna razvojna vrhunca, prvega v času rimske kolonizacije, drugega pa v visokem srednjem veku, ko so mesto upravljali gospodje Ptujski, ministeriali salzburških nadškofov. Čeprav so bila tudi druga stoletja polna zanimivih dogodkov, ki so v mestu pustili neizbrisne sledi, niso zasenčila sijaja dveh

najbogatejših obdobij ptujske naselitvene zgodovine.

Umetnostna zakladnica Zdaj je Ptuj umetnostna zakladnica. Pozoren obiskovalec jo lahko spozna, ko se sprehaja po mestnih ulicah in trgih: druga za drugo se mu odpirajo pripovedi o preteklih časih in o meščanih, ki so se trudili, da bi bilo njihovo mesto lepo in da bi v njem živeli udobno in prijetno.

Na Ptuj je mnogo dragocenih spomenikov, vendar je njegova največja vrednota urbana zasnova mesta. Najlepsi je pogled

nanj, kadar se mu približujemo z južne strani. Z desnega brega Drave uzremo mestne hiše, ki se stiskajo med reko in grajskim gričem; staro naselbino na zahodnem in vzhodnem robu oklepata dominikanski in minoritski samostan, nad strehami se dviga mogočni Mestni stolp oziroma zvonik, nad ubrano celoto pa kraljuje grad. Stare ptujske zgradbe oblikujejo trikotnik: Drava je spodnja stranica, kraka pa se od obeh samostanov vzpenjata po strmini grajskega griča in se stikata v osrednji grajski stavbi. Tudi grajski kompleks je oblikovan tri-

kotniško: mogočno renesančno obzidje teče vodoravno ob zgornjem robu grajskega griča; na zahodu ga končuje stari predromanski obrambni stolp, na vzhodu pa mlajša glorieta, ki je stolp le po obliki, ne pa po namembnosti. Osrednja stavba sredi grajske celote se dviga nad obzidjem, saj je zgrajena na najvišjem delu grajskega griča. Podoba mesta se zrcali na rečni gladini.

Pogosto upodobljeno mesto

Pogled na mesto z južne strani so občudovali že naši predniki in nič čudnega ni, če Ptuj velja za

Posnetek Ptuja iz zraka

goric; kot nekakšen jezik sega skoraj do rečnega nabrežja. Zato je bilo prav na tem kraju pomembno brodišče že v prazgodovini. Arheološka raziskovanja so potrdila, da je bil Ptuj naseljen že ob koncu mlajše kamene dobe, naselbinske najdbe pa izvirajo tudi iz naslednjih obdobij. Preden so območje okrog leta 15 pred

še niso odkrili, domnevajo pa, da ga je pozneje odnesla reka, saj je kar pogosto spreminjala strugo.

Rimska Poetoviona V času rimske zasedbe je Poetoviona zaslovela zavoljo pomembnega dogodka. V taboru legije XIII Gemine, ki je nasledila VIII Augusto, je leta 69 potekalo posvetovanje vojaških poveljnikov, ki so želeli podpreti Vespazijana v njegovih prizadevanjih za cesarski

merila v dolžino 3,5 km in je živelo okrog 10.000 prebivalcev v središču mesta, v najbližji okolici pa še okrog 20.000, po nekaterih ocenah celo 30.000. Za srednji vek velja domneva, da je na Ptuj podobno kot v mestih enakega pomena živelo okrog 1.000 ljudi, zdaj pa na 66,7 kvadratnega kilometra, kolikor meri mestna občina Ptuj, zajema pa poleg mesta še primestna naselja, živi dobrih 23.000 prebivalcev.

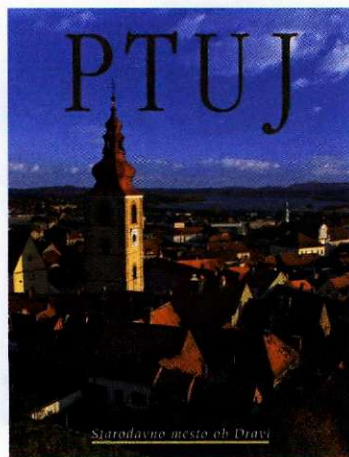

Arheološka izkopavanja na Panorami leta 1913

enega od največkrat upodobljenih slovenskih krajev. Za najstarejšo upodobitev mesta šteje mo bakrorez Georga Matthausa Vischerja, štajerskega kartografa in vedutista, ki si je konec 17. stoletja prizadeval, da bi v grafični tehniki ovekovečil vsa pomembnejša štajerska mesta, vasi in gradove. Dela ni utegnil dokončati pred smrtjo in šele po letu 1700 je gradivo zbral in dopolnil bakrorezec Andreas Trost. *Topographia Ducatus Stiriae* (Topografija vojvodine Štajerske), v kateri ima podoba Ptuja številko 250, je nepogrešljiv zgodovinski vir, sicer se pa listi odlikujejo tudi po likovni plati.

Ugodna lega Območje sedanjega Ptuja je bilo že v davnini valjivo za naselitev. Struga Drave je v tem delu razmeroma ozka in lahko prehodna, prehod čeznjo pa se da tudi nadzorovati z bližnjega griča, od koder se odpira širok razgled po okoliški ravnini. Grajski grič je pomol Slovenskih

Kr. zasedli rimski zavojevalci, je bil Ptuj del Noriškega kraljestva. Na staroselce spominjajo številna imena, za katera je potrjen keltski izvor. Tudi ime mesta, Poetovio (slovenjeno v Poetoviona), so Rimljani prevzeli od domačinov. Prvi rimski prebivalci teh krajev so bili vojaki legije VIII Auguste, ki so si postavili tabor verjetno na južnem bregu Drave nasproti keltski naselbini. Arheologi ga sicer

naslov. Pri tem se je še posebej izkazal Marcus Antonius Primus, ki je z ognjevitim govorom prepričal omahljivce in nato tudi vodil vojake na zmagovitem pohodu proti Rimu. Legija XIII Gemina je v letih 102–106 zapustila mesto, ker so se medtem meje cesarstva premaknile proti severu. Poetoviona je postala civilno mesto, v katerem so še prebivali vojaški veterani, razmahnila pa se je trgovina. Cesar Trajan ji je podelil naslov Colonia Ulpia Traiana Poetovio. Okrog leta 103 je Poetoviona postala samoupravna enota z močnimi carinskimi postajami. Domnevamo, da je vsaj deloma zidan most povezoval bregova Drave že takrat, zagotovo pa ga je cesar Hadrijan dal popraviti ali celo zgraditi na novo. Na istem mestu se je prehod čez reko ohranil do srede 14. stoletja. Prebivalstvo je bogatelo, Poetoviona pa je največji obseg dosegla v zgodnjem 3. stoletju, ko je po domnevah arheologov

Rimsko vlemesto Rimski Ptuj je bil torej precej večji od sedanjega. Na območju sedanje Hajdine so bila trgovska skladišča in carinske postaje ter svetišča, med katerimi je najzanimivejši I. mitrej iz sredine 2. stoletja, ki je ohranjen na kraju najdbe. Na sedanjem Bregu, takrat se je imenoval Vicus fortunae, so bile vile. Kakor pričajo arheološke najdbe, so bile bogato okrašene z mozaiki, stenski poslikavi in štukaturi. Obrtni del Poetovione je bil onstran grajskega griča, v sedanji Rabelčji vasi. Tam so arheologi, ko so začeli graditi sodobno blokovsko naselje v sedemdesetih letih 20. stoletja, odkrili obsežne obrtne delavnice, kjer so bili zaposleni lončarji, livarji, kamnoseki in steklarji. Upravno središče rimskega mesta s forumom je bilo pod grajskim gričem v bližini mostu, se pravi na območju sedanje Vičave in dominikanskega samostana. Malce vzhodno od sedanjega dominikanskega samostana se je

► rimsko mesto zaključevalo, proti vzhodu pa je iz mesta tekla grobišna cesta, na koncu katere so na začetku 4. stoletja zgradili krščansko cerkev.

Viktorinovo mesto Poetoviona je bila že v začetku 3. stoletja sedež škofije, arheologi pa so odkrili vsaj tri poznoantične krščanske cerkve. Po imenu poznamo kar štiri poetovionske škofo. Med njimi je najbolj znan sv. Viktorin. Na Ptujju je bilo tudi več samostanov. Najstarejši je bil dominikanski na zahodnem robu mesta. Njegova zgodovina sega v leto 1230. Tudi minoritski samostan na vzhodnem robu mesta so okrog leta 1260 ustanovili gospodje Ptujski.

Samostan, predvsem zelo lepo cerkev, so januarja 1945 uničile bombe zavezniških letalcev. Po letu 1990 ga vztrajno in uspešno obnavljajo. Na severu pa je stal še tretji ptujski samostan, ki so ga leta 1615 ustanovili kapucini. Marsikaj od nekdanje veličine je bilo v preteklosti uničenega, veliko pa se je še ohranilo, zato velja Ptuj danes za zgodovinsko zakladnico Slovenije in zato upravičeno slovi kot eno najlepših in najstarejših mest na Slovenskem.

Vzponi mesta ob Dravi Pred trinajstimi leti je izšla monografija *Ptuj* s podnaslovom *Najlepši pa je zame Ptuj*. Te besede v podnaslovu knjige je izrekel

umetnostni zgodovinar svetovnega slovesa dr. Frederico Zeri. Med Ptujčani in ljubitelji mest s spoštovanja vrednim izročilom je bila knjiga sprejeta z navdušenjem, zato je slovenska izdaja prav kmalu pošla. Mesto si je v takšnih okoliščinah vsekakor zaslužilo novo, skrbno pretehtano monografsko obdelavo. Znova jo je ubesedila minuciozna poznavalka dr. Marjeta Ciglencečki.

Vsebinsko je avtorica razdelila na osem zaokroženih poglavij. V uvodnem je začrtala urbano zasnovu mesta in razvoj ptujске vedute. Drugo poglavje zgoščeno osvetljuje zgodovinski razvoj mesta s poudarkoma na dveh razvojnih vrhuncih, prvem v času

rimске kolonizacije, drugem pa v visokem srednjem veku, ko so mesto upravljali gospodje Ptujski, ministeriali salzburskih nadškofov. Sredi 13. stoletja si je Ptuj pridobil status mesta, zato so morali meščani sami poskrbeti za graditev obzidja, ki so ga v 16. stoletju v strahu pred Turki modernizirali z deželnim denarjem. Skrb za varnost meščanov pod mogočnim Mestnim stolpom, ki ga prištevamo k mestnim obrambnim objektom, prikazuje naslednje poglavje. Temeljit prikaz vsekakor zaslužita Zgornji in Spodnji svobodni dvor, še bolj pa mogočni grad Gornji Ptuj, ki kraljuje nad mestom. Župnijska cerkev sv. Jurija ter dominikanski

Alois Kasimir, Ptuj, 1892–1894

Puhov most

in minoritski samostan so prave zakladnice umetnin, zato sta jim posvečeni kar dve poglavji, peto in šesto. V zadnjih dveh poglavjih se sprehodimo k mestnim znamenjem in javnim spomenikom, med trge, po ulicah in si podrobno ogledamo nekatere hiše. Zaživijo pripovedi o prete-

klih časih in izročilo o podjetnih meščanih, ki so si prizadevali, da bi bilo njihovo mesto lepo in da bi v njem živeli varno, udobno in prijetno. Med tradicionalnimi ptujskimi prireditvami so dobili svoje mesto v knjigi tudi sejmi, kurentovanje in čedalje bolj priljubljene viteške igre.

Novi posnetki mesta Nepogrešljiva dopolnitev knjige je zgoščena časovna preglednica *Ptuj skozi čas*, saj bo vsakomur dragocen vir zanesljivih podatkov v obliki kronološkega zaporedja najpomembnejših dogodkov v mestu. Pripravila sta jo Marija Hernja Masten in Primož Premzl.

Sedanji utrip in arhitekturno dediščino mesta je pozorno opazoval ter ju brezhbno posnel mladi ptujski fotograf Boris Farič,

ki se vedno bolj uveljavlja na slovenskem fotografskem prizorišču. Posebno dragocena dopolnitev knjige so nekatere še neobjavljene stare mestne vedute. Ta odlično oblikovana in ilustrirana knjiga obsega 136 strani velikega formata, v njej je 110 barvnih in 20 črno-belih dokumentarnih fotografij. Knjiga bo izšla tudi v nemščini in angleščini. Ptuj, to za mnoge najlepše mesto v Sloveniji, si tako knjigo o sebi gotovo zasluži. **D**

Mestni stolp (zvonik)

40.

romanje invalidov,
bolnikov in starejših

BREZJE

sobota,
21. junij 2008

Marija,
pomagaj!

Glavno mašo
ob 10.30
vodi nadškof
Alojzij Uran.

RADIO
OGNIŠČE
prenos v živo

Protestantski reformator

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Primož Trubar je bil ne le pisatelj in prevajalec, ampak predvsem cerkveni reformator. Reformatorstvo je bilo srž njegovega dela, grmada del, ki jih je pri tem ustvaril, pa je bila v podporo glavni dejavnosti.

V teh dneh se Slovenci spominjamo petstote obletnice rojstva utemeljitelja slovenskega knjižnega jezika, pisatelja in prevajalca ter cerkvenega reformatorja Primoža Trubarja. Njegovo življenje je bilo polno zanimivih obratov: od kmečkega fantiča do služabnika mogočnega gospoda, od katoliškega duhovnika do protestantskega superintendenta. Nihalo je od življenja v razkošnih palačah vse do bede izgnanstva, ko je moral bežati v strahu za prostost, če ne celo za

življenje. Trubar je bil tako v prvi vrsti verski reformator, in s tem, tedaj sta bili namreč vera in politika trdno povezani, preprosto rečeno politik. Hkrati s tem pa je ustvaril za Slovence pomembna, v bistvu neprecenljiva dela, kajti bil je prvi, ki je pisal in izdajal knjige v našem jeziku. Izdajanje knjig pa je bilo, kot lahko rečemo, bolj stranski produkt njegovega versko-političnega boja kot pa želja pa razvijanju slovenskega jezika. Trubar je namreč menil, da bi za prodor protestantskih idej, ki jih

je prevzel, na slovenska tla te ideje predstavil prebivalstvu v ljudskem jeziku, torej v slovenščini. Trubar je pri svojem pisanju uporabljal jezik, kakršnega je govoril sam, se pravi slovenščino iz osrednjega dela Slovenije, natančneje iz okolice Velikih Lašč, kjer je bil rojen. Od leta 1550 do leta 1582 je tako v slovenščini izdal enaindvajset knjig, od katerih sta naj-

bolj znani prvi dve, Abecedarij in Katekizem. Obe deli, izšli sta leta 1550, je napisal v slovenščini, a v gotski pisavi. Pet let po izidu je obe knjigi znova izdal, tokrat v latinici. Tudi vse njegove nadaljnje slovenske knjige so pisane v latinici, tri so bile dvakrat izdane v popravljene in dopolnjene verziji. Trubarjeve knjige so strogo nabožne vsebine ter obsegajo prevode svetega pisma in verskih spisov, cerkvene pesmarice, molitvene obrazce in podobno. Dva in dvajseta knjiga, ki jo je napisal Primož Trubar, je izšla šele desetletje po njegovi smrti. Trubarjeve zapiske je zbral in v knjižno obliko uredil njegov sin. Poleg knjig v slovenskem jeziku je Trubar napisal tudi dve knjigi v nemščini, v nemščini pa je napisal tudi deset predgovorov k prevodom tujih del.

Trubarjev podpis na Bibliji, delu njegovega učenca Jurija Dalmatina

Škofov osebni sluga Primož Trubar se je rodil junija (najverjetneje 8.) 1508 na Raščici pri Velikih Laščah. Kraj, ki je pripadal fevdalni rodbini Turjaških, je bil razmeroma dobro razvit, saj je skozenj potekala ena od pomembnejših trgovskih poti na našem ozemlju. Trubarjev oče je bil precej ugleden mož v domači vasi. Bil je lastnik mlina in tesar, poleg tega je bil tudi cerkveni ključar, se pravi oskrbnik lokalnega cerkvenega premoženja. Ob tem je bil tudi mitničar svojega fevdalnega gospoda, se pravi, da je moral znati vsaj osnove pisanja.

Primož se je izkazal kot bister fant, zato je njegov oče zaprosil svojega fevdalnega gospoda, da

Primož Trubar, cerkveni reformator in pisatelj

dovoli fantu vstop v duhovniški stan. Z odobritvijo Turjačana in s pomočjo škofjanskega župnika je Primož leta 1520 odšel na Reko in vstopil v tamkajšnje bogoslovje.

Dve leti kasneje je nadaljeval šolanje v Salzburgu, kjer je ostal še dve leti, potem pa je bil dodeljen tržaškemu škofu Bonomu. Trubar je bil cerkvenemu gospodu dodeljen kot osebni strežnik, bil pa je tudi pevec v škofijskem cerkvenem zboru. V službi pri Bonomu si je širil obzorja, kajti škof je dolga leta preživel na habsburškem dvoru, kjer je opravljal visoke cerkvene, politične ter diplomatske funkcije in naloge, se pravi, da je bil svetovljansko razgledan. Bonomo se je vrnil v Trst, ker je menil, da je že v letih in si je stara leta želel preživeti v miru v domačih krajih. Škof je sicer nasprotoval protestantizmu, a bil je tudi dovolj izkušen in kritičen, da je videl marsikaj in bil mnenja, da je cerkev potrebna prenove. Trubar je tako izoblikoval svoje prve kritične poglede, ki ga bodo kasneje pripeljali do prestopa v protestantizem. Pri škofu pa si ni pridobil le kritičnega pogleda, ampak tudi precej zaščite in je, čeprav še neposvečen, dobil župnijo sv. Helene v Loki blizu Radeč ter s tem njene dohodke. Ti dohodki naj bi mu bili omogočili nadaljnje šolanje na Dunaju, kamor je odpotoval leta 1528 in se vpisal na univerzo, čeprav ni nobenega dokaza, ali jo je tudi uspešno končal.

Beneficiji in izgon Leta 1530 se je Trubar vrnil z Dunaja in Bonomo ga je končno posvetil v duhovnika ter ga poslal v Laško, kjer je postal vikar tamkajšnje župnije sv. Martina. Zaslovel je kot pridigar, a je z Dunaja prinesel tudi nekaj pogledov o reformatorstvu, ki so dražili njegove predstojnike. Leta 1536 se je Bonomo odpovedal pravici do župnije v Laškem, zato je postal Trubar kot njegov vikar nepotreben. Preselili so ga v Ljubljano, kjer je postal eden od kanonikov v stolnici sv. Nikolaja. V Ljubljani je Trubar širil svoje poglede, kar mu je bilo precej lažje, ker se je njegov škof Ravbar bolj malo ukvarjal s škofijo in se je namesto tega na dunajskem dvoru uveljavljal na diplomatskih,

Trubarjeva rojstna vas Račica, kjer je bil njegov oče tesar, mlinar, mitničar in cerkveni ključar

Tiskanje prve slovenske knjige

Trubarjevo delo obsega dvaindvajset knjig v slovenščini, dve v nemščini in deset predgovorov k raznim prevodom v nemščini.

skih, upravnih in celo vojaških funkcijah. Namesto škofa je postal na Trubarja vse bolj pozoren deželni glavar, in ko je ta pozornost postala preočitna, je leta 1540 Trubar pobegnil nazaj pod okrilje svojega starega zaščitnika škofa Bonoma. Nekaj časa je bil pri škofu tajnik in pridigar v slovenskem jeziku, dobil pa je še nov beneficij, tokrat v Celju.

Čez čas ga je Bonomo spet poslal v Ljubljano, kjer je medtem postal škof reformaciji naklonjeni Francišek Kacijanar. Trubar je postal njegov spovednik, Kacijanar pa se je dal na smrtni postelji celo obhajati na protestantski način.

Izpraznjeno mesto ljubljanskega škofa je nato prevzel Textor, ki pa je bil zvest privrženec rimske kurije in je sklenil počistiti vse reformatorje na svojem območju.

To delo je sicer prepustil svojim pomočnikom, kajti sam je bil vladarjev osebni spovednik in kaplan, tako da so imeli Trubar in somišljeniki še nekaj manevrskega prostora. A ta se je čedalje bolj ožil, škofovi zaupniki so iz škofije pošiljali vse bolj alarmanтна poročila o stanju in končno je škof pri vladarju dosegel, da je le-ta deželnemu glavarju naložil aretacijo več reformaciji naklonjenih duhovnikov, tudi Trubarja. Trubar je bil pravočasno posvarjen in se je skril, menda se je skrival v enem od dolenskih gradičev, katerega gospodar je bil reformaciji naklonjen. Cerkevne oblasti so medtem odvzele Trubarju posvečenje in seveda vse cerkvene beneficije, ki jih je imel. Posvetne oblasti pa so ga, ker je kljuboval postavi s svojim pobegom in skrivanjem,

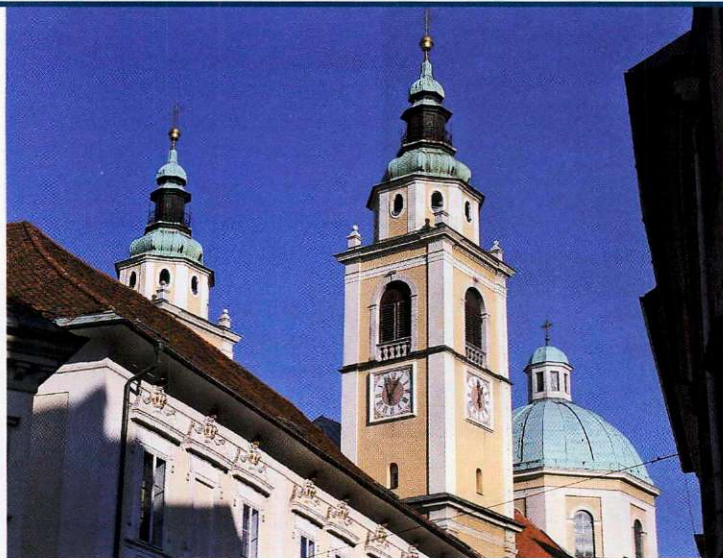
razglasile za odpadnika in zahtevale njegovo aretacijo.

Izgnanstvo, prestop in poroka S pomočjo somišljenikov je tako na pomlad 1548 odpadniški duhovnik Trubar pobegnil proti severu v nemške dežele, ker je protestantizem že popolnoma prevladoval v vsakdanjem življenju. Zatočišče je dobil v Nürnbergu, kjer so ga sprejeli z odprtimi rokami. Kmalu je napravil še zadnji korak in popolnoma prestopil v protestantsko (augburško) veroizpoved. Novopečeni protestantski pridigar je dobil službo v Rothenburgu nad Taubero. Leta 1549 se je tu poročil z Barbaro Sitar, ki je v severno Nemčijo pobegnila iz Kranja. Trubar in Barbara sta imela več otrok, sinova Felicijan in Primož sta študirala na univerzi v Tübingenu in postala tako kot oče protestantska pridigarja. Felicijan je po očetovi smrti pripravil za tisk zadnjo Trubarjevo knjigo.

V Rothenburgu je Trubar začel uresničevati tudi svoje zami-

sli, da bi protestantizem in njegova načela čim lažje predstavil prebivalstvu domačih krajev. Zaradi tega je začel pisati. Prva slovenska knjiga je tako nastala v Rothenburgu, natisnjena pa je bila v Tübingenu. Tako avtor kot tiskar sta si nadela psevdonima, za vsak primer pač. Trubar je tako uporabljal občasno psevdonim Ilirski rodoljub.

Trubar se je kmalu preselil kot pridigar v Kempten, prišel pa je v stik s starim znancem, nekdanjim koprskim škofom Vergerijem. Le-ta je poskušal v Slovenskem in Hrvaškem primorju uvesti protestantizem, a mu je spodletelo in je moral pobegniti. Dolgo je prepričeval Trubarja, da bi pomagal pri prevodu Svetega pisma tudi v hrvaščino, a se Trubar s tem ni strinjal. Njega so zanimale predvsem slovenske

Preden je postal protestant, je bil kanonik v stolnici sv. Nikolaja v Ljubljani.

Trubar je dolga leta preživel v Derendingenu pri Tübingenu, kjer je tudi pokopan.

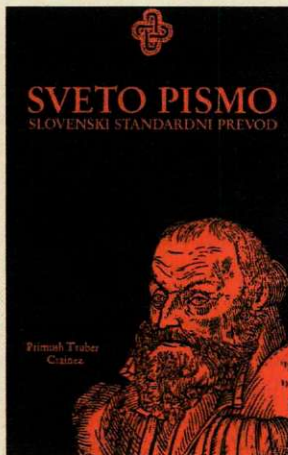
► dežele, poleg tega pa hrvaščine ni bil prav več. Končno se je le lotil dela, kajti nekdanji koprski škof je imel zveze vse do würtemberškega vojvode, ki je bil vnet za širjenje protestantizma. Vojvoda je privolil, da bo financiral knjige, pa tudi na splošno je dajal lahko mogočno zaslombo. Sodelovanje med Vergerijem in

Trubarjem se je končalo, ko si je Vergerij prilastil Trubarjeve prevode. A Trubar je ohranil zveze z vojvodo, tokrat s pomočjo barona Ungnada, nekdanjega štajerskega deželnega glavarja, ki je zaradi protestantskih idej moral pobegniti v nemške dežele in si je našel zaslombo pri vojvodi Krištofu kot svetovalec.

Po letih pregnanstva se je Trubar vrnil v Ljubljano kot superintendent, a je moral kmalu spet v tujino, tokrat za vedno.

»Trubarjevo« Sveto pismo

Ob petstoti obletnici rojstva Primoža Trubarja je Svetopisemska družba Slovenije predstavila posebno jubilejno izdajo Svetega pisma. Gre za temeljno izdajo slovenskega standardnega prevoda, ki je prvič izšel leta 1996, dodanih je še 32 strani prilog o Primožu Trubarju, o njegovem življenju in delu, dodane pa so tudi primerjave slovenskih prevodov očenaša od srednjega veka do danes. Sama jubilejna izdaja Svetega pisma ponazarja predvsem Trubarjeva prizadevanja za prevod Svetega pisma v slovenščino. Trubarja namreč lahko štejemo za prvega prevajalca svetopisemskih besedil, saj je prevedel Novo zavezo in Psalme, projekt prvega prevoda celotnega Svetega pisma v slovenščino pa je uresničil Trubarjev učenec Jurij Dalmatin. Poleg tega je Trubar znan po tem, da je ustanovil biblični zavod v Bad Urachu, ki velja za prvo svetopisemsko družbo v svetovnem merilu, čeprav za prvo svetopisemsko družbo »uradno« še vedno velja Britanska biblična družba. Predgovor k jubilejni izdaji Svetega pisma je napisal evangeličanski škof mag. Geza Erniša. G. B.

Superintendent in izgon Habsburški vladar Ferdinand I. je bil do protestantizma tolerant in s pomočjo nekaterih zvez se je Trubarju ponudila priložnost, da se znova vrne v domače kraje. In to ne kar tako, pač pa kot novi superintendent, se pravi glavni predstojnik protestantske veroizpovedi na Slovenskem. Leta 1560 se je Trubar po dobrih ducat letih izgnanstva vrnil v Ljubljano, kjer so ga dobro sprejeli. Za kratek čas se je naslednje leto vrnil v nemške dežele, v Urach, kjer je nadzoroval tiskanje nekaterih del v slovenskem jeziku, ki so bila namenjena za širjenje vere po slovenskih deželah, nato pa se je vrnil v Ljubljano.

Tu si je kupil hišo in pridigal ne le v Ljubljani, pač pa tudi v okolici in imel precej uspeha. Kmalu pa so se nad njegovo glavo začeli zbirati temni oblaki. Kljub vladarjevi strpnosti so bile slovenske dežele še vedno pretežno katoliške. Iz Nemčije je prišlo več knjig, ki jih je napisal Trubar, v njih pa, verjetno brez njegovega vedenja, tudi več ostrih protikatoliških stališč in izjav, ki so seveda naleteli na hudo nasprotovanje katoliških krogov. V tem času je umrl tudi tolerantni vladar Ferdinand in nasledil ga je veliko bolj protireformacijski brat Karel, ki je zaostрил stališča do reformacije. Trubar je v tem času izdal Cerkovno ordnino, v bistvu pravilnik protestantske cerkve. Oblasti so zaganale vik in krik, češ da ta knjiga spodkopava avtoriteto posvetne oblasti in ruši javni red. Komisija je res ocenila knjigo kot prevratniško in jo leta 1564 zase-

gla, Trubarja pa izgnala iz dežele. Leta 1865 je moral tako Trubar z družino in nekaterimi učenci, med njimi je bil Jurij Dalmatin, znova v pregnanstvo, tokrat za vedno. Preselil se je v Derendingen pri Tübingenu (danes je Derendingen del Tübingena), kjer je postal pridigar. To delo je opravljal do svoje smrti.

V Derendingenu je Trubar, ki mu je medtem umrla žena (kasneje se je še dvakrat poročil), pridigal in pisal ter se ukvarjal s svojim vinogradom. Še vedno se je živo zanimal za razmere v domovini in celo poskušal po svojih močeh poseči vanje, a mu to zaradi velike razdalje in tudi zaradi vse ostrejšje protireformacije ni preveč uspevalo. Informacije o dogajanju v domovini je sicer imel, saj so k njemu prihajali mnogi obiskovalci iz slovenskih dežel. Nekaj je bilo beguncev, a še več mladih, ki so se želeli šolati na tamkajšnji univerzi. Trubar jim je pri tem pomagal po svojih močeh, poiskal jim je zveze med svojimi znanci na univerzi in študentom za prvo silo ponudil tudi streho in hrano.

Skromno zadoščenje in priznanje je Trubar doživel že za svojega življenja. Njegova učenca Jurij Dalmatin in Adam Bohorič sta v posvetilih svojih del izrazila hvaležnost svojemu učitelju za njegovo pionirsko delo. Trubar je tako menil, da je izpolnil svoje življenjsko poslanstvo.

Primož Trubar je umrl 28. junija leta 1586, v za tedanje čase visoki starosti osemindesetlet, v Derendingenu, kjer je tudi pokopan. **D**

Privoščite si knjigo ...

... z 10-odstotnim popustom in darilom!

PRIČEVANJA

Avtor se spominja mladosti za časa terorja na Primorskem, boj v 2. svetovni vojni v italijanski in jugoslovanski kraljevi vojski ter sanj, ugaslih v udbovsem zaporu, o pravičnejši družbeni ureditvi.

Avtor: Viktor Miklavčič

Obseg: 320 strani

Format: 17x24,5 cm

Trda vezava

Cena: 20,44 EUR

MATI SLOVENIJA

Pesmi pesnika slovenske pomladi, tradicije, vrednot

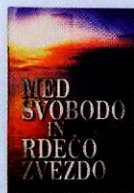
Avtor: Tone Kuntner

Obseg: 72 strani

Format: 13,5x22,5 cm

Trda vezava

Cena: 9,18 EUR

MED SVOBODO IN RDEČO ZVEZDO

Pripoved iz časa druge svetovne vojne in po njej. Dodan seznam sodelavcev Udbe.

Avtor: Dušan S. Lajovic

Obseg: 347 strani

Format: 17x24,5 cm

Trda vezava

Cena: 25,87 EUR

ZADNJI IZVODI!**100 LET SOCIALDEMOKRACIJE**

Prikaz klasičnega obdobja slovenske socialdemokracije in njene vnovične oživitve konec prejšnjega stoletja

Avtor: Milan Zver

Obseg: 125 strani

Format: 15x21 cm

Brošura

Cena: 9,18 EUR

OKOPI

Politični razvoj slovenske države od leta 1994

Prodana je bila že v več kot 18.000 izvodih!

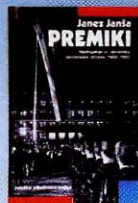
Avtor: Janez Janša

Obseg: 309 strani

Format: 16,5x24,5 cm

Trda vezava

Cena: 9,18 EUR

PREMIKI

Nastajanje in obramba slovenske države 1988-1992

Prodana v več kot 65.000 izvodih!

Avtor: Janez Janša

Obseg: 363 strani

Format: 15,5x23,5 cm

Trda vezava

Cena: 9,18 EUR

USTAVA ZDRUŽENIH DRŽAV AMERIKE s pojasnili

Ustava Zdrženih držav Amerike je najstarejša veljavna pisana ustava v svetu pa tudi najpomembnejše, najplivnejše in najbolj študirano pravno besedilo, kar jih je bilo napisanih. Po več kot dveh stoletjih se še danes uporablja v domala nespremenjeni obliki. Neizmeren je tudi njen vpliv na ustavni razvoj v Evropi in drugod po svetu.

Avtorja: mag. Klemen Jaklič in mag. Jurij Toplak

Obseg: 144 strani

Format: 11x16 cm

Trda vezava

Cena: 20,82 EUR

DRŽAVNA UREDITEV REPUBLIKE SLOVENIJE

Knjiga prinaša aktualen pregled zakonodaje s področja državne in ustavne ureditve Republike Slovenije. Poleg besedila najpomembnejših predpisov s področja državne ureditve, organov oblasti, človekovih pravic, volitev in referendumov ter ustavnega sodstva govori tudi o postopkih pred ustavnim sodiščem in nekaterih njegovih odločitvah. Knjiga je opremljena z vzorci vlog pred ustavnim sodiščem in z uvodnimi pojasnili.

Uredniki: prof. dr. Rafael Cijan, mag. Jurij Toplak,

Tadej Dubrovnik

Obseg: 376 strani

Format: 17x24,5 cm

Trda vezava

Cena: 35,46 EUR

NAROČILO (označite z x):

cena s popustom

☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	18,40 EUR
☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	8,26 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	23,28 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	8,26 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	8,26 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	8,26 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Zdrženih držav Amerike s pojasnili	18,74 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	31,91 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov
Nova obzorja d.o.o., Mivka 25,
1000 Ljubljana ali na
faks 01 24 47 204.

Naročila sprejemamo tudi
po telefonu na številko 01 24 47 200 ali
e-mail knjigarna@demokracija.si.

Vse cene vsebuje 8,5-odstotni DDV. Poštnino
po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača
naslovnik ob prevzemu. Akcija velja do
31.7.2008 oziroma do razprodaje zalog.

Ime in priimek (ime podjetja):

Datum naročila:

Ulica:

Podpis in žig naročnika

(samo pravne osebe):

Kraj, poštna št.:

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV:

Kontaktna oseba (samo pravne osebe):

Branik

Petra Janša, foto: STO/ D. Mladenič

Branik (87 m) leži v Vipavski dolini, v dolini hudourniške reke Branice, pritoka reke Vipave, in na obrobju planote Komenskega Krasa. Naselje sestavlja skupaj s sosednjimi naselji Preserje, Spodnja Branica in Steske krajevno skupnost Branik, ki je ena večjih v mestni občini Nova Gorica. Danes je Branik predvsem pomemben in znan po dobrih in uspešnih vinogradnikih, sadjarjih in vinarjih.

Bogata kulturna dediščina Bogato in dolgo tradicijo ter zgodovino ima ljubiteljsko kulturno delovanje. V okviru **Kulturno-prosvetnega društva Franc Zgonik Branik** so združeni trije pevski zbori in dramska skupina. Društvo deluje že od leta 1952, pred tem pa so kulturne dejavnosti potekale v različnih drugih oblikah sodelovanja in združevanja. Lahko rečemo, da se ljubiteljsko kulturno delo krajanov odvija nepretrgoma že od časov čitalnic, ko je bila leta 1867 ustanovljena rihemberška.

Vas je dobila najprej **ime po gradu Rihemberk** in ga ohranila do **preimenovanja v Branik** leta 1951. Leta 1646 so dobili grad v last grofje Lanthieri in ga ohranili do konca druge svetovne vojne. Rihemberk je bil v letih protestantizma poleg Gorice eden najmočnejših centrov nove vere na tem območju. Vplivne in močne protestantske družine in posamezniki se v Rihemberku omenjajo v letih od 1560 do 1595. V času tolminskega punta se je tudi v Rihemberku razvnel močan kmečki upor. V obdobju po letu 1848 pa je Rihemberk zajelo narodno prebujenje. V tem času je pomembna ustanovitev čitalnice in bivanje Simona Gregorčiča v Rihemberku, ki je kraju posvetil pesem Slovo od Rihemberka. Prva svetovna vojna je z bližino soške fronte kruto posegla v življenje krajanov – izselili so jih v različna begunska taborišča takratne avstro-ogrske monarhije. Obdobje italijanske okupacije in prihod fašizma sta zatrla svobodno izražanje nacionalne pripadnosti, gospodarska kriza je bila še dodaten razlog za množično izseljevanje Rihemberčanov (1927 do 1935), in sicer največ v Argentino in takratno Jugoslavijo. Kot odgovor na fašistično nacionalno zatiranje se je v Rihemberku formirala močna organizacija TIGR, v katero je bilo v letih od 1926 do 1934 vključenih 25 mladih mož.

Farni zavetnik sv. Urh Fara svetega Urha se prvič omenja leta 1341, ko je bila v lasti benediktinskega samostana Možac, sicer pa **cerkev »Pri svetem Urhu v Branici«** v virih prvič zasledimo že okoli leta 1200 kot del komenske pražupnije svetega Jurija. Torej je v naslednjih 140 letih pridobila status samostojne župnije, vendar pa ni več dolgo spadala pod možaško jurisdikcijo, saj vsaj leta 1431, če ne prej, pripada goriskim grofom. Kmalu se tudi stara cerkva umakne

Branik

Vhod v grad Rihemberk

novi. Proti koncu 15. stoletja je namreč že dokončana sedanja cerkev, seveda pa je njena današnja podoba posledica kasnejših predelav. Nova cerkev je kmalu dobila slikarski okras, celoten prezbiterij je namreč poslikal Mojster sv. Jakoba iz Ribnega. Freske so ohranjene, žal pa na nekaterih delih poškodovane, na drugih spet precej preslikane kot rezultat prenove iz leta 1935. Cerkev je bila leta 1724 znova predelana – precej povišana in baročno obokana. Takrat so očitno nabavili tudi nove marmornate oltarje, ki jih je, kot vse kaže, izdelala delavnica Pasqualeja Lazzarinija iz Gorice in so v cerkvi še danes. Glavnega krasi slika cerkvenega zavetnika sv. Urha iz 18. stoletja, stranska pa sta posvečena Vsem svetim (s slikami Antonija Parolia) in Mariji Pomočnici. Sicer pa naj bi bila cerkev v 18. stoletju imela kar sedem oltarjev. V notranjosti je poleg naštetega omembe vredna vsaj še marmornata prižnica z začetka 18. stoletja pa tudi mašni oltar iz leta 1996. Ob cerkvi samostojno stoji zvonik, zgrajen v več fazah v 16. stoletju in kasneje pokrit z baročno kapo.

Grad Rihemberk Na Primorskem so gradovi, ki izvirajo še iz srednjega veka, redki. Narava je tu le redkokje ponudila priložnost, da bi si fevdalci izbrali

Župnijska cerkev sv. Urha

Glavni oltar

grajski položaj vrh visokih prepadnih sten. Zadovoljiti so se morali z manjšimi vzpetinami in prav zato so, kmalu potem ko so gradovi odigrali svojo zgodovinsko vlogo, postali pripravniki kamnolomi za vse, ki so v bližini kaj zidali.

Kraj, na katerem so pozidali grad Rihemberk, se ponaša s prastaro naselitveno kontinuiteto. Arheologi so tu naleteli na sledove železnodobnega gradišča, ob njegovem vznožju pa so našli tudi rimsko keramiko. Grad Rihemberk oziroma Rihemberžani se prvič omenjajo leta 1230. Izvirajo iz Južne Tirolske – kraj Riffenstein – današnji grad

Reifenstein blizu Sterzinga (Italija). Ime Rihemberk naj bi izviralo iz imena njihovega prejšnjega gradu in naj bi bilo sestavljeno iz nemških besed »riffe« in »berg« (greben – skalni rogelj in gora). Rihemberžani so od goriških grofov dobili v fevd obsežne posesti v Vipavski dolini, okolici Gorice, na Krasu in tudi v bolj oddaljenih pokrajinah. Zadnji moški potomec rodbine Rihemberžanov naj bi bil umrl leta 1371. V 14. in 15.

stoletju naj bi se bila posest skrčila na okoličico Rihemberka z delom Vipavske doline in Krasa. Po smrti zadnjega goriškega grofa leta 1500 je postal grad Rihemberk last Habsburžanov. Po letu 1528 (po nekaterih podatkih leta 1649) je prešel grad skupaj z zemljiško posestjo v dedno last **rodbine Lanthieri**. V njihovi lasti je ostal vse do druge svetovne vojne, ko so ga partizani minirali in uničili vso opremo.

Danes se grad obnavlja in je bil leta 1999 razglašen za kulturni spomenik državnega pomena. Ponekod je še vidna najstarejša romanska zasnova gradu. Za grad je značilen okrogel stolp iz 13. stoletja, iz katerega je prerasel v razsežno prebivališče s stanovanjskimi trakti baročnih značilnosti, z renesančnimi obzidji in vogalnimi okroglimi stolpci iz 16. stoletja. V zgradbah je zaslediti tudi značilnosti gotike (grajska kapela). Dokončno podoba naj bi bil grad dobil v 17. oziroma 18. stoletju, ko je bil spremenjen v baročno rezidenco. Večje prezidave z romantičnimi prvini obzidij naj bi bili izvedli tudi v 19. stoletju. Pod južnim pobočjem gradu je bil vrt z obzidjem, ki je delno še danes ohranjeno. Po značilnostih vhodnega portala sodi vrt v baročno obdobje gradu.

»Tu bival sem nad osem let, / tu vse se mi je prikupilo, / to ljudstvo mi je drago, milo / in ljub mi je ta krasni svet.«

Goriški slavec, kot so rekli pesniku in duhovniku **Simonu Gregorčiču**, je bil leta 1873 premeščen na kaplansko mesto v Rihemberk oziroma Branik. Tu ga je ljudstvo ljubilo in spoštovalo, žal pa se Simon ni razumel z župnikom Brazavščkom. Slednji ni bil zadovoljen z ničimer, kar je Gregorčič storil, pogosto mu ni naklonil niti besede. Zaradi tega se je Gregorčič počutil osamljenega, kar mu je skupaj z obilico dela v Rihemberku in bližnjih Brjah omajalo zdravje. Moči so mu vedno bolj pešale, tako da se je odločil pustiti službo v takrat imenovanem Rifenbergu. Čeprav je v tu veliko pretrpel tako duševno kot telesno, se je vendar nerad in s težkim srcem ločil od kraja, kar lepo opisuje v pesmi **»Slovo od Rifenberga«**. Krajsani so ga v

osmih letih zelo vzljubili, zato so mu pripravili slovesen odhod.

Ko je Gregorčič odhajal na lažjo službo vikarja na Gradišče, je bil ves Rifenberg na nogah, župan in svetovalci pa so ga spremili vse do Dornberka. Ob tej priložnosti so Gregorčiča imenovali za častnega krajana Rifenberga. **D**

Pesnik in duhovnik Simon Gregorčič

Cankar.doc

Založba Rokus Klett

Ivan Cankar je za večino profesorjev avtor, ki ga radi obravnavajo. Ali je takšen tudi za učence oz. dijake? Neuslišane Franckine želje, učitelji s tragično usodo, uporni hlapci, moč na strani nepravičnih? Cankarja ni mogoče poenostaviti in prikazati enostransko, saj je bil mnogo več kot to. *Cankar.doc* prinaša večinoma odlomke iz njegovih del, iz katerih vejejo optimizem, nagajivost, hudomušnost in ironičnost. Odlomker je izbral in spremno besedo napisal Anton Šepetavc. Izbrane odlomke spremlja besedilo maturantke Vesne Žvegljč, ki na učencu oz. dijaku preprost način prikaže svoje dojemanje »visoke« književnosti in tako mlade bralce, ki v književnosti iščejo užitek, spontano vpelje v razumevanje in doživljanje Cankarja. *Cankar.doc* – za domišljisko potovanje in domače branje – je drugačna predstavitev Ivana Cankarja, njen namen je bil književnost približati mlademu bralcu pa tudi izkušenim staršem, profesorjem ...

Kajetan Kovič

Založba Litera, Maribor

Po zajetnem romanu *Pot v Trento* Kajetan Kovič še vedno raziskuje zgodbe svojega rodu, s tem pa svoje korenine in svojo človeško identiteto. *Mala nebesa* je klasično izpisana okvirna novela o deloma resnični, deloma izmišljeni usodi Matije, avtorjevega pradedu po materini strani, ki se je s sinom izselil v Brazilijo, se sprva zaposlil v gradbeništvu, s pridnostjo in poslovno iznajdljivostjo pa kmalu ustanovil lastno podjetje. Po tragični sinovi smrti se je preselil v drug kraj in kot Matea Menada začel novo življenje. Novela se spremeni v literaturo, se pravi v fikcijo, prav z uprizoritvijo tega novega življenja, na koncu pa se spet vrne v dokumentarno stvarnost pisateljevega razkrivanja pradedove usode. Zaradi take kompozicije učinkujejo *Mala nebesa* inovativno in sveže, zaradi nostalgичnega tona oživiljene preteklosti pa delujejo tudi na bralčevo emocionalno doživljanje.

Naše fizičarke

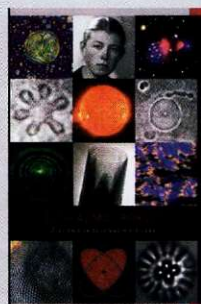
Društvo jedrskih strokovnjakov

Pod naslovom *Fizika, moj poklic* je izšla knjiga, ki prikazuje življenje in delo skoraj 80 slovenskih fizičark. Pripravila jo je Neformalna zveza slovenskih fizičark, v njej pa je prikazala naše fizičarke vseh generacij. Besedila so avtobiografska, saj so avtorice predstavile sebe in vpetost svojega dela v okolje. Knjiga je vodnik po področjih fizike, ki so danes posebej aktualna, in zanimiv odsev razvoja fizike v Sloveniji. Fi-

1.

1.

2.

3.

4.

zičarke so razdeljene v enajst poglavij: astronomija, fizika osnovnih delcev in polj, fizika snovi, biofizika in medicinska fizika, teorija, poučevanje fizike, med poučevanjem in teorijo, fizika v industriji, meteorologija, radioaktivnost v službi človeku in fizika v javni službi.

Evropa in humanost

Založba Nova revija

V tem duhu Inštitut Nove revije in Fenomenološko društvo v Ljubljani v letu medkulturnega dialoga nadaljujeta diskusijo o smislu evropskosti s predstavitvijo štirih novih izdaj revije in knjižne zbirke *Phainomena*. Slovenska in mednarodna izdaja številke revije *Phainomena* z naslovom *Evropa, svet in humanost v 21. stoletju. Fenomenološke perspektive* (60–61, 62–63, 2007) podajata prispevke z mednarodne fenomenološke konference, ki je bila organizirana novembra 2006. Mednarodna številka je izšla v sodelovanju s Svetovno organizacijo fenomenoloških organizacij, ki vključuje več kot sto fenomenoloških institucij, kar je omogočilo tudi izjemno široko recepcijo publikacije. V zborniku so objavljeni prispevki petih slovenskih avtorjev: Valentina Kalana, Tineta Hribarja, Roka Svetliča, Izarja Lunačka in Deana Komela.

Glasbena estetika

Glasbena matica Ljubljana

Vilko Ukmar (1905–1991) je bil v letih 1939–1945 direktor ljubljanske Opere, kasneje je poučeval na Akademiji za glasbo in na Muzikološkem oddelku Filozofske fakultete v Ljubljani. Njegov skladateljski opus je zelo bogat in raznovrsten, knjiga *Poglavja iz glasbene estetike* pa je teoretsko delo, kakršna so pri nas redka. Kdor se loti branja te njegove zadnje, nedokončane knjige, lahko ugotovi, da se vanjo stekajo številne teme, ideje in različna mnenja, ki jih je skladatelj nabral na svoji dolgi in bogati življenjski poti. Delo je pravi konglomerat različnih idejnih in življenjskih plasti. Avtor je

spis izpopolnjeval še v zadnjih letih življenja ter vanj vključil tudi taka razmišljanja, ki ne sodijo strogo na glasbenoestetsko področje. Ukmarjeva izvajanja niso prišla preprosto od nekod, temveč so se organsko vključevala v širši evropski miselni prostor, v katerem se je pokazala nujna potreba po estetskem razmišljanju, v njegovem primeru po glasbenoestetskih temeljih. Ukmar nam je kot eden redkih poskušal ponuditi strokovno dodelana orodja za razumevanje glasbenega.

Iz zbirke Draguljčki

Založba Mladinska knjiga

Draguljčki je zbirka miniaturnih darilnih knjižic založbe Exley, vsaka je spravljena v ličen, trden ovitek, obsega 350 strani; format 4 x 5,8 cm. Knjižice vsebujejo citate najodličnejših piscev sveta, ljudske in verske modrosti – drobne dragulje. Izreke spremljajo barvne ilustracije in fotografije. Zen budizem je nastal na Kitajskem pred 1500 leti in spodbuja ljudi k ohranitvi stika z resničnostjo in čudežem življenja. V knjižici *Zenovske modrosti* so zbrani preprosti in jasni reki velikih zenovskih mislecev, ki govorijo o iskanju zavedanja in ohranitvi stika z resničnim jazom. Zbirka *Zakon, čudovit dar* opeva zakonske radosti; prijateljstvo in ljubezen, ki združuje dve bitji, ter nenehno moč in podporo, ki si jo dajeta. V njej je izbor najlepših misli o zakonu.

Romarske poti

Založba Mladinska knjiga

Pravijo, da v Sloveniji ni kraja, od koder človek ne bi videl vsaj ene cerkve ali cerkvice na vrhu hriba. Marjan Raztresen je v priročniku *Romarske poti na hribe* (podnaslov *Od Sv. Avgušтина do Sv. Valentina*; zbirka *Slovenija na dlani*) izbral 25 takih, kamor vodijo iz doline zanimive romarske poti, na cilju pa dočaka popotnika tudi pravi kulturni biser. Vodijo nas nazorni opisi s barvnimi fotografijami, priložena pa je tudi knjižica z zemljevidi.

4.

Gradnikov *De profundis*

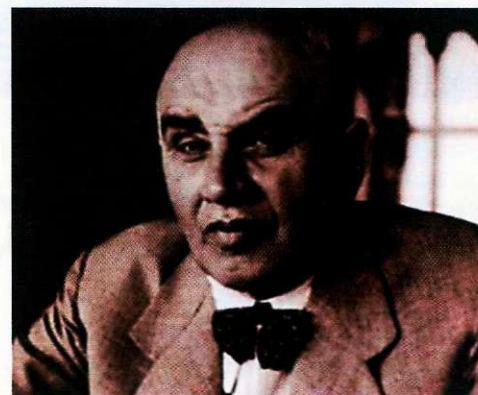
V. M.

Založba Nova revija je v zbirki Feniks izdala faksimile rokopisa in reprint prve izdaje pesniške zbirke Alojza Gradnika *De profundis*. Spremno študijo je napisal dr. Brane Senegačnik, izdajo pa je strokovno uredil dr. Mihael Glavan.

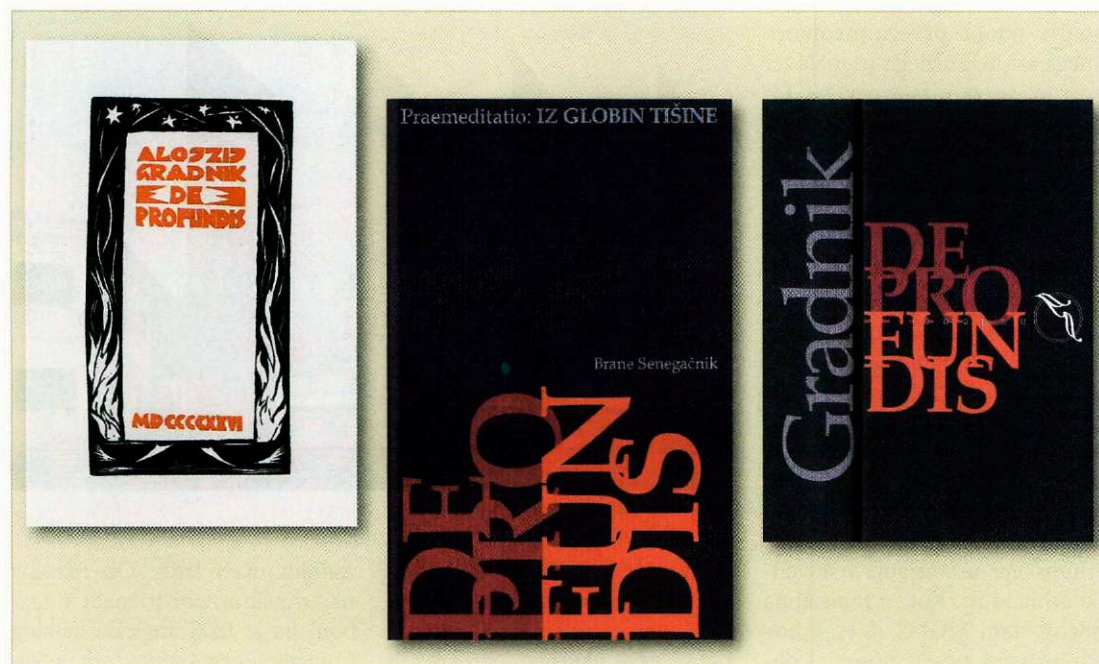
Ze več kot dvajset let v Sloveniji ni izšla nobena pesniška knjiga Alojza Gradnika niti kakšen temeljitejši izbor njegove poezije. Izjemi sta le pesnikovo *Zbrano delo* in lokalni izbor *Na Brda gledam* (Gorica, 1994). V letu 2007 smo se spominjali stopetindvajsete obletnice pesnikovega rojstva, štiridesete obletnice njegove smrti, osemdeseta obletnica izida zbirke *De profundis* pa je bila proti koncu leta 2006. Faksimile rokopisa in

različnega naravnega staranja materialov. Tudi pri reprintu so tokrat ohranili prvotni format, tipografijo in barve izvornika. Pri izbiri papirja so sledili barvi, voluminoznosti in teži papirja ter lastnostim vezave. Da bi ustrezala strokovnim načelom v vseh pogledih, ima izdaja tri ločene dele, faksimile rokopisa, reprint prve izdaje in komentar (literarnovedni in uredniški), ki pa tvorijo celoto v lepo opremljeni kartonski škatli. Celotno izdajo je opremil in oblikoval akademski slikar Matjaž Vipotnik.

Študijski zvezek vsebuje esej dr. Braneta Senegačnika, uredniške razlage in opombe

Alojz Gradnik

reprint prve izdaje te zbirke sta tudi v tem pogledu primeren poklon velikemu pesniku.

Faksimile in reprint Faksimile in reprint Gradnikove zbirke sta pripravljena in izdelana v skladu s strokovnimi načeli za take izdaje. Pri natisu so spoštovali izvirne formate gradiva in seveda vse barvne odtenke, ki so zelo pestri zaradi različnih vrst pisne podlage, tint in drugih pisnih sredstev, pa seveda tudi zaradi

dr. Mihaela Glavana ter ponatis drugega dela besedila dr. Marje Boršnikove z naslovom *Pogovori s pesnikom Gradnikom*, ki posebej osvetljuje zbirko *De profundis*.

Osem raznolikih ciklov Gradnikova pesniška zbirka *De profundis*, ki je izšla leta 1926, je ena tistih slovenskih pesniških knjig, ki v bralca razlivajo največ tišine, je o njej v spremni besedi zapisal dr. Brane Senegačnik. Osem ciklov je po dolžini, obliki pa tudi poetični kvaliteti zelo raznolikih: slovitemu uvodnemu ciklu desetih pesmi (*De profundis*) sledi mini cikel dveh sonetov (*Sv.*

Frančišek Asiški in *Smrt sv. Frančiška*). Za tem stoji šest »pesmi o stvarih«, potem se zbirka nadaljuje z nenavadnim vložkom sedmih prevodov iz kitajske lirike in enakim številom prigodniških pesmi (zapisi v spominsko knjigo, osebna voščila in posvetila ipd.). Šesti razdelek obsega sonete, posvečene različnim krajem in običajem v njegovi ožji domovini, na Primorskem, ter (psevdohistorični) narodobudni sonetni cikel *Vitigoj*, sedmi pa deset »družbenopolitičnih sonetov, ki izražajo navdušenje nad novo državo, Jugoslavijo, in v ozki historični perspektivi naivno poudarjajo skupne cilje in skupnega duha Slovencev in južnoslovenskih narodov ter zavračajo reakcionarne habsburške ideje. V osmi, daleč najboljšežnejši del zbirke so vključene vsebinsko zelo različne pesmi: med njimi so tudi osebno posvetilni soneti, toda večina teh nima prigodniškega značaja, ampak gre za pesmi, ki skupaj z uvodnim ciklom tvorijo vrhunec zbirke, saj njihova osvetljava temeljnih sorodstvenih razmerij, odstira temelje globoke Gradnikove antropologije.

Med vsemi temi raznolikimi pesmimi izstopajo uvodni cikel *De profundis* in nekatere pesmi iz zadnjega razdelka. **D**

Kongresni Center Brdo pri Kranju

Študentski dom v Ljubljani

Sodobna slovenska arhitektura

Lucija Horvat, foto: Miran Kambič

V Mednarodnem grafičnem likovnem centru (MGLC) so minuli teden odprli razstavo z izbranimi dosežki sodobne slovenske arhitekture. Razstava je del Tedna arhitekture, ki bo potekal v Ljubljani med 15. in 22. junijem.

Razstava Sodobna slovenska arhitektura bo na ogled do 22. junija, dogodek pa je vključen tudi v sklop mednarodnega Evropskega foruma za arhitekturno politiko, ki bo potekal od 15. do 17. junija. Kustos razstave Andrej Hrausky je ob tej priložnosti zapisal, da običajno poznamo baročno, secesijsko in Plečnikovo Ljubljano, vendar ima ta tudi svoje naslednike. Nastopil je torej čas, se pri obiskovalcih vzbudi zanimanje za sodobno arhitekturo. Na razstavi, ki jo je pripravila arhitekturna galerija Dessa iz Ljubljane, si je mogoče ogledati najsodobnejše realizacije slovenske arhitekture. Izboru 24 del iz zadnjih osmih let, ki so ga lani predstavili v Liz-

boni v sklopu prvega mednarodnega arhitekturnega trienala ter v Brnu, so za razstavo v MGLC dodali šest najnovejših dosežkov slovenske arhitekture. Tako je skupaj na ogled 30 projektov.

Poseg – prenova Med novimi projekti so Kongresni center Brdo pri Kranju, v katerem poteka predsedovanje Slovenije EU, Odpad Pivka, katerega arhitekti so zanj prejeli Plečnikovo medaljo 2008 za uspešno zasnovo in realizacijo, in stanovanjsko naselje Gradaška v Ljubljani. Razstava bo tako domačim kot tujim obiskovalcem prikazala stanje vrhunskega ustvarjanja v slovenski arhitekturi. Kot so zapisali na spletni strani MGLC, je vsak nov arhitekturni poseg v obstoječe. Novogradnje se torej soočajo z danim okoljem in se mu poskušajo prilagoditi, hkrati pa vzpostaviti novo kvaliteto prihodnjega razvoja. Zato je vsak urbani poseg tudi njegova prenova. »Klimatske spremembe, ki smo jim danes priče, postavljajo ekološko arhitekturo v drugačno luč. Če smo se v preteklosti večinoma ukvarjali z zmanjševanjem izgub ogrevanja, je danes jasno, da je problem v hlajenju. Hladilne naprave poleti porabijo več energije kot grejte pozimi. To zahteva za-

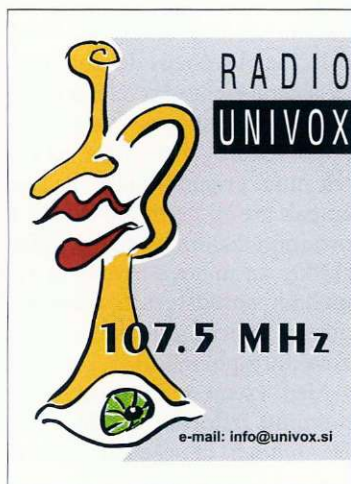

Mestna knjižnica Grosuplje

suk v miselnosti in v zasnovi stavb. Če so se nekdaj ozirale za soncem, se danes sprašujemo o sistemih naravnega hlajenja. Strokovnih rešitev problema je sicer dovolj, vendar se težko uskladijo z zahtevami investorjev,« je še zapisano na spletni strani MGLC.

Nagrada ES Krona uveljavljanja slovenske arhitekture v tujini je bila posebna nagrada za mlado porajajočo se arhitekturo, ki jo podeljuje Evropska skupnost. Tako je stavbo Fakultete za matematiko in fiziko v Ljubljani, ki sta jo zasnovala Matija Bevk in Vasa J. Perović, Evropska unija izbrala za najboljšo stavbo v Evropi v

zadnjih dveh letih. Ob razstavi na arhitekturnem trienalu v Lizboni pa je izšel angleški katalog *Contemporary Architecture in Slovenia*, ki ga bodo za to priložnost dopolnili z novimi projekti in znova izdali. Oblikoval ga je Miljenko Licul, oblikovalec našega denarja in letošnji Prešernov nagradjenec. Katalog bo predstavljala slovensko arhitekturo v tujini. V MGLC bodo ponudili tudi spremljevalni program. Tako bo v okviru Poletne muzejske noči 21. junija ob 21. uri kustos Andrej Hrausky vodil po razstavi, razstava pa bo na ogled vse do sklepne zabave z glasbo skupine Putrovke pred gradom Tivoli ob 23. uri. **D**

Kozinova nagrada

Letos je Kozinovo nagrado, ki jo svojim članom vsako leto podeljuje Društvo slovenskih skladateljev, za svoj zaokroženi simfonični opus na področju džeza prejel Janez Gregorc, ki je že dobil nagrado Prešernovega sklada, Župančičevo nagrado mesta Ljubljane in zlato areno filmskega festivala v Pulju. Izročili so mu jo na slovesnosti v rdeči dvorani ljubljanske Mestne hiše. Janez Gregorc je neločljivo povezan s slovenskim džezom, je v utemeljitvi nagrade zapisal Jani Golob. Gregorc je najtesneje povezan s sporočilom džeza, ki je osnovano na bogati invenciji in superiorni kompozicijski tehniki. Janez Gregorc je skladateljsko znanje pridobival na ljubljanski Akademiji za glasbo, potem pa se je izobraževal še na Berklee College of Music v Bostonu, kjer se je izoblikovala njegova avtorska poetika, osnovana na barviti harmoniji in razkošni orkestraciji. Glasbeni jezik skladatelja Gregorca je sinergija klasike in džezovske tradicije,

Skladatelj Janez Gregorc

saj združuje simfonični orkester z big bandom in ali džezovskimi solisti. Gregorc je tudi avtor balletov Žica, Perpetuum in Nori marlar ter antologijske filmske glasbe v filmih Ko pride lev, Maškarada in drugih. L. H.

Konferenca Re-network

V Ljubljani in Mariboru med 11. in 14. junijem poteka mednarodna konferenca o mreženju na področju kulture, ki jo pripravlja Kulturna stična točka v Sloveniji, Zavod SCCA Ljubljana. Srečanje Kulturnih stičnih točk sicer poteka dvakrat na leto, vedno v deželi, ki predseduje EU. V Ljubljani in Mariboru se srečujejo predstavniki točk iz 33 držav, povabljeni pa so tudi tisti iz Evropske komisije, Izvršne agencije za izobraževanje, AV in kulturo, nacionalnih

ministrstev za kulturo, evropskih mrež s področja kulture, kulturni izvajalci in mediji. Konferenca Re-network v City Hotelu Ljubljana je posvečena temi medkulturnega dialoga med JV Evropo in EU. Bistvena naloga, ki so si jo postavili udeleženci, je, kako vplivati na prost pretok informacij in s tesnim povezovanjem pripomoči k raznolikemu kulturnemu prostoru, odprtemu za ustvarjalnost in razumevanje med kulturami. Konferenca ponuja priložnost, da predstavniki posameznih mrež povedo, s kakšnimi težavami se srečujejo. »Mreže bi lahko razdelili v dve skupini: prva se posveča rezidenčnim centrom za umetnike, druga deluje na kulturno-politični ravni. O pomembnosti mrež govori že podatek, da je danes v kulturi skoraj nemogoče delovati, če umetnik oziroma zavod ni del katere od mrež,« je dejal vodja produkcije pri SCCA Dušan Dovč. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 12. 6. 2008

19.30 SNG Drama: Andrej Hieng: Osvajalec

19.30 Šentjakobsko gledališče: Dragana Alfrevič, Dejan Srhoj: Trg žabjih dlak

20.00 MGL: Anton Pavlovič Čehov: Tri sestre

21.00 Plesni teater Ljubljana: Milan Tomašik, Alexander Gottfarb: Baga - Basta – plesno- gledališka predstava

PETEK, 13. 6. 2008

20.00 MGL: Drago Jančar: Lahka konjenica

21.00 Festivalna dvorana: Ruski večer: Ples slovanskih korenin in ruskih step

21.00 Plesni teater Ljubljana: Milan Tomašik, Alexander Gottfarb: Baga - Basta – plesno- gledališka predstava

21.00 ZRC SAZU, Novi trg 2: Kvintet Palya Bea (Madžarska) – klasična glasba

SOBOTA, 14. 6. 2008

11.00 – 13.00 Dvorni trg: Komorni zbor Vocis imago & Stari mački: Ljubljana, zaplesi in zapoj – ljudske pesmi, džez

17.00 Ljubljanski grad: Tamburaški orkester Folklorne skupine Javorje

17.00 Mini Teater Ljubljana: T. Galbiati / T. G. Komljanec: Riba Raca Rak – igrano-lutkovna predstava

19.30 SNG Drama: Mihail A. Bulgakov: Zarota svetohlincev, Molière

NEDELJA, 15. 6. 2008

11.00&18.00 Lutkovno gledališče Ljubljana: S. Makarovič: Sapramiška – lutkovna predstava

21.00 Gledališče Glej: Zalka Grabnar Kogoj: Ampak Dane

PONEDELJEK, 16. 6. 2008

19.30 SNG Drama: I. Cankar: Romantične duše

20.00 MGL: Anton Pavlovič Čehov: Tri sestre

20.00 SNG Drama: Yasmina Reza: Art

TOREK, 17. 6. 2008

19.30 SNG Drama: W. Shakespeare: Tit Andronik

20.00 MGL: M. Gavran: Vse o ženskah

20.00 MGL: Drago Jančar: Lahka konjenica

SREDA, 18. 6. 2008

18.30 Dvorni trg: Akademsko folklorna skupina France Marolt: Slovenski ljudski plesi ob Ljubljani

19.30 Šentjakobsko gledališče: Woody Allen: Bog

20.00 MGL: Anton Pavlovič Čehov: Tri sestre

20.00 MGL: José Sanchis Sinisterra: Carmela in Paulino, variete na fino

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Neverjetni Hulk

Monika Maljevič

Znanstvenik Bruce si s pomočjo zvestega dekleta Betty dolga leta prizadeva najti zdravilo, s katerim bi se znebil svoje dvojne osebnosti.

Toda skrivnosti Hulkove moči si želi za vojaške namene podrediti nepremišljeni general, zato z genetskimi poskusi enega od vojakov spremeni v strahovito pošast, ki jo lahko v divjem spopadu ustavi le siloviti Hulk.

Znanstvenik Bruce Banner obupno išče zdravilo za gama-sevanje, ki je zastrupilo njegove celice in v njem sprostito nezadržno besno silo, Hulka. Banner se je skrival, odrezan od življenja in ženske, ki jo ljubi, dr. Elizabeth Betty Ross. Neprestano na begu pred svojim obsednim sovražnikom, generalom Thaddeusom Thunderboltom Rossom, Bruce ve, da je vojaški stroj, ki ga hoče zajeti in kruto izkoristiti njegovo moč, vedno le korak za njim. Medtem ko se vsi trije spopadajo s skrivnostmi, ki so pripeljale do nastanka Hulka, se soočijo z izprijenim novim nasprotnikom z imenom The Abomination, pošastjo, katere uničevalna moč presega celo Hulkovo. Emil Blonsky si zamisli supervojaka, čigar želja po moči se utelesi v The Abomination.

Da bi porazil tega sovražnika, mora znanstvenik sprejeti bolečo dokončno odločitev, ali bo živel mirno kot Bruce Banner ali pa našel junaštvo v stvoru, ki ga zadržuje v sebi, neverjetnem Hulku. Pri vsem tem ima opravka še s tekmečem za Bettyjino naklonjenost, celularni biolog profesor Samuel Sterns pa ima morda ključni odgovor za Bruceovo iskanje zdravila.

Kdo je Hulk? Ljubitelji stripov Hulka poznajo že 46 let. V tem času je počel že praktično vse, pridružil se je avengerjem in defenderjem, se bojeval z možmi X, postal eden od štirih

The Incredible Hulk

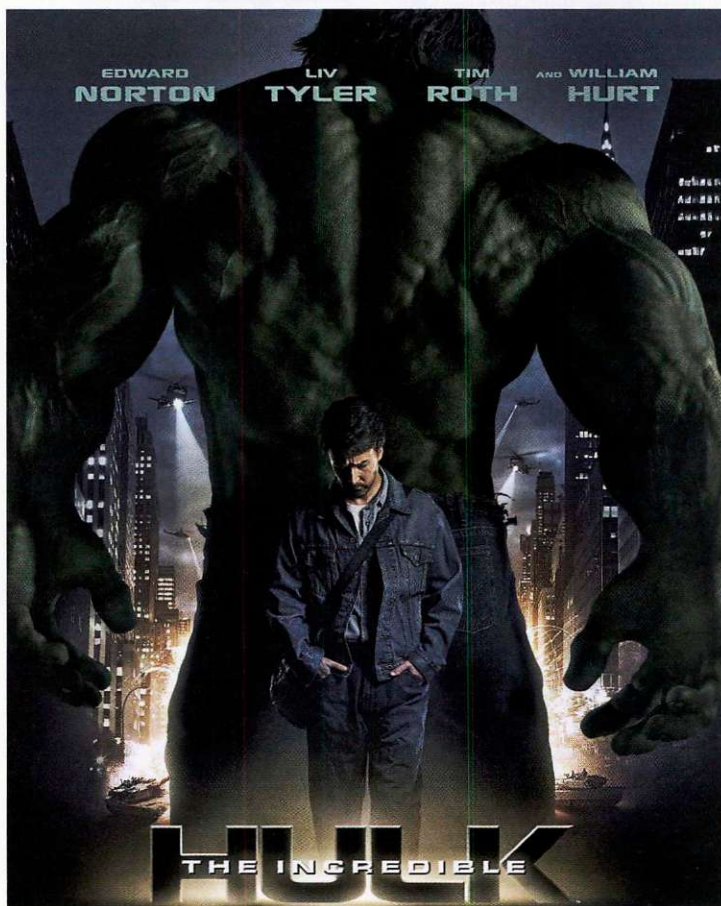
Režija: Louis Leterrier

Žanr: akcijska znanstvenofantastična drama

Scenarij: Zak Penn in Edward Norton po stripu Stana Leeja in Jacka Kirbyja Igrajo: Edward Norton, Liv Tyler, Tim Roth, William Hurt, Greg Bryk, Ty Burrell, Christina Cabot, Robert Downey Jr.

Premiera: 12. 6. 2008

Distribucija: Karantanija Cinemas

jezdecev apokalipse, se poročil, bil deležen predsednikove pomilostitve in se znašel daleč v vesolju, kamor so ga poslali iluminati. Pri Marvelu so se tokrat odločili, da bodo filmskim gledalcem dali Hulka, kakršnega so si vedno želeli, takega, ki sesuje barabe in nas rešuje.

Snemanje se je začelo julija 2007 v Torontu in se 88 dni kasneje končalo v Rio de Janeiru. Kljub uporabi računalniških učinkov in računalniške grafike je bilo snemanje za igralce tudi telesno zahtevno, ker pa so vsi ljubitelji Hulka še iz otroštva, so z veseljem prenašali vse napore. **D**

Sodelujte v Veliki Petrolovi nagradni igri

Od 1. 6. do 31. 8. 2008

Osvojite Mercedes-Benz,
razred C, model T 180 K
in ostale bogate nagrade.

Sodelujete lahko tudi v nagradni
SMS akciji »Petrol«.

skuterji Aprilia SR 50 R

predvajaniki iPod Nano 4G

predvajaniki iPod Shuffle

PETROL

Iskrene čestitke

Tekst in foto: Pavel Furlan, SAGA Institute

Mazda6 sport CD140 TE

Za Youichi Sata ni bil ravno mački kašelj, ko je na svoja pleča dobil oblikovanje druge generacije mazde6. A stvar je vzel zelo resno in skupaj z drugimi oblikovalci ter inženirji sestavil najboljšo in tudi (ne za vse) najlepšo mazdo doslej. Iskrene čestitke!

Zelo privlačen videz Ja, človek ostane brez besed, ko se zagleda vanjo. V kateri koli različici: limuzinski štirivratni, kombijevski ali testni, kombilimuzinski, s petimi vrati, ki nosi hišno oznako sport. Obliko, ki meji že skoraj na

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	MAZDA6 SPORT CD140 TE
vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1998
moč v kW (KM) pri vrt./min	103 (140) pri 3500
največji navor v Nm pri vrt./min	330 pri 2000
menjalnik	šeststopenjski, ročni
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4735 x 1795 x 1440
medosna razdalja v mm	2725
prtljažnik v litrih	492
masa praznega vozila v kg	1530 (545)
največja hitrost v km/h	201
pospešek 0-100 km/h v s	10,7
poraba (po normah EU) v l/100 km	6,7/5,0/5,6
poraba na testu v l/100 km	7,9
cena vozila v EUR	23.490

popolnost, končujejo bohotne, erotične linije tako spredaj in zadaj kot s strani ali z vrha. Vse je usklajeno. Kljub njeni velikosti in presneto nizkemu koeficientu upora zraka (0,27). In pri barvah; če svetlejši, bolj živi odtenki s poudarjenimi, ostro začrtanimi robovi luči, maske in drugih odprtih delujejo na tej mazdi bolj športno agresivno, medtem ko umirjeni, temnejši odtenki, kot je bil globoko temno vijolični biserni lak testnega avtomobila v kombinaciji s kromom, s katerim je šestica okrašena, delujejo luksuzno. Če pa je še obuta v velika osemnajstpalčna

kolesa petih trikrakih naper, je dovršenost zglebna. Ta športna limuzina je prav zaradi svoje zunanosti v notranosti za marsikoga presenečenje. Marsikdo bi pričakoval v avtomobilu aristokratsko udobje in razvajanje, a je razočaran, ker so pri Mazdi notranost šestice zastavili na povsem športnem predznaku. Vse je namreč zastavljeno v črni barvi, ki jo dopolnjuje aluminij. Da je prostornost na prvem mestu, se da kaj hitro videti, saj je prostor za vse potnike zaradi dolge medosne razdalje že na oko bogato odmerjen. Zato za pohvalno udobno sedenje ni nikjer nikakršnega problema. Morda bi pričakovali le bolj školjkaste seže, z malce več bočnega oprijema glede na nizko sedenje in športno noto avtomobila. Lična in kakovostno izdelana položna armaturna plošča s poudarkom izbočene sredinske konzole je vredna vse pohvale, saj je pregledna in praktična za uporabo. Le nepreglednost sredinskega zaslona prevečkrat vzame pogled s cestišča. Na suhoparnost merilnikov se je treba navaditi, prav tako na pravcati 'light show' pod gumbi avdiosistema. In na cene ni videz tapiserije na vratih.

Veliko prostora Prednost prostornosti te mazde je s 492 litri prostornine gotovo prtljažnik in zaradi petih vrat lahek dostop vanj; za povrh je opremljen z gumijastim dnom, ki je snemljiv in

ga je mogoče oprati. Pohvaliti pa velja tudi odlično zvočno izolacijo kabine, ki učinkovito duši šume pri velikih hitrostih ter zvok precej robatega motorja. In končno se tudi pri mazdi zapirajo vrata po 'nemško'. Opremsko je šestica z oznako TE precej dobro založena, saj ponuja skoraj vse, kar človek pričakuje od takšne limuzine, ko gre za varnost ali udobje. Poleg štirih zračnih blazin, dveh zračnih zaves, sistemov DSC in TCS, ABS in EBD pri varnosti ter dvokanalne klimatske naprave, zmogljivega avdiosistema s podporo MP3 in potovalnega računalnika je v paket vključen tudi sistem CF-net, ki združuje preprosto upravljanje slednjih sistemov z gumbi na volanskem obroču. Praktično, a šele ko pride v podzavest.

Dinamična vožnja Vožnja s šestico je užitek zaradi prej naštetih stvari, najbolj pa zaradi izvrstnega podvozja, s katerim je avtomobil korak pred tekmeči v razredu. Dovršenost in odličnost se kljub precej veliki masi avtomobila kaže na vsakem prevoženem metru. Odlična smerna stabilnost, vedno predvidljiva vodljivost, nežno in tiho blaženje ter korektna togost so odraz profesionalnega dela pri optimizaciji kinematike podvozja in dinamike nevzmetenih mas. Še najšibkejši člen, čeprav še vedno odličen, je pogonski agregat. CD140 je oznaka za že znani turbodizelski motor kubature dveh litrov in s filtrom prašnih delcev na izpuhu. Suvereno delovanje, 103 kilovati moči (140 KM) ter 330 Nm navora pri 2000 vrt./min v kombinaciji z ročnim šeststopenjskim menjalnikom je dovolj za spodobno in tudi hitro vožnjo, za živahnost pa je le malce premalo, in to zna voznik pogrešati. Zato pa se odkupi s precej ugodno porabo, ki se vrti v območju slabih sedmih litrov na 100 prevoženih kilometrov. Mazdi privoščimo vnovični uspeh, ker znajo ljudem privoščiti takšne odlične avtomobile. Youichi in banda, bravo!

Novici

FIAT FIORINO Najmanjši med mestnimi dostavniki so začeli svoj pohod tudi pri nas, eden od trojčkov Fiata in PSA (Peugeot & Citroën) pa je fiorino. Slednji se od bratcev loči po tem, da ima že serijsko predelno steno, ki jo je mogoče odpreti na sovoznikovi strani in s tem bistveno podaljšati tovarni prostor (1,5 metra na približno 2,5 metra), ki v osnovi meri 2,5 kubičnega metra (z zlaganjem 2,8). Nosilnost znaša z voznikom uporabnih 610 kg, v dolžino pa fiorino meri 3,86 metra, zato se lahko obrne v krogu, ki je manjši od desetih metrov. Po želji ima tudi zastekljen tovarni del in bočna drsna vrata, zadnja pa so dvokrilna (60:40). Zelo bogata oprema, ki si jo lahko omislite v tem vozilu, ni bila običaj v tem razredu, prav tako so veliko pozornosti posvetili varnosti. Zanimiva je tudi izbira med motorjema, kjer ima bencinski 1,4 litra in 54 kW (73 KM), turbodizelski pa 1,3 litra in 55 kW (75 KM).

PEUGEOT PARTNER Pri Peugeotu mu pravijo velikoprostorec, imenujejo pa ga partner. Gre za vozilo, ki zaokroža prenovi in razširitev ponudbe gospodarskih vozil, na trgu pa je s tem imenom že od leta 1995. Partner je na voljo z dvema dolžinama, 4,38 in 4,63 metra, nosilnost znaša od 625 do 850 kg, prostornina tovarnega prostora pa od 3,3 do 3,7 kubičnega metra. Zelo zanimiva je klop 'multi-flex', ki po potrebi ponuja prevoz za tretjega potnika, sicer pa tovarni prostor, ki je daljši od treh metrov. Motorji so trije, vsi z 1,6 litra delovne prostornine, od tega en bencinski in dva turbodizelska, z močmi od 55 do 66 kW.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas Stp)
Celovška cesta 206

Odpri:
NON STOP 24ur!

Tel.: 01/500-37-53
Avtopralna steza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilni preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

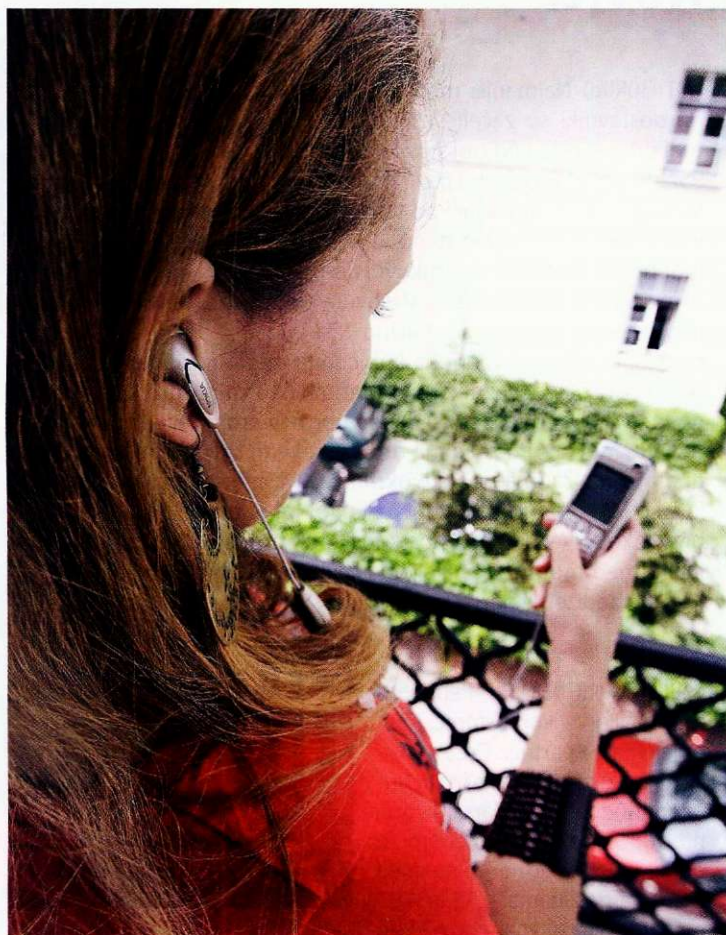
Odpri:
pon - pet 07.00 - 18.00
sobota 07.00 - 13.00

Tel.: 01/58-97-855
Strojno - ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZERSTVO

Telefon seva. Je nevaren?

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven, Andreja Velušček

Elektromagnetnim sevanjem je bilo človeštvo izpostavljeno pravzaprav že od nekdaj, težava je le, da se jim v zadnjih desetletjih vse bolj pridružujejo tudi umetno povzročena sevanja, zaradi česar je zdravje ogroženo bolj kot nekoč.

Pri telefoniranju uporabljajte slušalko!

Jakost umetno ustvarjenih virov elektromagnetnega sevanja (EMS) v okolju se vse od izuma žarnice in radia nenehno povečuje. »Človek je tako na delovnem mestu kot tudi doma izpostavljen kompleksni mešanici šibkih električnih in magnetnih polj – kot posledici proizvodnje, prenosa in distribucije električne energije, uporabe električnih in elektronskih naprav doma in na delovnem mestu ter telekomunikacijskih naprav in oddajnikov,« pravi dr. Peter Gajšek z Inštituta za neionizirna sevanja. Če bi hoteli ugotoviti, ali EMS škodljivo vpliva na človekovo

zdravje, bi bilo treba izvesti raziskave na številnih področjih, kot so področja molekularnih struktur, celic in tkiv ter raziskave na živalih in ljudeh, ki so lahko epidemiološke ali pa laboratorijske na prostovoljcih. Za potrditev škodljivega učinka EMS je potrebna potrditev na vseh področjih raziskav. »Vsi ugotovljeni in znanstveno potrjeni vplivi EMS na zdravje so nedvomno povezani s segrevanjem. Ta pojav izkoriščajo mikrovalovne peči, ki v nekaj trenutkih segrejejo hrano. Sevalne obremenitve, ki smo jim navadno izpostavljeni v okolju, so precej nižje od tistih,

ki bi bile potrebne za doseggo znanstvenega dviga temperature,« pravi dr. Gajšek. EMS se namreč zelo dobro absorbira v snovi, ki vsebujejo veliko vode, in pri dovolj visokih jakostih se v celoti spremeni v toploto. Učinki EMS so torej termični, obstaja pa tudi nekaj dokazov o netermičnih učinkih na celicah, ki so posledica absorpcije visokofrekvenčnega EMS pri jakostih, pri katerih ne opazimo povišanja telesne temperature. Taki učinki so spremembe v električni aktivnosti možganov, spremembe v aktivnostih encimov ter spremembe v prenosu kalcijevih ionov prek

tek, mobilni telefoni pa so že vsaj 10 let naša realnost. Znano je, da mobilni telefoni in bazne postaje oddajajo EMS, toda ni potrjeno, da bi to povzročalo rakasta in druga obolenja. Raziskav o vplivu EMS na človekovo zdravje je v zadnjem času vse več, rezultati pa so nenatančni, pomanjkljivi in včasih tudi protislovni. Treba bi jih bilo preveriti in ovrednoti po strogih znanstvenih kriterijih. Subjektivne razlage namreč z lahkoto zavedejo javnost. Dr. Peter Gajšek pravi: »Če predpostavimo obstoj zapoznelih učinkov, kot je na primer rak, bi morali predvideti, da tveganje narašča z

Mobilnik lahko uporabljamo kot budilko, vendar ga ni priporočljivo položiti neposredno ob telo.

celične membrane. »Toda noben izsledok teh študij ni bil neodvisno ponovljen, zato za nobenega ne moremo trditi, da je nedvoumno povezan s tveganjem za človekovo zdravje,« zatrjuje dr. Gajšek in poudarja, da biološki učinek, ki so ga opazili pri izoliranih celicah, ne pomeni nujno dokaza o vplivu na zdravje.

Ni nevarnosti Nove tehnologije se pojavljajo na trgu vsak trenu-

odmerkom ali izpostavljenostjo. To pomeni, da tveganja ni le pri nikakršni izpostavljenosti. Družba pa se je odločila, da bo njen razvoj temeljil na sprejemljivem tveganju, to pomeni nenehnem tehtanju med tveganjem in koristmi ali pa primerjanju z drugimi tveganji. V obeh primerih pa je treba tveganje oceniti kvantitativno, kar pa je za elektromagnetno sevanje nemogoče, saj tveganje še ni bilo potrjeno. »Tako je Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) pregledala vse dosežke raziskave in ugotovila, da dolgotrajna izpostavljenost EMS mobilnih telefonov in baznih postaj ne vpliva na človekovo zdravje, ne povzroča in ne pospešuje razvoja raka.

Dr. Peter Gajšek, Inštitut za neionizirna sevanja

Jajce se med dvema mobilnima telefonoma ni skuhalo. Poskus so opravili na tiskovni konferenci na IVZ.

Mladi in mobilniki Res je sicer, da ni nobenih znanstvenih izsledkov, ki bi potrjevali, da bi utegnili mobilni telefoni s svojim EMS škodovati zdravju, vendar nekateri znanstveniki menijo, da bi bili v primeru, če bi obstajala ta čas še neznana zdravstvena tveganja, otroci in mladi morda zanje bolj dovzetni kot odrasli. Mobilni telefoni so med mladimi zelo priljubljeni in privlačni zaradi zagotavljanja občutka osebne varnosti in neomejene možnosti komunikacije. Ker se glava in živčni sistem

pri otrocih in mladostnikih še razvijata, strokovnjaki v okviru projekta Forum EMS kljub zdajšnjim zagotovitvam, da so telefoni za zdravje neškodljivi, priporočajo otrokom, mladostnikom in njihovim staršem, ki se želijo izogniti vsakršnemu morebitnemu tveganju, ki bi se morda pokazalo šele v prihodnosti, da uporabljajo mobilne telefone le za najnujnejše pogovore. **D**

Z uporabo nekaj preprostih nasvetov lahko učinkovito zmanjšamo svojo izpostavljenost sevanju zaradi uporabe mobilnega telefona:

1. Ker mobilni telefon neprestano prilagaja svojo oddajno moč glede na jakost signala bazne postaje, svetujemo, da ga uporabljate na prostem zunaj stavb, saj stene stavb precej absorbirajo signal, zato bo mobilni telefon moral delovati z večjo močjo kot sicer.
2. Še posebej se je treba izogibati klicem v kletih in podzemnih garažah. Če je potrebno klic opraviti znotraj stavb, ga opravimo v bližini oken.
3. Ko pritisnemo tipko »kliči«, bo mobilni telefon med vzpostavljanjem povezave deloval z največjo oddajno močjo. Zato med vzpostavljanjem zveze telefon držimo v roki, in šele ko se vzpostavi zveza, ga približamo ušesu.
4. Če imamo mobilni telefon, ki lahko deluje tudi v frekvenčnem območju UMTS, raje uporabljamo to območje. Zaradi manjše največje oddajne moči mobilnega telefona na območju UMTS (0,25 W) in boljšega pokritja s signalom UMTS v naseljih bo tudi izpostavljenost elektromagnetnim sevanjem manjša.
5. Med uporabo mobilni telefon držite na spodnjem delu. Na zgornjem delu je namreč na zunanji strani vgrajena antena. Če z roko držimo telefon na mestu, kjer je antena, bo moral telefon zaradi premagovanja izgub. t. i. absorpcije elektromagnetnih sevanj v roki oddajati z večjo močjo.
6. Raje napišite sporočilo (SMS), kot da pokličete, saj med pošiljanjem SMS telefona ne držite v bližini glave.
7. Z uporabo prostoročnega kompleta – vrvične slušalke se učinkovito znižajo sevalne obremenitve v glavi. To ne velja za brezžične slušalke bluetooth, ki so podobno kot mobilni telefon vir elektromagnetnega sevanja.

Enkratno naložbeno zavarovanje

PRIZMA SVETOVNIH 7

Garantiramo izplačilo glavnice!

II. emisija

BRAZILIJA

Podarimo vam nezgodno zavarovanje
v višini do 50.000 EUR.
Samo do 21. 7. 2008
ali do prodaje emisije.

MEHIKA

KITAJSKA

KOREJA

RUSIJA

INDONEZIJA

1.044 INDIJA

1.042

1.037

SKUPINA NOVE KBM

ZAVAROVALNICA
MARIBOR

ZAVAROVANA NALOŽBA

www.ZavarovalnicaMaribor.si

www.nkbm.si

080 19 20

080 17 50

Enkratno naložbeno zavarovanje je jamstvo glavnice ni bančni depozit. Produkt je razvila Zavarovalnica Maribor, Nova KBM pa posreduje pri prodaji. Enkratno naložbeno zavarovanje ni vključeno v sistem zajamčenih vlog in banka ne jamči za donose in izplačila. Za izplačilo čiste vplačane premije ob doživetju jamči BNP Paribas, 16 boulevard des Italiens, F-75009 Pariz, Francija. Čista vplačana premija je premija, zmanjšana za stroške. Vse dodatne informacije o enkratnem naložbenem zavarovanju so vam na voljo v splošnih pogojih, ki jih dobite v poslovalnicah Nove KBM in Zavarovalnice Maribor, kjer lahko sklenete zavarovanje.

Domžalčani drugič zapored

Kristijan Stranščak, foto: Grega Wernig/FOTOSI

Pravkar končano slovensko nogometno prvenstvo je letos postreglo z razburljivostjo praktično do zadnjega sodnikovega žvižga tako v zgornjem kot spodnjem delu lestvice.

Domžale, prvak 2007/2008

Kljub vsemu lahko zapišemo, da se Domžalčani zaslužno veselijo naslova prvaka v prvi ligi Telekom Slovenije, medtem, ko so nekateri drugi favoriti svoj prvoligaški status reševali v zadnjem krogu prvenstva. Kot je Koper prijetno presenečenje, so Celjani absolutno največje razočaranje letošnjega državnega nogometnega prvenstva.

Po začrtani poti naprej Domžalčani so znova pod taktirko trenerja Slaviše Stojanoviča že po prvem delu sezone vodili za osem točk in večina športnih navdušencev je bila mnenja, da se bodo morali do drugega dela le sprehoditi, a ni bilo tako pre-

prosto. Med zimsko pavzo so rumeno-modri iz Domžal ostali brez reprezentantov Zlatana Ljubljankiča, ki je odšel v Belgijo, in Luke Žinka, ki si je zlomil nogo ter se vrnil na zelenico šele v končnici prvenstva. Vse to jih je v prvi polovici spomladanskega dela prvenstva nekoliko zmedlo, tako da se je Koprčanom z odličnimi predstavami uspelo v nekem trenutku približati le

na nekaj točk razlike. Domžale so se vseeno zbrale in kljub ne tako prepričljivi igri, kot smo je bili vajeni zadnji dve sezoni, so na koncu še povišale svojo prednost iz prvega dela in se dva kroga pred koncem nogometne sezone veselile nove zvezdice. Za prepričljiv konec sezone v prvi ligi Telekom pa so s 6:0 pometli z Dravo v zadnjem, 36. krogu in se tako povsem zaslužno s svojimi navijači že drugič zapored veselili naslova državnih prvakov.

»Na koncu koncev smo ta naslov načrtovali in pričakovali. Sicer smo ga osvojili težje, kot je

NK Interblock se je veselil pokalne zmage.

bilo mogoče videti od zunaj. Na koncu smo tako s točkovnim izkupičkom kot z igrami, ki so jih fantje pokazali na samem igrišču, celo presegli lansko sezono. Ocena je zelo, zelo pozitivna in razlika med našo ekipo in vsemi drugimi je še vedno relativno velika, čeprav nam je Koper v nekem trenutku pošteno dihal za ovratnik. Tudi če bomo naredili manjšo korekcijo v ekipi in ji priključili več igralcev iz naše mladinske šole, lahko pričakujemo mirno nadaljevanje začrtane poti za prihodnost,« je po koncu sezone dejal predsednik kluba Stane Oražem.

Razburljivo do zadnje minute

Brez pomisleka lahko zapišemo, da so največje razočaranje letošnje sezone Celjani s trenerjem Pavlom Pinnijem, posebej ker so pred začetkom sezone veljali za favorite in so na stavnih listkih kotirali zelo visoko. Nekaj časa so Celjani to vlogo celo opravičevali, saj so bili po desetem krogu jesenskega dela prvenstva na prvem mestu, nato pa so popustili in svoj prvoligaški status so morali reševati v zadnjem krogu rednega dela prvenstva. Klubi, kot so Primorje, Celje, Nafta in Drava, ki so zagotovo imeli višje cilje, so se izognili kvalifikacijam v zadnjem krogu, na koncu pa so »najkrajšo« potegnili Ptujčani, ki so bili predzadnji in morajo zato v kvalifikacije za obstoj v prvi ligi proti drugouvrščenemu iz druge slovenske lige, primorski Bonifiki. Prvo kvalifikacijsko tekmo so dobili z 2:0, medtem ko je med branjem tega prispevka že znan rezultat druge tekme in tako odločitev, kdo bo igral v prvi oz. drugi ligi. Iz prve lige je izpadel Livar, kar je bilo znano že dolgo pred koncem prvenstva, medtem ko

se avtomatične vrnitve med prvoligaše veseli velenjski Rudar kot zmagovalac drugoligaškega tekmovanja.

Koprčani, ki jim praktično nihče ni napovedoval posebno uspešne sezone predvsem po skoraj sramotnem nastopu v pokalu Uefa, so na veliko zadovoljstvo svojih privržencev in preseenečenje športne javnosti odigrali

Vlado Badžim, najboljši trener sezone

fantastično sezono. Čeprav jim ni uspelo ubraniti pokalne lovorike, so v prvenstvu presegli pričakovanja in vse do zadnjega dihali za ovrtnik prvakov iz Domžal. Z drugim mestom so si tako spet zagotovili igranje v pokalu Uefa, mirno pa lahko zapišemo, da ima za uspešno sezono gotovo največ zaslug primorski trener Vlado Badžim, ki si tudi povsem zasluži naziv trenerja leta.

Evropi se bodo predstavili?

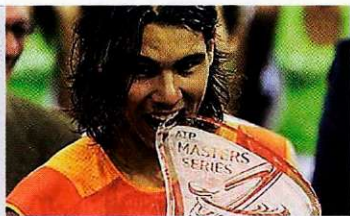
Prvakov Domžalčanov, ki bodo

barve kluba in barve Slovenije zastopali v kvalifikacijah za ligo prvakov, ni treba posebej omenjati. V pokalu Uefa se bodo poleg drugouvrščenih Koprčanov, ki so vso sezono igrali dokaj konstantno in si evropski nastop zaslužijo, predstavili tudi igralci Interblocka, ki so si evropski nastop priigrali z osvojenjo pokalno lovoriko in prvo lovoriko za mladi klub nasploh. Tako so vsaj delno izpolnili velike vloške predsednika kluba Joca Peččnika. Od Interblocka v prihodnje lahko pričakujemo višjo uvrstitev kot peto mesto v državni ligi. Tretjeuvrščeni klub Hit Gorica bo slovenske barve zastopal v pokalu Intertoto. Če bi Goričani spomladi naredili manj napak, bi se lahko kosali z Domžalčani, saj so jim v jesenskem delu bili še najbližji.

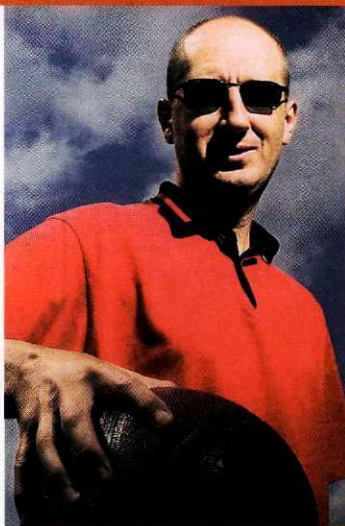
Štajerce z Mariborom nalašč omenjamo na koncu. Sezono so končali na četrtem mestu, mestu, ki jih ne pelje na nobeno evropsko tekmovanje. Svoje mesto v Evropi so iskali prek pokalnega tekmovanja Hervis, a jim je načrte v finalu pokvaril Interblock. So pa Štajerci vseeno poskrbeli za enega najodmevnejših dogodkov sezone. Potem ko so se njihovi zvesti navijači vozili na »domače« tekme na Ptuj, so v začetku maja »vijoličasti« predstavili prenovljeni stadion Ljudski vrt. Ta je bil na prvi tekmi proti Nafti poln, srečanje si je ogledalo za naše razmere rekordnih 12.500 gledalcev. Škoda le, da takega števila obiskovalcev ne privabi nogomet, ampak »ogled« novega stadiona! **D**

ROBERT KUBICA (BMW-Sauber) je prvič zmagal na dirki formule ena za VN Kanade v Montrealu. Uspeh ekipe BMW-Sauber je z drugim mestom dopolnil Nemec Nick Heidfeld, tretji pa je bil Škot David Coulthard (Red Bull).

Španski teniški zvezdnik **RAFAEL NADAL** ostaja nepremagljiv na igriščih Rolanda Garrosa. V finalu letošnjega turnirja za grand slam je premagal prvega na svetovni lestvici, Švicarja Rogerja Federerja. Tokrat je bil boljši s 6:1, 6:3 in 6:0 in tako v Parizu zmagal še četrtrič zapored.

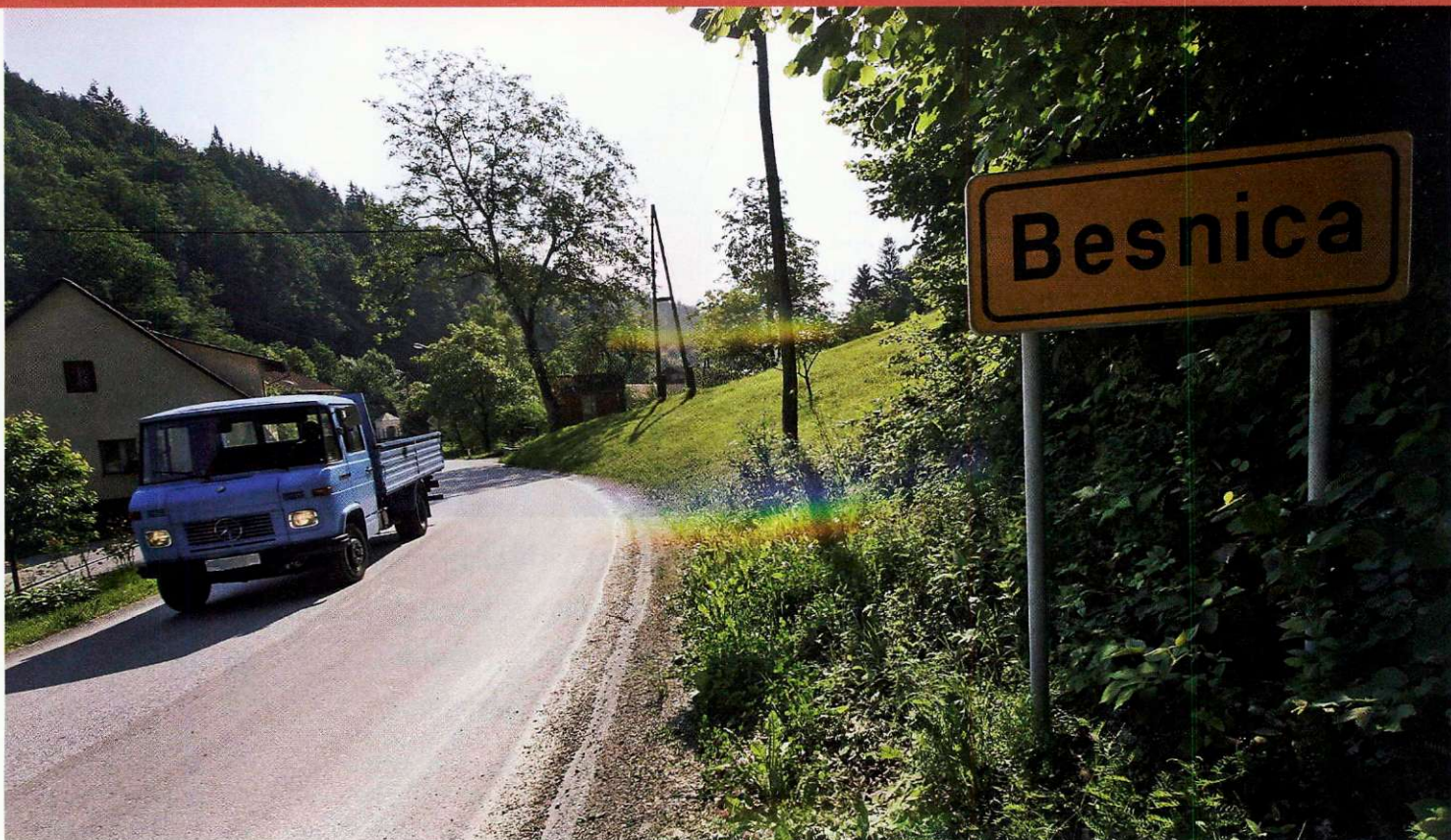

Nemška klasika

Esad Babačić

Nogomet naj bi bil izjemno čudna in nepredvidljiva igra, kar ni vedno res. Še posebej takrat ne, ko se igra eden od dveh največjih turnirjev na svetu. Seveda veste, o katerih dveh govorim.

Najprej je svetovno prvenstvo v nogometu, šele potem evropsko. Tisti, ki se vmes trudijo s katerimi drugimi športi, so seveda obsojeni na poraz. Kako predvidljiv je lahko nogomet, so znova demonstrirali Nemci, ki so prvi polčas proti Poljakom odigrali tako, kot se zanje spodobi: disciplinirano in ne preveč lepo za oko. Skratka, nič novega, ko gre za Nemce, ki se ne ozirajo na umetniški vtis. Tudi takrat, ko so Poljaki napadali, je bilo jasno, da »pancerji« ne bodo popustili. V drugem polčasu so Poljaki garali, kot da bi bili Nemci, toda na koncu so ostali le slab ponaredek svojih velikih sosedov. Nekoliko manj nemški so bili Avstrijci, ki so povsem nadigrali uboge Hrvate in se predstavili v dobri luči, pa čeprav je jasno, da so najslabše moštvo na prvenstvu. Naši južni sosedje so bili tako srečni, ko so povedli proti gostiteljem prvenstva, da so se v drugem delu tekme povsem zaprli. Tako sramotnega bunkerja Biličevih varovancev še nismo videli. Toda tradicija je huda reč, ko gre za evropska prvenstva, in zmaga v prvem kolu po dvanajstih letih je očitno naložila veliko breme na pleča ognjenih. Hrvatje imajo od nekdaj težave, ko je treba prevzeti vlogo favoritov, zato je zmaga proti Avstriji dober obet za nadaljevanje. Kako težko je igrati proti gostiteljem, so na svoji koži začutili tudi Čehi, ki so po težkih mukah odpravili Švicarje. Ti so bili večinoma celo boljši tekmelec in bi si zaslužili vsaj točko, toda sreča je bila tokrat na strani enega od tihih favoritov prvenstva. Kot se spodobi za prvi krog, igra ni bila na najvišji ravni. Seveda je temu botrovala tudi izpraznjenost največjih zvezdnikov prvenstva, kar velja predvsem za Ronalda, ki je le na trenutke spomnil na svojo veličino. Portugalcji so proti Turkom pokazali, da bodo eni najresnejših kandidatov za naslov. Zdaj je jasno, da bodo poskušali do konca tudi Nemci, ki imajo izjemno zvezno linijo in napad, kar bi bilo lahko ob tradicionalno dobri obrambi tudi tokrat dovolj. Kaj bodo na to porekli Italijani, Nizozemci in Francozi, bomo šele videli, toda vse kaže, da bodo Nemci spet vsaj na stopničkih. Interesentov za naslov je na tem prvenstvu res veliko in zato bo spremljanje tekem zanimivo vse do zadnjega dne.

V gozdu na obrobju Ljubljane so odjeknili strel, na tleh pa sta obležali trupli nekdanjih partnerjev.

Ubil nekdanjo partnerko in sebe

Bogdan Sajovic, foto: Andreja Velušček

Ljubosumni nekdanji partner je ugrabil svojo nekdanjo partnerko in jo odpeljal v okolico Besnice pri Ljubljani. Po dnevu skrivanja jo je umoril s petimi krogli, izstreljenimi v prsi, šesto pa je pognal sebi v glavo. Oba sta bila takoj mrtva.

Prejšnji torek je po našem glavnem mestu odmevala tragedija, ki ji je botrovalo ljubosumje. Petinštiridesletni Ivica Blažević iz Ljubljane je namreč ugrabil svojo nekdanjo partnerko in mater njenega otroka, 33-letno Dušico Vujčić, ki je živevala v Litiji. Svojo nekdanjo ljubezen je odpeljal na obrobje Ljubljane, v bližino Besnice, in jo zadrževal več ur. Nazadnje so odjeknili strel, s katerimi je Ivica ustrelil svojo nekdanjo partnerko, zadnji strel pa sprožil sebi v glavo. Kmalu potem je policija, ko je našla trupli, ustavila iskalo akcijo, v kateri so sodelovali tudi helikopterji. Prebivalci tistega dela ljubljanske okolice so podobno akcijo doživeli že pred dobrima dvema letoma. Tedaj so možje postavili iskalo zdaj že pokojnega Silva Pluta, ki je prav tako umoril žensko. Tedaj so morilca ujeli živega, a si je kakšno leto kasneje, ko

je že prestajal zaporno kazen, sodil sam. Pri zadnji tragediji je seveda najbolj žalostno, da je v kratkem popoldnevu nič kriva devetletna deklica ostala brez staršev.

Dušica in Ivica sta se spoznala v Ljubljani pred kakimi desetimi leti. Ona je bila z Viča, on pa z bližnjih Vrhovcev. Vnela se je ljubezen in pred devetimi leti sta dobila otroka. Zakonske zveze sicer nista nikoli uradno potrdila pred matičarjem, a sta vseeno živela skupaj. Pred približno sedmimi leti sta se preselila v Litijo, kjer se je Dušica, trgovka po poklicu, zaposlila v Mercatorjevi trgovini. Okolica pravi o Dušici, da je bila prijazna sosedka, pridna v službi in tudi dobra mati svoji hčerki. Ivica pa je bil v okolici znan po tem, da je rad in pogosto gledal na svet skozi dno kozarca. Menda v družbi pivskih bratcev ni bil nasilen, a kot mnogo podobnih značajev je svoje trav-

me in probleme sproščal za zidovi doma. Tako je šlo nekaj let, dokler ni bilo Dušici dovolj in je svojega pratnerja postavila pred vrata.

Stalno nadlegovanje Ivica pa ni odnehal in je občasno prihajal pred trgovino, v kateri je bila Dušica zaposlena, ter tam težil in tarnal ali pa grozil, kakor je pač nanese. V upanju, da se bo rešila njegovega nadlegovanja, je Dušica zamenjala službo in začela delati v trgovini v Dolskem. Ni trajalo prav dolgo, da je Ivica odkril, kje

dela nekdanja partnerka. Začel je zahajati tja in jo nadlegovati.

Usodnega torka jo je poklical in Dušica je prišla pred trgovino. Ivica jo je stlačil v avto in odpeljal proti Jančam. Med vožnjo je ženski uspelo poslati sms tako staršem kot hčerki. Med iskanjem sta se občasno oba oglašala na klice policistov, ki so ju iskali. Ivica je trdil, da ima pištolo pa tudi eksploziv, a se je slednje izkazalo za neresnično. Na žalost pa je bil res oborožen s pištolo bernardelli kalibra 7.65 milimetrov. Okoli pol osme zvečer, ko so policisti že zoževali krog okoli Ivice, so se iz gozda zaslišali strel. Ivica je v partnerkine prsi poslal pet krogel, šesto pa je izstrelil vase. Oba sta bila takoj mrtva. **D**

S pištolo pokončal partnerico, nato še sebe.

Z avtom v urarno

V Mariboru so vlomilci z osebnim avtom prebili vrata trgovine in odnesli ročne ure, vredne pol milijona evrov.

V Mariboru so bili na delu očitno filmsko navdahnjeni vlomilci, ki so izvedli spektakularno krajo v tamkajšnji trgovini s prestižnimi urami slowatch zlati časi. Za vlomilce so zlati časi nedvomno napočili, kajti izginilo je več kot sto trideset ur, ki naj bi bila vredne skupaj okoli pol milijona evrov, čeprav bodo na črnem trgu zanje dobili precej manj. Trgovcem so tako ostale deloma izpraznjene vitrine in zaradi vloma precej razdejana poslovalnica. Seveda pa so najbolj razjarjeni v zavarovalnici, saj bodo plačali nemajhno odškodnino za ukradeno blago kot tudi za razdejavanje prostora.

Za sedaj še neznani vlomilci so se na zločin dobro pripravili. Na drugem koncu naše države, v Ilirski Bistrici, so ukradli osebni avtomobil uno. Tega so

uporabili kot nekoč oblegovalci oven; okoli tretje ure zjutraj so z njim prebili vhodna vrata v trgovino. Trezorja, kjer so bile shranjene najdragocenejše, predvsem zlate ure, se neznani zlikovci niso niti lotili.

Namesto tega so poznavalsko razsuli vitrine, v katerih so bile ure prestižnih znamk. V svoje malhe so tako pobasali kakšnih sto trideset različnih modelov ročnih ur znamk Beritling, Omega, Tag Heuer in Ebel. Vitrine, v katerih so bile razstavljene ure cenejšega cenovnega razreda, se niso niti dotaknili, kar dokazuje, da so bili na delu profesionalci, ki so se poleg tega očitno pred vlomom dobro razgledali in pripravili. Seveda jih pospešeno iščejo, a vprašanje je, kdaj jih bodo našli in koliko ur bodo že pretopili v gotovino. B. S.

GOJILA TRAVO IN KRADLA ELEKTRIKO

Sodišče v Celju je pretehtalo, da so dokazi moč postave zadosti močni in so izdali nalog za preiskavo na domu 38-letnika iz Poljan. V hlevu so našli posebej preurejen prostor, kjer je gojil marihuano, in to strokovno. Sto devetnajst rastlinic je namreč grelo ducat reflektorjev, opremljenih z digitalnim vezjem, da je bil učinek gretja kar najbolj optimalen. Vse skupaj so zasegli in mimogrede napisali tudi ovadbo zaradi tatvine. Električna energija za grelné reflektorje je bila namreč speljana mimo števca, bila je torej ukradena. Pri gojenju opoja je sodeloval tudi 28-letnik iz Varpolja, pri katerem so zasegli nekaj posušene marihuane in ukradeno registrsko tablico.

»BOMBAŠINJA« V ZAPOR Pred časom je bilo skoraj vsakdanje, da so zaradi lažnih groženj z bombami na ljubljanskem sodišču ustavljali delo in praznili dvorane. Nekateri so klicali zaradi svojevrstnega pojmovanja šaljivosti, drugi, da bi zavlačevali sodne postopke.

Triinšestdesetletna Marta Hajzeri spada v drugo kategorijo. Ljubljankanka je 30. marca 2006 iz javne govorilnice lažno napovedala bombo na sodišču, da bi prestavila svojo obravnavo. Po dvehurnem iskanju je bil alarm preklican, ostal pa je račun za iskanje v višini petnajst tisoč evrov. Poravnati jih bo morala Hajzerijeva. Ne glede na njene trditve, da je nedolžna, so dokazi pretehtali in obsojena je bila tudi na štiri mesece zapore.

Vaša pričakovanja narekujejo našo hitrost.

Intereuropa
Globalni logistični servis

Intereuropa je eden vodilnih logističnih podjetij v jugovzhodni Evropi na področju organizacije vseh vrst cestnih prevozov.

Od vrat do vrat prevzamemo vašo pošiljko, jo dostavimo in po potrebi ocarinimo. Naša storitev je hitra, varna, kakovostna in zanesljiva.

Še posebej dobro storitev pa vam s pomočjo lastne mreže v tujini in priznanih partnerjev jamčimo pri prevozih zbirnih pošilk.

Ponujamo dnevne zbirne linije za vse evropske destinacije. Poleg organizacije cestnih prevozov vam zagotavljamo tudi železniške prevoze.

NAŠA POSLOVNA MREŽA Z LASTNIMI PODJETJI OBSEGA:

- Slovenija → Francija
- Hrvaška → Avstrija
- BiH → Nemčija
- Srbija → Rusija
- Makedonija → Ukrajina

tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

107,8 MHz

www.radiovelenje.com

RADIO VELENJE

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loka pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
trgovina EVJ Center Kisovec
03-56-71-234
trgovina EVJ Trbovlje
05-90-23-203
storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

http://etv.elektroprom.si
komercialna:
03-56-57-150
uredništvo:
03-56-57-177

Polne energije

Nikoli ne počivajo.

Kaly, Tanja in Monika – trojica, ki je združena v skupini Select, končuje svoj zadnji projekt. Medtem ko končujejo s snemanjem nove plošče, na kateri so sodelovale s priznanimi tujimi in slovenskimi producenti, obljublajo, da bo v kratkem na voljo tudi videospot za pesem Lovin' Feelin'. »Ploščo bo zaznamovala zelo raznolika in energična popglasba, ki se spogleduje z različnimi glasbenimi zvrstmi. Na njej bo mogoče slišati že znane uspešnice U la la (Que sera sera), Modra misel, Lovin' Feelin', Vroče je in nove pesmi, za katere verjamemo, da bodo pri poslušalcih sprejete z enakim navdušenjem,« pravi svetlolasa članica skupine Kaly. V mesecu juniju bo s skupino Select objavljen tudi intervju v nemški reviji Autona Magazine, hkrati pa se bo videospot za pesem Lovin' Feelin' začel predvajati na nemški televiziji Yomee TV in na največji grški glasbeni televiziji MAD TV. Več informacij o dekletih in njihovem delu lahko najdete na njihovi prenovljeni spletni strani www.select-music.net.

Noben denar je ne sleče!

V tem času se tudi v naših kinematografih vrti filmska različica Seksa v mestu. Čeprav najbolj znana televizijska poznavalka seksa Carrie Bradshaw razglablja le o razmerjih med moškimi in ženskami ter o različnih posteljnih vragolijah, je njena resnična podoba v telesu Sarah Jessica Parker veliko bolj sramežljiva. Igralka je namreč zatrdila, da ni denarja na tem svetu, ki bi jo premamil, da bi odvrгла vsa oblačila. "V bistvu nisem zelo ponosna na svoj videz," je iskreno priznala zvezdnica in dodala, da se ne bi branila kakšnega kilograma več, kar pa – čeprav rada kuha in še raje je – ostaja samo utopija.

Pogumna za kamerami, zasebno pa sramežljiva ...

Neisha postala ambasadorica

Skladateljica, avtorica in glasbena izvajalka Neisha si je v okviru evropskega leta medkulturnega dialoga pridobila mesto ambasadorke. Alter Ego je eden od sedmih vodilnih projektov, ki jih je izbrala evropska komisija, da bi proslavila evropsko leto medkulturnega dialoga 2008, ki poteka v 22 evropskih državah članicah. V projekt so vključeni mladi med 14. in 18. letom z nalogo raziskovati druge kulture, navade, poglede, da razmišljajo, kakšni bi bili, če bi živeli, bivali, ustvarjali v drugih okoljih. Na podlagi predloga Goethejevega inštituta bo slovenski mladini vzor pevka Neisha. Zakaj? Ker kot skladateljica, avtorica in izvajalka spodbuja avtorsko kreativnost mladih. Poleg tega je Neisho evropska publika več kot odlično sprejela, ko je navdušila s svojim velikim samostojnim koncertom v dvorani Ancienne Belgique. Neisha je za 24ur.com dejala: »Všeč mi je bila tudi ideja, da se lahko mladi lotijo te teme z umetniškega vidika, kajti prav pristop preko umetnosti, glasbe, filma in književnosti odpira mladim pogled za njihovo okolje: ob tem naj svoji ustvarjalnosti in domišljiji ne postavijo meja. Pri svojem delu se moram ob pisanju besedil pesmi pogosto vživeti v drugačne situacije in ljudi, zato moram stalno razmišljati o svojem drugem

jazu, o 'alter egu'. Sodelovanje pri projektu mi ponuja tudi možnost sodelovanja z evropskimi kulturnimi inštituti v Sloveniji, ki pri nas zastopajo različne evropske kulture in njihovo sodelovanje, sodelujem pa tudi pri projektu, ki poteka v 22 državah.«

Postala je ambasadorica medkulturnega dialoga.

Jubilej Ota Pestnerja

Oto Pestner, ki je že postal legenda slovenske zabavne glasbe, v tem letu praznuje 40-letnico svojega umetniškega delovanja. Med drugim je bil od leta 1970 do 2008 umetniški vodja slavnega New Swing Quarteta, s katerim so posneli kar 40 zgoščenk. Jubilej bo praznoval s številnimi koncerti v okviru turneje po vsej Sloveniji.

Na tokratnih koncertih se bo ob spremljavi orkestra Academia Sancti Petri in pod taktirko Marka Hribnika predstavil s svojimi največjimi uspešnicami ter novimi skladbami v priredbi za glas in orkester.

Prve posnetke je Oto Pestner naredil že pri dvanajstih letih, leta 1971 pa je s petnajstimi leti zmagal na Slovenski popevki s pesmijo Trideset let. Od takrat je redno sodeloval in pobiral nagrade na vseh pomembnejših festivalih. Posnel je že več kot 40 solističnih albumov, plošč in cedejev ter sodeloval s številnimi pomembnimi glasbeniki. Upamo, da jih bo nanizal še dosti ...

Oto Pestner letos praznuje 40-letnico umetniškega delovanja.

www.demokracija.si

DNEVNE NOVICE od PONEDELJKA do PETKA!

DEMOKRACIJA spletna

V središču | Uvodnik | Politika | Slovenija | Intervju | Kultura | Črna kronika | Šport | Rumeno | Osebnosti | Tujina | Forum | Blog | Knjigarna

ZADNJIH 8 NOVIC

- 10:19 Türk: ozemlje Jorasove hiše je slovensko ozemlje
- 09:38 Vozniki, umirite svoje konjičke!
- 05.05.2008 Rode opozarja na požrešnost Zahoda
- 05.05.2008 Korotan bo prodan na prostem trgu
- 05.05.2008 LDS za sklic nujne seje
- 05.05.2008 Janša na srečanju z verskimi voditelji
- 05.05.2008 Teden Evrope v znamenju medkulturnega dialoga

10:19 | 0 komentarjev

Dnevne novice

Türk: ozemlje Jorasove hiše je slovensko ozemlje

Predsednik republike Danilo Türk je v včerajšnjem večernem pogovoru za TV Slovenija dejal, da je ozemlje na levem bregu Ragonje, kjer je hiša Joška Jorasa, slovensko. ... več >>

V novi Demokraciji ne prezrite
EKSKLUZIVNO
Bogatenje na račun malih delničarjev

Slovensko hrvaška meja
FOTO: Andreja Velušček

Dnevne novice

Vozniki, umirite svoje konjičke!

Policisti so v dneh po uveljavitvi novele zakona o varnosti cestnega prometa zaradi vožnje pod vplivom alkohola oz. izpolnjenih drugih zakonskih pogojev pridržali 91 voznikov osebnih vozil. ... več >>

09:38 | 0 komentarjev

Pozite v skladu s predpisi, priporoča policija.

FOTO: arhiv Demokracije

05.05.08 | 0 komentarjev

Dnevne novice

Rode opozarja na požrešnost Zahoda

"Naša zahodna civilizacija in zahodni človek je že nekaj stoletij preveč požrešen. Ta civilizacija, to človeštvo je želelo dobiti vse, tudi tisto, česar v resnici ne potrebuje in mislim, da si moramo prizadevati za zmernejše apetite in se znati omejevati," je po srečanju verskih voditeljev v Bruslju dejal slovenski kardinal Franc Rode. ... več >>

Kardinal Franc Rode.
FOTO: Gregor Pohleven

05.05.08 | 0 komentarjev

Dnevne novice

Kortan bo prodan na prostem trgu

Mohorjeva družba (MD) iz Celovca na avstrijskem Koroškem je sklenila, da bo študentski dom Kortan prodal na prostem trgu. Razlog so po navedbah MD neuspešne

VREMENSKI PREDVIČAJ			
DANES	JUTRI	ČETRTEK	PETEK
8 °C 20 °C	8 °C 20 °C	8 °C 21 °C	9 °C 20 °C

Z Demokracijo do novega telefona

KORISTNE POVEZAVE

KOLOSEJ
Varnostna zbirnica

www.kolosej.si
Kino sporedi in opisi filmov

BANKA SLOVENIJE

www.bsi.si
Tečajna in menjalna lista

ANKETNIAT

Ali je protikorupcijska komisija, ki jo vodi nekdanji kriminalist Drago Kos, potrebna? V tej anketi ste že sodelovali

Do sodelja je glasovalo 128 občanov

ZADNJE NA BLOGU

- 24.04.08 Volna in prečvolna darila: nemno ...
- 23.04.08 Komunistični mušketierji in slovenska medijaka anekdota ...

Objavimo, kar drugi zamolčijo.

Zdraharji z Obale

Magični gledalec

V teh dneh je kar pošteno vroče. Predvsem na televiziji, kjer se kljub iztekajoči se sezoni zanimive vsebine kar vrstijo.

Začelo se je evropsko nogometno prvenstvo, ki ga za zdaj spremljam bolj na pol, saj mi čas ne dopušča, da bi vsak dan štiri ure preživel pred televizijskim sprejemnikom, pa naj bo to na domačem kavču ali v kakšnem gostinskem lokalu ob vrčku piva. Kljub temu sem ujel izjemno zanimivo tekmo med Nizozemsko in Italijo, pri čemer so bili »azzuri« pravi vajenci. Navdušilo me je komentiranje Gorana Obreza, ki je povsem enakovreden tradicionalni trojici z nacionalne televizije (Ivo Milovanović, Igor E. Bergant in Andrej Stare) in je prava perla v primerjavi s Klemenčičem, čeprav mi je tudi on po svoje simpatičen, saj je izumil kar nekaj zanimivih izrazov, na primer »zgoščevanje prostora okoli žoge«. Škoda le, da moj TV-sprejemnik slabo lovi TV3. Sprašujem se, kaj je z nacionalno TV, da se odpoveduje prenosom tako velikih športnih dogodkov, kot je evropsko nogometno prvenstvo.

Nogometna tekma med »tulipani« in »azzuri« je bila glavni razlog, da sem si oddajo Vroči stol ogledal kasneje, in sicer na spletni strani RTV Slovenija. Tokrat je bila na vrsti lokalno obarvana tema: politična kriza občine Izola. V studiu se je tako znašlo pet gostov, medtem ko se je »glavni junak« krize Tomislav Klokočevnik oglašal po videozvezi, saj očitno ni imel časa, da bi se pripeljal v Ljubljano. Seveda lahko samo ugibam, ali se je nemara bal neposrednega soočenja s koprskim kolegom Borisom Popovičem, ki je bil prav neokusno tečen in jezikan. Priznati moram, da je v svoji zajedljivosti prekašal vse poslance državnega zbora, ki so se pred kakšnim tednom skoraj na smrt sprli zaradi tajkunov. Zato se prav nič ne čudim, če je jeznoriti »Pope« pred časom nahrulil novinarko Primorskih novic. Kljub temu moram priznati, da sta imela tako Popo-

vič kot Aleksander Krebelj, drugi Klokočevnikov nasprotnik, v marsičem prav. Klokočevnik je tako rekoč edini župan, ki mu je razpadel občinski svet, zato se sprašujem, kaj sploh še počne na tej funkciji, sploh če mu je vodenje občine samo stranska dejavnost, poleg tega pa tako ali tako živi v Portorožu. Dejansko je škoda, da ni ostal pri svoji prvotni dejavnosti – kirurgiji. Nenavadno je predvsem to, da je Klokočevnik prijatelj nekdanjega predsednika države Milana Kučana, pa »rdeči« kljub temu terjajo njegovo glavo. Izolski podžupan Darko Grad je sprva nekaj slepomišil, a ga je voditelj oddaje Vladimir Vodušek vendarle prisilil, da se mu je razvezal jezik. Vodušku pa je tehnično znova spodrsnilo: Breda Pečan, ki je bila edina ženska v studiu, je besedo dobila zelo pozno. Morda je prav to vzrok, da Klokočevniku kasneje ni pustila do besede, Vodušek pa ni posredoval, da bi Klokočevnik lahko povedal do konca.

Skratka, Vroči stol me je po »zdraharskem« ozračju močno spominjal na oddajo Trenja s konkurenčne Pop TV. Čedalje bolj mi je tudi jasno, zakaj je piranski župan Tomaž Gantar raje ostal doma oziroma na Tartinijevem trgu v družbi s predsednikom evropskega parlamenta Hans-Gertom Pötteringom in poslušal Jenkinsovo kantato Oboroženi mož ...

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Pogrešali boste svojo boljšo polovico, vendar se boste morali nekako sprijazniti, da ima pač veliko dela. Potrpite, saj ne bo vedno tako! Poleti lahko pričakujete, da bosta šla na morje in se skrajno lepo imela.

Bik
21.4.-21.5.

Vreme bo nekoliko težko v teh dneh. Ne boste se mogli upreti skušnjavi in boste spet zapravili več, kakor smete. Določena izjava vas bo sicer presenetila, ne bo pa vas spravila iz tira, saj imate veliko možnosti za menjavo sloga.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Nekaterim ljudem ne bo všeč, da se ne poglobljate preveč v svoje delo. Morali se boste malo potruditi, da si boste lahko obdržali poseben status, kar vam bo ob ustreznih pomoči tudi brez težav uspelo.

Rak
22.6.-21.7.

Mislite na to, kako so si vas izposodili pred nekaj dnevi, in ne nasedajte več ponižnim prošnjam! Kar je človek sam skuhal, naj sam tudi poje. Ker boste spoznali izjemno zanimive ljudi, boste lahko organizirali posel, kot želite.

Lev
22.7.-21.8.

Spet bo šlo vse kakor po maslu. Kaže, da ste nekateri levi rojeni pod srečno zvezdo! Ko boste že mislili, da boste morali iskati drugačno pot, se vam bo odprla možnost, na katero ste čakali že preveč časa. Vikend bo lep.

Devica
22.8.-21.9.

Nemir bo prinesel nespečnost tudi v tednu, ki je pred vami. Raje ne iščite posebnih uteh, ampak se poskusite umiriti sami po sebi. Čudne sanje pustite za seboj in se veseli podajte v novi dan.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Nova spoznanja vam bodo pomagala pri delu, zato ga boste opravili veliko bolje, kot ste pričakovali. Kmalu bo vse tako zanimivo okoli vas, da se boste morali zadrževati, da ne popustite skušnjavi in se raztresete.

Škorpion
23.10.-21.11.

Vse se bo uredilo tako, kot si želite, samo ne smete več izsiljevati! Mirno počakajte, da se stvari unesejo in da se vse uredi. Za sprostitev si privoščite prijeten izlet v naravo in med zelenje ter malce športa.

Strelec
22.11.-20.12.

Bodite brez skrbi in delajte, kar je potrebno, pa se bo vse izteklo po načrtih. Pospešek, ki vam ga daje dodatno delo, je kar zavirljiv. Pozanimajte se glede finančnih naložb – ta čas se odpirajo nove smeri.

Kozorog
21.12.-19.1.

Če ste ravno na potovanju po daljnih krajih, vam bo povezava z domom prav prišla. Povezava s sorodniki tudi. Sicer pa so ti zgodnje poletni dnevi primerni za pohajkovanje in nove izkušnje.

Vodnar
20.1.-18.2.

S svojim delom ste nadvse zadovoljni, saj vas spremljata sreča in zadovoljstvo. Kmalu boste lahko občudovali sad svojega dela. Družinske zadeve se bodo uredile in imeli boste veliko časa za to, kar radi počnete.

Ribi
19.2.-20.3.

V soparnem popoldnevu, ko si boste želeli dežja, se boste prepričali, da si niste mogli želeli boljšega partnerja, kot ga imate. Presenetil vas bo namreč s sladoledom. V službi bo ne dno malo ali precej naporno.

ADRIA

Doma nad oblaki.

Nagradna igra Adrii Airways:
2 x povratna vozovnica!*
Vse Adriine ugodne
ponudbe si lahko
ogledate na www.adria.si
ali
pokličete na 080 13 00.
www.adria.si
*pristojbine niso vključene

								SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	ČLAN PIONIRSKÉ ORGANIZACIJE	DAJANJE MOČNIH KRATKIH GLASOV	BANTUJSKO LJUDSTVO V ZAMBII	LITOVSKA DENARNA ENOTA	SEDMA GRŠKA CRKA
								IT. KONC. BASIST (GIUSEPPE)						
								KAMNINA LIPERIT						
								ORODJE S ŠIROKIM LISTOM						
								KOELNSKI NADSKOF (TUDI ANNO)				SLOVENSKA PESNICA (MAJDA)	NEKDANJI MAKEDONSKI BOKSAR	GRŠKA BOGINJA NESREČE
								KRAJŠA NIT						PRIPADNICE ILIROV
								GLINASTA PIŠČAL						
DEMOKRACIJA	VRSTA SODOBNEGA PLESA	ČLANICA TABORNIŠKE ORGANIZACIJE	GRŠKI FILOZOF IZ STAGIRE	GRELEC CENTRALNE KURJAVE	ANTON MARTI	PREPROSTA LATA IZ LAT	KRAJ PRI LENDAVI VZKLIK PRI BIKOBORBI							
KRAJ V OBČINI ŠKOFJA LOKA										AM. SLIKAR (ALICE)				
										RAVEN SVET				
VRSTA BONBONA									PETER JESSEN			RAFKO IRGOLIČ		
												VRSTA KAKTEJE		
MUSLI- MANŠKO MOŠKO IME					UJEDA (BRKATI)				VRSTA POLOPICE					
					MORALA, ETIKA				OGRAJEN POMOL					
DEMOKRACIJA	PODALJŠEK PLEVE PRI KLASU						VRBA IVA (NAREČNO)					REKA NA TUGU ŠKOTSKE		
	STRINA													
HROŠČ NA VINSKI TRTI						DEMOKRACIJA	REKA NA TAJSKEM UTEŽ. MERA NA KITAJSKEM					FRANCOSKI ZGODOVINAR (HENRI)		
OSNOVNA MERA						RUS. ŠAHIST (MIHAIL)						KILOVOLT		ANGLEŠKI PISATELJ FLEMING
						BARVILO ZA LASE						ROBERT ALTMAN		
PARTIZANSKA KAPA							SRB. NOG. (STANISLAV)							
							GIULIO EVOLA							
LATINSKO IME ZA JAVOR					ŽENSKA, KI NEGUJE BOLNIKE									
DEMOKRACIJA	IGRALEC PACINO			ZNAK ZA LANTAN	ČEŠKO ŽENSKO IME						DEMOKRACIJA	POGOST VEZNIK		

Rešitev prejšnje križanke

GALEB, ONAGER,
RATINE, NM, NAT, JIVARO,
TETA, ER, KEMIK, SRP, RAS,
ILAVA, BIRKIN, LAR, TO,
KARETA, OPATIJA, PITON,
METALEC, RŽENKA, EROTI,
OLE, IAN, TON, NOSAČ,
MORA, ECK, AST, EPINAL,
RIA, AA, TRINI

Nagrajenca 22. številke

- 1. nagrada:**
DRAGO MAROLT
Berčičeva 7/b, 1260 Ljubljana Polje
- 2. nagrada:**
DANICA KALČIČ
Krožna c. 10, 6000 Koper

Dobitnikoma čestitamo in ju hkrati prosimo, da nam pošljeta
fotokopijo svoje davčne številke, kar je pogoj za izplačilo nagrade.

Nagradi

- 1. nagrada:** povratna letalska vozovnica na Adriini
redni liniji **Ljubljana-Tirana**
- 2. nagrada:** povratna letalska vozovnica na Adriini
redni liniji **Ljubljana-Sarajevo**

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do **19. 6. 2008**
pošljite na naš naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana,**
s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

➤ **9.6.1672** se je rodil ruski car Peter I. Veliki. Vsak dan so mu poročali o velikem številu tatvin. Nekoč se je razjezil in tajniku naročil, naj razpiše razglas in sporoči, da bo vsak tudi za najmanjšo tatvino obešen. Tajnik ga je opozoril, da bo ostal brez podanikov, če bodo ukaz izvrševali, Peter Veliki pa se je nasmehnil in ukaz preklical.

➤ **9.6.1945** je bila jugoslovanska vlada brez sovjetske podpore prisiljena podpisati beograjski in nato še devinski sporazum, s katerima je sporno ozemlje z Italijo prepustila mirovni konferenci, do takrat pa so ozemlje razdelili na dve okupacijski coni.

➤ **10.6.1940** je Italija je z napadom na Francijo stopila v 2. svetovno vojno.

➤ **10.6.1997** se je v severni steni Turske gore nad Okrešljem nad Logarsko dolino v reševalni vaji s helikopterjem smrtno ponesrečilo pet slovenskih vrhunskih gorskih reševalcev.

➤ **11.6.1910** se je rodil francoski oceanograf Jacques-Yves Cousteau, ki je približal ljudem podmorski svet.

➤ **11.6.1945** je posvetovalni deželni odbor za Koroško britanskim zasedbenim oblastem predložil obsežen program za izboljšanje položaja koroških Slovencev.

➤ **11.6.1989** je nastalo gibanje z ekološkim programom in se oktobra 1989 registriralo kot stranka Zeleni Slovenije. Predsednik je bil geograf dr. Dušan Plut.

➤ **12.6.1683** je turška vojska začela oblegati Dunaj.

➤ **12.6.1897** se je rodil britanski državnik in konservativni politik Antony Eden. Rekel je: »Govor mora imeti zelo dober začetek in učinkovit konec. Najvažnejše pa je, da sta oba blizu skupaj.«

➤ **12.6.1991** je predsednik ZIS Ante Marković nastopil v slovenski skupščini. Spremljala sta ga Živko Pregl in Stane Brovet.

➤ **13.6.1878** se je začel berlinski kongres, ki je odobril avstro-ogrsko zasedbo Bosne in Hercegovine.

➤ **13.6.1956** so zadnje britanske čete zapustile baze ob Sueškem prekopu in tako po 74 letih zasedbe območje prepustile Egiptu.

➤ **13.6.1965** je imela Slovenska skupnost (SSK) v Trstu svoj prvi občni zbor.

➤ **13.6.2004** so na prvih volitvah poslancev v evropski parlament dobili po dva poslanca NSi (Ljodje Peterle, Ljudmila Novak), vladna koalicija LDS+DeSUS (Jelko Kacin, Mojca Drčar Murko) in SDS (Miha Brejč, Romana Jordan Cizelj), enega pa ZLSD (Borut Pahor).

➤ **14.6.1864** je nemški nevrolog Alois Alzheimer prvi opisal degenerativno bolezen možganov, danes znano kot alzheimerjeva bolezen.

POGLED NAZAJ (OD 9. 6. DO 16. 6.)

Slovenski knjižni jezik

Utemeljitelj slovenskega knjižnega jezika in pisec prve slovenske knjige Primož Trubar se je rodil **9. junija 1508**. Na podlagi izkušenj z različnostjo govoric rojakov je sredi 16. stoletja ustvaril slovenski knjižni jezik. Za glasoslovno in oblikoslovno podlago je vzel osrednjeslovenske govore, skladijsko in slogovno pa ga je uskladil z aktualnimi re-

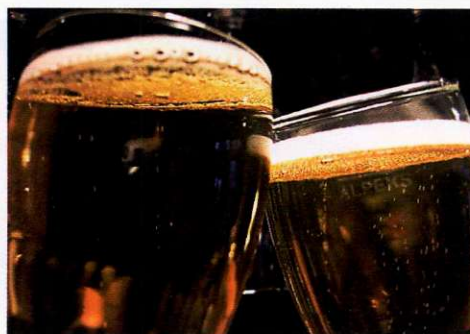

toričnimi pravili in ideali. Najpomembnejše je bilo reformacijsko vodilo kar najširše razumljivosti. K razvojnim spremembam odprt koncept knjižnega jezika je slovenščino dokončno vpeljal v območja učene kulture. Trubar je poskrbel za to, da je raba slovenščine prvič v zgodovini postala temelj posebne institucije, to je Cerkve, ki naj presega meje posameznih zgodovinskih dežel. V praksi sta trubarjevski knjižni jezik potrdila Dalmatinov prevod Biblije in Bohoričeva slovnica slovenskega jezika, izdana leta 1584.

Društvo anonimnih alkoholikov

V New Yorku je **10. junija 1935** nastalo prvo društvo anonimnih alkoholikov.

Alkoholizem je zasvojenost z alkoholom, to je čezmerno uživanje alkohola iz navade. Povzroča telesen in duševni propad z organskimi okvarami srca, jeter, možganov, ledvic in želodca. Značilna zanj je razdražljivost, du-

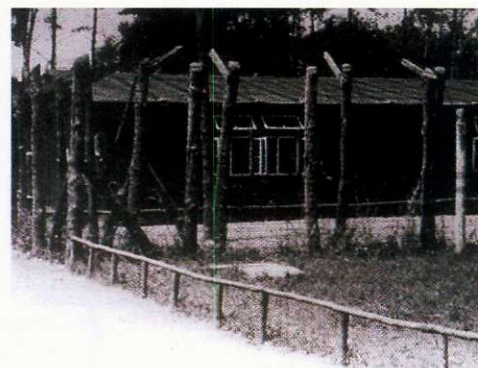
ševni, moralni in socialni propad ter blodnje. Pogosto je tudi vzrok različnih prestopkov, kot so na primer prometne nesreče.

Kronični alkoholizem je treba zdraviti. Če je koncentracija alkohola v krvi okoli 0,5 g na kilogram telesne teže, je sposobnost voznika za vožnjo že občutno omejena, če pa je večja kot 1,1 g/kg, skoraj ni voznika, pri katerem z ustreznimi testi ne bi zaznali bistvenega zmanjšanja psihofizičnih sposobnosti. Nekatera zdravila in utrujenost učink alkohola še povečajo.

V steklenici (0,5 l) piva s 5-volumnim odstotkom alkohola je 20 g čistega alkohola, v 2 dl vina z 11,5-volumnim odstotkom alkohola je 18,4 g alkohola. Če 70 kg težak moški popije dve steklenici piva, koncentracija alkohola v njegovi krvi (zelo verjetno) preseže vrednost 0,5 g/kg. Alkohol se v telesu razgrajuje, tako da se tudi koncentracija v krvi zmanjšuje, in sicer po 0,15 g/kg na uro. Pri poznejšem odvzemu krvi ocenjujejo koncentracijo alkohola v krvi v času, ko se je zgodila prometna nesreča.

Slovenska taborišča

Vodja sektorja za popravo krivic in narodno spravo pri ministrstvu za pravosodje Milko Mikola je zbral in uredil dokumente in pričevanja o povojnih koncentracijskih taboriščih v Sloveniji. Gradivo je zbral na podlagi delovanja komisije za izvajanje zakona o popravi krivic, ki ga je sestavila tudi na podlagi poročila, ki sta ga **13. junija 1945** dala Bojan Polak-Stjenka in Mitja Ribič Ivanu Mačku o ustanovitvi osrednjega taborišča v Strnišču pri Ptujju (Šterntal).

Koncentracijska taborišča so v Sloveniji začela nastajati že v drugi polovici maja 1945, ustanavljala in upravljala pa jih je Ozna, ki je bila tajna politična policija Komunistične partije Slovenije. Čeprav dokumentov Ozne o tej temi ni oziroma so bila uničena, je iz fragmentov zaznati, da so Ozna in tedanji politični funkcionarji sami uporabljali ta izraz. Njihovo nastajanje je bilo neposredno povezano z akcijo »čiščenje«, ki jo je Ozna začela izvajati takoj po končani vojni.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridruže pravico do krajšanja pism, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 22/24

Tranzicijski botri tajkunov (1)

Analiza Vide Kocjan v Demokraciji me je spodbudila, da še sam nekaj dodam. Zanimivo je sestavila mrežo ljudi, ki so mešetarili z družbenim premoženjem, javnost pa slepili z nacionalnim interesom. Ne le politiki, tudi strokovne institucije so v času vladavine LDS usmerjale tajkunizacijo. Ker so si dosledno vsi glavni akterji ostali zvesti, niti eden ni izstopil iz igre, smo lahko prepričani, da so se koristi glede na težo usluge ustrezno delile. Še pod novo koalicijo so nadaljevali z izvajanjem novih načrtov, pa je prišlo do nujnega spora. Tudi nekaj trojanskih konjev je bilo identificiranih, žal z zamudo. Pri tem ne smemo zanemariti tretje in četrte veje oblasti. Prva je delovala ležerno, a tudi prikrito iz ozadja proti sedanji izvršilni oblasti, tudi s stavkami. Mediji pa so interesno zavajali in prišli so z dežja pod kap (kapital).

Fotografije na 24. strani Demokracije brez besed veliko razkrivajo. Ne gre le za nedolžen pogled prvega ali zares arogantni izraz drugega ali diktatorsko grožnjo tretjega, ampak tudi za moč strokovne avtoritete četrtega. Mislim, da je šlo za premišljeno zavajanje javnosti o ničvrednih certifikatih. Tako je pač delovala posvečena stroka v interesu politike in bodočih tajkunov. To avtoriteto je priznavala že federacija. Ko je ta razpadala, smo imeli

na meji pri Subotici zaradi prikrite zvezde na avtomobilski tablici z občinskim grbom večurni zaplet. Pristopil je carinik, ki je po lastni izjavi trideset let služboval v Sloveniji. Sočustvoval je z nami, ker imamo slabe politike, ki rušijo državo. Naštel je štiri izjeme in med temi je bila tudi naša ekonomska avtoriteta.

Seveda ima tranzicijsko-tajkunsko drevo globoke korenine še v prejšnjem sistemu. Govorili so, da Slovenija ne potrebuje tujega kapitala. S tem so potrdili, da so finančni temelji bogatenja posameznikov nastajali že pred osamosvojitvijo. Uspešno so skrivali tudi svoje cilje. Morda je kakšnemu politiku, ki je omogočal prihvatizacijo, danes tudi žal, a tovarišijska zaobljuba je vzdržala, saj ima dolgo tradicijo. Prav gotovo je mnogim žal, da so ustanovili forum 21 in s tem potrdili obstoj Kučanovega bloka. Očitno so se takrat čutili dovolj močne, da njihovih načrtov nihče več ne bo preprečeval, a presenetila jih je sprememba oblasti leta 2004.

Le nekaj mesecev nas še loči do novih volitev. Če je volja ljudstva pred štirimi leti omogočila evropski razvoj parlamentarne demokracije tudi v Sloveniji, gre sedaj še za mnogo več. Govorimo lahko o temeljih demokracije in socialno-pravne države. Borci proti tajkunizaciji in diktaturi kapitala imajo sedaj veliko odgovornost, da prepričajo volivce za še en mandat. Napovedane so sistemske rešitve, da ljudstvo ne bo odvisno od drobtin s prepolnih miz novodobnih bogatašev in velikašev.

Ernest Pušnik, Hrušica

št. 23/72

**Zbiranje podpisov za sprejetje
ustavnega zakona in odpravo
trajnega sodniškega mandata (1)**

Pri objavi mojega pisma v zadnji Demokraciji je prišlo do izpada objave internetne strani, na ka-

teri se zbirajo podpisi za sprejetje
ustavnega zakona o izbrisanih.
Podpisi za ustavni zakon se zbi-
rajo na tej strani, kjer se lahko
podpišete in pripomorete h kon-
cu manipulacij ljudi, ki se pod
krinko izbrisanih želijo okoristiti
na račun in v škodo slovenskih
državljanov!

<http://www.petitiononline.com/izbris/petition.html>

Franc Majcen, Gornja Radgona

**Kateri stranki zaupati glas
na volitvah?**

Tekma za volilne glasove se je začela. In strankarski veljaki nam spet obljublajo nebesa v zameno za naš glas na volitvah. Toda volivci jih ne bomo ocenjevali po njihovem prilizovanju, ampak po dejanjih, ki so jih počenjali v času, ko so imeli v rokah škarje in platno ter nam od leta 1992 krojili usodo. Od takratne vlade smo pričakovali, da bo skupno lastnino pravično in pošteno razdelila med vse državljane Slovenije. Nismo pozabili, da se je v obdobju vladavine LDS in SD načrtno uničila in nato divje privatizirala glavnina najuspešnejših družbenih podjetij. Takrat je bilo poleg paradnih konj slovenskega gospodarstva uničenih na

tisoče delovnih mest. Večino zaposlenih v »prijhvatiziranih« tovarnah so novi lastniki preprosto zmetali na cesto. Požvižgali so se na pravičnost in delavske pravice, za katere so se v času komunizma več kot štirideset let tako vneto zavzemali. Maloštevilne, ki so po njihovi milosti smeli obdržati delo, pa še vedno suženjsko izkoriščajo s celodnevni delom in plačilom, ki omogoča le životarjenje. Samo za delavce je takrat vladajoča garnitura uzakonila nesramno nizke minimalne plače, medtem ko je plače povečala svojim poslancem, sodnikom, učiteljem in še komu. Izbrancem in tistim pri koritu, ki so pred tem živeli le od navadne plače, je bilo omogočeno, da so čez noč na nepošten in nezakonit način ter na račun vseh nas neverjetno obogatili. Poleg vsega tega so bili oproščeni davka od kapitalskega dobička, ker so si tako priredili zakonodajo. Le zakaj niti eden od vseh razvpitih primerov ni dobil epiloga na sodišču? To državljani še vedno terjamo! Saj so finančne malverzacije, izčrpavanje podjetij, goljufanje delavcev in izigravanje malih delničarjev, med drugim s prenizkimi dividendami, navaden kriminal. ►

Zaupanje**Karitas ✱****Spoštovani!**

Pred vami so življenjske preizkušnje družin, ki potrebujejo podporo in pomoč. Verjamemo, da nam bo skupaj z vami uspelo njihovo življenje premakniti na bolje.

Pomoč potrebuje štirčlanska družina z Gorenjske. Mama je pred leti zaradi nevrološke bolezni postala nepokretna. Bolezen je družino zelo obremenila. Družina živi v hiši z moževimi starši, v nadstropju s tremi stopnišči in nujno potrebuje dvigalo. Sami te investicije, kljub veliki podpori lokalne skupnosti ne zmorejo pokriti. Oče in mati z zelo nizkimi dohodki skrbita tudi za dve hčerki. Spoštovani bralci tednika Demokracija, na vas se obračamo s prošnjo, da skupaj pomagamo tej družini. Hvala!

Slovenska Karitas, Kristanova ulica 1, 1000 Ljubljana, TRR: 02140-0015556761, Sklic: 00 500904, Namen: zaupanje. Informacije: 01/300 59 60 ali www.karitas.si/zaupanje

► Kdo ve, v čigavo korist so se uvedle nepotrebne in za državljanke časovno in finančno zelo obremenjujoče avtomobilске nalepke? Zakaj so se morali evidentirati vsi vodnjaki, tudi na zasebnih zemljiščih? Za to se je morala plačati še visoka pristojbina. Tistim, ki vodnjaka ne bi prijavili, je grozila kazen z absurdnim izgovorom, da se ljudje z vodo ne bi okoriščali. Takratni vladni pomembneži so pogosto posegali v program TVS. Rečeno je bilo, da so zahtevali popravke oddaje, ko je ta že tekla.

Znižale so se pokojnine. To ne bi bilo mogoče, če tega ne bi podprl v tedanji vladi sodelujoči DeSUS, ki nenehno poudarja, da se zavzema le za dobro upoko-jencev, kar je navadna floskula. V letih od 1992 do 2004 so se neprestano dvigovale cene, davki in vse mogoče druge dajatve, pa je kljub temu nastal velik finančni primanjkljaj. Tudi gospodarska rast ni bila omembe vredna. Brezposelnost in inflacija sta bili zelo visoki. In še bi lahko našteval slabosti, ki smo jih državljani morali doživljati. Sedanja vlada pod vodstvom Janeza Janše vse to popravlja in resnično deluje v dobro vseh ljudi. To je kljub blatenju in nenehnim napadom nanjo že dojele veliko ljudi oziroma državljani. Dviguje socialno raven. Upokojencem tako, da se pokojnine znova usklajujejo s plačami, kar je prejšnja oblast ukinila. Dvignila se je minimalna plača. Na vseh področjih so bili narejeni številni premiki na bolje. Največji na področju konkurenčnosti gospodarstva, šolstva in znanosti. Ta vlada je znižala ali celo odpravila

RADIO
96,4 MHz
Ta pravi!
Slovenske gorice

Tirg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO
R
RADIO DMEV
97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

vrsto davkov. V državni upravi je v ospredje postavila državljane in odpravila niz slabosti, ki niso bile v prid uporabnikom. Odpravila je že omenjene avtomobilске nalepke, znižala notarske tarife. Med drugim je sprejela zakon o odvetništvu, in kar je pomembno, nove tarife za odvetniške storitve. Uzakonila je soudeležbo zaposlenih pri dobičku. V davčni upravi je bil dosežen velik napredek, saj je med drugim državljane razbremenila pisanja dohodninskih napovedi. Z novim šolskim letom bo subvencionirana dijaška prehrana. Obeta se brezplačen vrtec za drugega otroka. Na voljo so prav tako brezplačni šolski učbeniki. Prvič v zgodovini imamo najvišjo gospodarsko rast in najnižjo brezposelnost. Tudi inflacija, za katero menimo, da je bila dogovor največjih trgovcev, ki so namenoma, da bi škodovali aktualni oblasti, podražili predvsem hrano, se bo umirila. Pri vsem tem se v državnem proračunu pričakuje celo finančni presežek. Ne nazadnje Slovenija uspešno predseduje EU. Z vseh strani, iz tujine, kar ima posebno težo, de-žujejo le čestitke in pohvale. In še bi se našlo.

Vseh teh pozitivnih dosežkov ne more nihče od državljanov, če smo poštene, zanikati! Niti opozicija, ki iz zlobe ruši popolnoma vse, pa čeprav je še tako koristno za Slovenijo. Med drugim je ustavila sprejemanje zakona o pokrajinah, s katerim bi lahko državljani sami odločali o okolju in življenju, denar bi se pravično razdeljeval med vso Slovenijo in ne bi več ostajal le v Ljubljani. To si bomo volivci zapomnili. Sicer pa bomo o tem odločali na referendumu 22. 6. 2008.

Velikemu napredku in pozitivnosti sedanje vlade ne morejo oporekati niti njeni najbolj goreči nasprotniki, ki pogosto iščejo dlako v jajcu in z jezo ter neverjetnim sovraštvom nenehno grobo, žaljivo in nesramno napadajo predvsem močnega predsednika vlade Janeza Janšo. Bojijo pa se ga predvsem tajkuni, ki predvidevajo, da se bo lotil revizije o izvoru njihovega denarja in bogastva, če bo le imel na voljo dovolj časa. Zato bodo naredili vse, da bi ga onemogočili in mu preprečili še en mandat. Ta pa je na srečo v rokah nas, volivcev.

Mihaela Afner, Celje

Iz te tajkunske vojne ne bo nobenega generala

V tej ljubi neodvisni državi Sloveniji ne morem drugače, kot da se kot navaden državljani oglašam v zvezi z aferami tako imenovane tajkunske vojne.

Kdo je omogočil, da so posamezniki prišli do tako ogromnega bogastva? In to brez odgovornosti in sramu, ko pa dobro vedo, da mora večina prebivalcev z bore 350 evri preživeti ves mesec. Vemo, da ne moremo biti vsi enako bogati, to je jasno, toda tako velikanske razlike so le preveč. Sedaj se srečujejo na izrednih sejah v parlamentu in se obtožujejo, kdaj se je zgodilo največ prevzemov in v kateri vladi. Kadar koli se je že to dogajalo, bo moral nekdo, to želimo volivci, vendarle odgovarjati in čutiti posledice. Nekateri zatrjujejo, da se s tem odkritjem nabirajo politične točke.

Nekdo je vsekakor kriv, da so si posamezniki nagrmadili takšno bogastvo. Morali bi se zavedati, da to ne gre, in bi morali

nehati z grabljenjem. Vest jim ne bi smela dopustiti tega, če vedo, koliko ljudi strda in koliko otrok ne more na počitnice. Tudi dosti starejših je, ki bi želeli videti enkrat v življenju morje in okusiti, ali je res slano. Odvetniki, ki zastopajo osumljene, poja-snjujejo, kako so prevzeli pote-kali po zakonu in da v tem ni nič spornega. Kaj bomo rekli upoko-jenci, ki smo si svojo pokojnino pošteno zaslužili? Kaj si mislimo o pravni državi? Kaj si mislimo o neodvisnosti novinarjev? Ali je to svobodno novinarstvo? Tudi o neodvisnosti sodstva imamo včasih pomisleke.

Vsi, ki so vpleteni v te ali druge afere, naj pomislijo, da tako ne more iti naprej. Ta ali druga vlada mora narediti temu konec. Predvolilne obljube po volitvah žal hitro splahnijo in spet je vse enako kot prej. Mislim, da bi novinarji morali poročati tudi o tem, kaj je vlada naredila dobrega, ne samo slabega. Zanima me in najbrž tudi druge, ali bo iz te tajkunske vojne izšel kak general.

Alojz Gomboš, Maribor

Holokavst v Sloveniji

Današnja Slovenija je bila dne 6. aprila 1941 ob napadu Nemčije na Jugoslavijo del Dravske banovine.

V tistem času je bila judovska skupnost v banovini maloštevilčna. Razlog za to je bil v avstro-ogrskega imperiju pod Habsburgi, ki je občasno prepovedal vsako naselitev Judov. V Sloveniji je takrat živelo približno 300 Judov, večina v Mariboru in Ljubljani. Nekaj več jih je bilo v Gorici in Trstu, vendar so bili ti tako kot danes pod Italijo.

88.3 & 105.1 MHz
ALPSKI VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

Judje v Dravski banovini so bili dokaj močno integrirani v večinski slovenski narod. Izjema je bila judovska skupnost v Prekmurju. Pred letom 1918 je ta del slovenskega ozemlja spadal pod madžarski del avstro-ogrskega imperija. Prvi Judje – bilo jih je 60 – so prišli v Prekmurje z Madžarskega leta 1773. Kasnejše priselitve so do leta 1889 zvišale število Judov na 1.107. V času avstrijskega štetja leta 1910 jih je bilo približno 1.000. Večina jih je živela v Lendavi in Murski Soboti, 322 jih je živelo v 57 prekmurskih vaseh. Edina aktivna sinagoga je bila v Murski Soboti, molilnica pa v Lendavi.

Poleg teh 1.300 Judov pri nas je leta 1938 skozi Slovenijo vse do konca 1944 potovala množica Judov. Po ocenah je bilo teh beguncev okoli 100.000, in sicer v tranzitu proti zahodu v Italijo, Švico in Španijo. Bežali so pred nemškim preganjanjem, in to iz Poljske, Češkoslovaške, Madžarske, Srbije in Hrvaške. V Sloveniji so ostali nekaj tednov ali mesecev.

Pred in med vojno je bilo v Sloveniji malo ali skoraj nič antisemitizma. Eden od razlogov je bilo razmeroma majhno število Judov. Slovenci se niso čutili ogroženi niti v trgovini, še manj pa v akademskih vodah. Slovenci smo bili malo razočarani, ker je večina Judov govorila nemško ali madžarsko. Vsekakor v Sloveniji ni bilo antisemitskih akcij, kot so pogromi, grafiti, skrunjenje grobov ali bojkoti. V Sloveniji smo redko videli Jude, oblečene v črno, z bradami in kapicami. Nikdar ni bilo videti judovskega simbola, tj. rumene Davidove zvezde, razen morda med vojno v Prekmurju pod madžarsko okupacijo. Morda naj omenim redek primer verbalnega antisemitizma: medvojnega župana in predsednika Ljubljanske pokrajine generala Leona Rupnika je nemški tiskovni urad prisilil, da je v svojih javnih govorih napadal judovstvo ...

Usoda Judov v Sloveniji v času holokavsta: ko so Nemci zasedli del Slovenije leta 1941, jih Judje v Mariboru niso čakali, skrili so se ali zapustili nemški del Slovenije. Maloštevilčni so se pridru-

žili partizanom. V septembru 1943, ko so Nemci zasedli tudi preostali del Slovenije, je v Ljubljani ostalo malo Judov. Dolgo časa Nemci niso ukrepali, šele sredi 1944 je gestapo aretiral in odpeljal v nemška taborišča kakih 20 oseb. Hujša usoda je zadela Jude v Prekmurju pod Madžari. Ob Eichmannovi prvi madžarski akciji spomladi 1944 so vse aretirali in jih odpeljali v Auschwitz, v smrt. Kakih 60 teh nesrečnežev se je rešilo, leta 1945 so se vrnil v Slovenijo in jo hitro zapustili z emigracijo; odšli so v Izrael in ZDA.

Italijanska okupacija Slovenije od 1941 do 1943 ni prizadela Judov. Italijani proti njim niso ukrepali. Večina jih je ostala v Ljubljani, redki so šli v ilegalo ali k partizanom. Majhno število Judov, ki so pribežali iz Hrvaške, so Italijani prisilno vrnili na Hrvaško; tam so končali v taboriščih in bili pokončani. Drugi so nadaljevali pot proti Italiji, Švici, Španiji. Meja z Italijo je bila leta 1942 nenadoma zaprta. Judje so bili v veliki nevarnosti! Ob tej priložnosti je škof Gregorij Rožman interveniral pri šefu italijanske policije v Ljubljani s prošnjo, naj Judom dovoli pot v Italijo. Uspelo mu je, Italijani so te Jude nemudoma poslali v italijanska taborišča, največ na Rab, kjer so jih dokaj primeroma nastanili in hranili. Njihova usoda je bila neprimerno boljša kot usoda okoli pet tisoč slovenskih zapornikov, ki so množično umirali zaradi nezadostne hrane in bivanja po nezdravih, vlažnih, mrzlih šotorih. Ko so Nemci po italijanski vdaji zasedli Rab, so ti Judje pobegnili in preživeli! Ta uspešna intervencija slovenskega škofa je edinstvena za Katoliško cerkev, ki iz taktičnih razlogov ni javno intervenirala za Jude.

Večina Judov v Sloveniji se je z izjemo tistih iz Prekmurja rešila pred holokavstom. Po vojni so se vrnili v Slovenijo. Sedanje število Judov v RS je spet enako predvojnemu, to je okoli 300 oseb.

Viri: Na Rodu zgodovine in spomina, Urbana kultura 1919–1941 Murska Sobotica; Škof Rožman III, dr. J. Kolarič, Celovec 1977 idr.

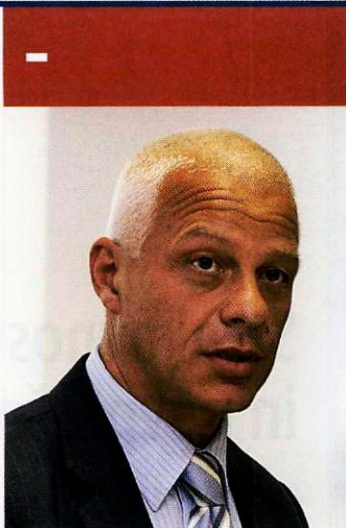
Dr. Peter Urbanc, Toronto

Strokovnost in povprečnost!

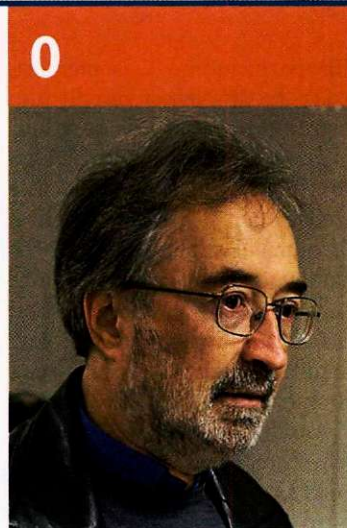
Marija Vodišek

V javnih, predvsem televizijskih nastopih so razni »strokovnjaki« poklicani zato, da bi nepoučenim državljanom razložili tisto, kar je njim samim jasno kot beli dan. Vendar pogosto poslušalci na koncu njihovih bolj ali manj zmedenih razlag ostanemo »goli in bosi«. Verjetno pa nič bolj kot oni sami. V nedeljo, 1. junija, je bil na nacionalni TV intervju Lada Ambrožiča z dr. Mičom Mrkaičem, ki je bil vseskozi izredno zanimiv. Intervjuju sem izjemoma sledila od začetka do konca. Moje mnenje je, da je spraševalec Lado Ambrožič izpadel kot popoln nevednež obravnavane, resda že kar znanstvene vsebine pogovora. Poleg tega je, kar je njegov stalni moto, poskušal speljati sogovornika tja, kamor je želel, oziroma na svoj teren. Lado Ambrožič je hotel na vsak način Mrkaiča pripraviti, da bi kritiziral slovenskega premierja Janeza Janšo, kar je že dolgo časa stalnica številnih novinarjev. Upal je, da bo gost, ker je odstopil kot nekdanji svetovalec Janševe vlade, zgrabil ponujeno vabo. Odgovore dr. Mrkaiča smo slišali in lahko rečem, da so bili vseskozi predvsem strokovni in poštene. No, spraševalec je šel celo tako daleč, da mu je očital njegovo kritiko komunizma. Kje pa Lado Ambrožič ml. živi? Še vedno v sferi generala Lada Ambrožiča-Notvljana, ki je delal to, kar je delala večina njegovih oficirskih sorcev? Kaj je to bilo, pa lahko vsak dan vidimo in slišimo, ko odkopavajo razna prikrita grobišča »nasprotnikov revolucije«. Če so preganjali in lovili »izdajalce in zločince«, zakaj so kot zajce lovili nedolžne otroke? Enaka scena in enako govorjenje komunistične strani na Vročem stolu 2. junija 2008. Govor je bil o Josipu Brozu Titu, »velikem borcu za svobodo in rešitelju narodov njegove Jugoslavije«. V resnici pa o človeku, ki je ukazal množične povojne poboje, pa naj nekdanji in menda spet sedanji »krščanski socialist« Janez Stanovnik, dolga desetletja komunist, trdi, kar hoče. Tudi mi in z nami še mnogi smo živeli v tistih časih in vemo, kaj se je dogajalo. Članom zveze borcev pa iz srca privoščimo njihove visoke pokojnine in premnoge dodatke. Ali jim pomagajo utišati njihovo vest za vse, pri čemer so sodelovali? Kaj pa nekdanji odgovorni urednik Dela? Da Lado Ambrožič govori, kot so ga od otroštva naprej učili in naučili, je kljub vsemu razumljivo. Kaj pa dr. Janez Markeš, ki izhaja iz družine, ki je bila dolga leta tako kot mnoge druge žrtev komunizma, pa čeprav ni nikoli nikomur skrivila lasu? Kako se je on znašel tam, kjer ne bi smel nikoli biti? Že dolgo časa so bili vsi njegovi sobotni uvodniki en sam napad in diskreditacija premierja Janeza Janše. Danes pa je sam postal žrtev tistih, ki so ga izrabljali in katerim je bil »sluga pokorni«. Škoda ali pa tudi ne!

Politični semafor

Usklajen z opozicijo Komisija za preprečevanje korupcije je prav na dan, ko je v državnem zboru potekala izredna seja o koncentraciji kapitala (prejšnji torek), predstavila poročilo o svojem delu za leto 2007. Po besedah predsednika Draga Kosa je komisija lani prejela 595 prijav korupcije, kar je več kot v celotnem obdobju delovanja komisije pred tem. Po Kosovih besedah se stanje na področju korupcije poslabšuje in je slabše kot leta 2004.

»Strokovnjak« za medije Predsednik Liberalne akademije Darjo Štrajn je v zadnjem času znan po tem, da rad piše sporočila za javnost. Še posebej priljubljena tema so zanj mediji. Medtem ko je kritičen do grobih posegov kapitala v uredniško politiko posameznih medijev, pa nikoli ne pozabi obtožiti še vlade, da posega v medije. Pri tem ga moti poročanje RTVS in STA ter »satelitskih« brezplačnikov in tednikov, ki naj bi o kapitalistih posegih čezmerno poročali.

Rešil zaplet Po dogovoru, ki sta ga sklenila notranja ministra Slovenije in Hrvaške Dragutin Mate in Berislav Rončević, so hrvaški delavci čez noč postavili zapornico pri koritih na t. i. evropski poti do domačije Joška Jorasa v Sečovljah. Kodo zanj so Jorasu izročili slovenski uradni predstavniki. S tem je začasno rešen problem, ki ga povzroča sporna meja ob reki Dragonji. Ministru Mateju gre pohvala, da je zaplet rešil na evropski način.

Uspešno nad stroške

Generalni direktor RTVS Anton Guzej je ob predstavitvi poročila o delu nadzornega odbora RTVS za leto 2007 na odboru za kulturo, šolstvo in šport državnega zbora dejal, da zavod uspešno obvladuje tekoče stroške. Na račun privarčevanih sredstev so lani za različne programske vsebine namenili dodatne štiri milijone evrov. Stroške obvladujejo tudi na račun uspešnega zmanjšanja števila zaposlenih. V preteklem letu se je to zmanjšalo za 150, kar je imelo pozitiven učinek predvsem na maso brutoplač, ki jim je ni bilo treba povečati. Za investicije so lani namenili 12 milijonov evrov, kar je po Guzejevih besedah »več, kot je znašala sama amortizacija«. »Od tega smo 1,7 milijona namenili za parlamentarni program, preostali del pa v programsko opremo,« je dejal in dodal, da nameravajo v letošnjem letu investirati tudi v zgradbe. Čeprav je poslovanje zavoda po Guzejevih besedah

uspešno, se pri svojem delu srečujejo tudi z nekaterimi težavami. Prvi problem je odhajanje kadrov. Po njegovi oceni kadri odhajajo predvsem zaradi nizkih plač, s katerimi RTVS ne more konkurirati zasebnim radijem in televizijam. Druga težava so honorarni sodelavci. »RTVS ima še vedno 500 honorarnih sodelavcev, od katerih jih 170 izpolnjuje pogoje za redno delovno razmerje. Seveda v hišo hodijo inšpekcije, ampak trenutno si ne moremo privoščiti, da bi jih zaposlili,« je dejal Guzej in spomnil, da se prispevek RTV ni dvignil že vse od sprejetja zakona, medtem ko je bila inflacija v tem obdobju 16-odstotna. Vlada torej uresničuje svojo predreferendumsko obljubo o naročnini, ki se je tako zaradi inflacije realno res znižala. No, kljub temu je Guzeju in Možini kot direktorju TV Slovenija uspelo zmanjšati obseg ponovitev in obogatiti delež dokumentarnih oddaj. M. B.

DEJSTVA

Informativni program TV Slovenija

Vsak dan je slika nepregledne množice dogodkov v Sloveniji in po svetu. Naša naloga je iz te množice izbrati relevantne in prave, izluščiti preverjena dejstva, jih opremiti s sliko ter iz njih narediti novice. Novice, na podlagi katerih si lahko hitro ustvarite svojo sliko o dogajanju doma in po svetu. Zavedamo se svoje odgovornosti.

VSI POMEMBNI DOGODKI SLEHERNEGA DNE.

doma, v svetu informacij.

RADIO
TELEVIZIJA
SLOVENIJA

Kako močno si želite biti povezani?

NEPORABLJENO
PRENESEMO
NAPREJ!

Paket 11
POVEZANI
za nezahtevne

Paket 33
POVEZANI
za dinamične

Paket 55
POVEZANI
za napredne

Mesečna naročnina	11 € vključuje	33 € vključuje	55 € vključuje
Klici in videoklici v Mobitelovo omrežje	111 minut	333 minut	1000 minut
Klici v druga mobilna omrežja		33 minut	100 minut
Klici v stacionarna omrežja		33 minut	100 minut
SMS sporočila	11 sporočil	33 sporočil	55 sporočil
MMS sporočila	11 sporočil	33 sporočil	55 sporočil
GPRS/UMTS podatki		1 GB	5 GB

Neporabljeno količino tekočega meseca vam prenesemo v naslednji mesec!

Brezplačen pregled neporabljenih količin prek mobilnega Planeta v sklopu **Moj Mobitel/Monitor**.

Cenik pogovorov in storitev nad vključeno količino ter pogoji uporabe paketov Povezani, so v celoti objavljeni na www.mobitel.si. Za dodatne informacije pokličite brezplačno telefonsko številko za Mobitelove uporabnike 041 700 700 ali obiščite najbližji Mobitelov prodajni center. Cene vključujejo DDV.

WWW.MOBITEL.SI

Najmočnejše vezi so tiste, ki jih ne vidimo.